

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2012

Marie Zbranková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Marie Zbranková

Pracovní listy

jako textová učební pomůcka
pro Praktická cvičení v praktické škole dvouleté

Olomouc 2012

vedoucí práce: PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené literatury a zdrojů.

V Olomouci 4. 4. 2012

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Jitce Plischke, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracování závěrečné bakalářské práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Marie Zbranková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Jitka Plischke, Ph. D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Pracovní listy jako textová učební pomůcka pro Praktická cvičení v praktické škole dvouleté
Název v angličtině:	Worksheets as text studying utility for Applicative Training in two-year applicative school
Anotace práce:	Cílem bakalářská práce je tvorba části pracovního sešitu v podobě pracovních listů, které mají sloužit k výuce předmětu Praktická cvičení v praktické škole dvouleté. Práce je zaměřena na oblast textových učebních pomůcek a jejich využití ve výuce žáků se speciálními výukovými potřebami. Vysvětluje základní pojmy pracovních listů, organizačních forem vyučování a vyučovacích metod, zabývá se stavbou vyučovací jednotky Praktických cvičení. Vše v provázanosti na konkrétní prostředí Praktické školy v Lipové – lázních.
Klíčová slova:	Praktická škola dvouletá, Praktická cvičení, žák se speciálními výukovými potřebami, didaktické prostředky, textová učební pomůcka, pracovní list, úloha, organizační formy a metody výuky
Anotace v angličtině:	The aim of the bachelor thesis is formation of exercise book in the form of worksheets which should help in the lessons of Applicative Training in two-year applicative school. The thesis is focused on the area of text training utility and their usage in the training of pupils with special needs. It should explain the terms of worksheets, organization forms of training and learning methods, it deals with the formation of training units of Applicative Training. It is closely connected to the concrete environment of Applicative School in Lipová-lázně.
Klíčová slova v angličtině:	Two-year applicative school, applicative training, a pupil with special teaching needs, didactical utility, text studying utility, worksheet, exercise, organization forms and learning methods

Přílohy vázané v práci:	16
Rozsah práce:	66
Jazyk práce:	Český jazyk

Úvod	1
1 Praktická škola	4
1.1 Praktická škola dvouletá při Odborném učilišti a Praktické škole, Lipová-lázně 4586	
1.1.1 Historie a současnost.....	6
1.1.2 Cíle výuky – profil absolventa	9
2 Praktická cvičení v praktické škole dvouleté	12
2.1 Odborný výcvik a praktická cvičení	12
2.1.1 Praktická škola dvouletá při základní škole	13
2.1.2 Praktická škola dvouletá při odborném učilišti.....	14
2.2 Praktická cvičení v Praktické škole dvouleté při Odborném učilišti a Praktické škole, Lipová-lázně 458.....	18
2.2.1 Cíle, obsah, organizační formy a metody výuky Praktických cvičení ve jmenované škole	18
2.2.2 Charakteristika třídy 2. ročníku PrŠ dvouleté.....	24
3 Vyučovací proces	26
3.1 Vyučovací proces, jeho funkce a etapy	27
3.2 Příprava učitele na vyučovací jednotku.....	30
4 Didaktické prostředky, výukové materiály a učební pomůcky	32
4.1. Učební pomůcky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.....	34
5 Pracovní list	40
5.1 Struktura pracovního listu	41
5.2 Pracovní listy pro předmět Praktická cvičení v PrŠ v Lipové – lázních.	43
5.3 Práce žáka s pracovním listem	46
5.4 Pracovní listy pro 2. ročník PrŠ v Lipové – lázních v měsících únor a březen	48
5.4.1 Výsledky pozorování žáků při práci s pracovním listem	54
Závěr.....	61
Seznam zkratk	63
Seznam použité literatury.....	64
Internetové zdroje	65
Ostatní zdroje.....	65
Seznam příloh	66

Úvod

Tématem bakalářské práce je problematika výukových materiálů pro předmět Praktická cvičení v praktické škole dvouleté. Praktická škola je v současné době jednou z neopomenutelných součástí hierarchie českých škol. Zabývá se edukací žáků se sníženými intelektovými schopnostmi, zdravotními znevýhodněními a kombinovanými vadami.

Cílem bakalářské práce je vypracování pracovních listů, které budou nedílnou součástí výuky předmětu praktická cvičení jako učební opory pro žáky a výukové pomůcky pro učitele.

Od září 2010 jsem učitelkou praktických cvičení praktické školy dvouleté, každý den vstupuji do přímé interakce s žáky, každý den je připravuji do života a každý den se potýkám s problémy s výukou spojenými. Edukační proces v praktické škole je zásadně ovlivněn a limitován specifickými výchovně-vzdělávacími potřebami žáků, kteří školu navštěvují. Těmto limitům jsou podřazeny formy i metody práce učitele, přístup k učivu i jeho uchopení, zapamatování i procvičování učiva. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že praktická škola a forma výuky v ní je přímo závislá nejen na speciálních potřebách žáků, ale také na konkrétním složení třídy. V mnoha případech jde spíše o individuální přístup ke každému žákovi, protože zjednodušeně řečeno „co žák - to speciální výuková potřeba“.

Zajištění plynulé a efektivní výuky je velmi náročné na přípravu. Nestačí ji pouze technicky zajistit (náradí, pomůcky, materiál), ale také vhodným způsobem žákům předat soubor vědomostí, dovedností a postojů. Vycházím z předpokladu, že každá práce, kterou chce člověk vykonat, vyžaduje teoretický základ; to znamená, že žák, pokud má v rámci praktických cvičení získávat praktické dovednosti, musí o dané práci vědět, **s čím** tu práci bude vykonávat (náradí, náčiní, přístroje, nástroje), **z čeho** ji bude vykonávat (suroviny, materiály) a **jak** ji bude vykonávat (technologický postup). Tato vědomostní základna je předpoklad dobře vykonané práce a pro žáky se sníženými rozumovými schopnostmi je velmi problematické si tuto základnu uchovat v paměti a dále ji pak prakticky využívat.

Vhodný výukový materiál, který by se dal aplikovat ve výuce žáků praktické školy (také z důvodu nemožnosti úplného zobecnění učiva pro tento typ školy) nebyl vydán. Částečně lze čerpat z učebnic odborného učiliště nebo z materiálů, které jsou využívány na základních školách, ale v tomto případě je potřeba kombinovat a vybírat z materiálů pouze určité části či kapitoly, nebo informace k tématu nejsou úplné. Vzhledem k tomu, že tematický plán je tvořen během první poloviny září, čili v době, kdy probíhá (zejména u prvního ročníku) diagnostika žáků, je možné sestavit obsah učiva velmi obtížně, spíše na

rovině obecnosti, neboť nikdo není schopen určit, co žáci zvládnou. Pracovní listy, lehce kombinovatelné a upravitelné dle schopností a možností žáků, vidím jako jedno z východisek z této situace. Žáci budou mít v rukou grafickou podobu probíraného učiva; jasně vymezeno, co musí znát, jaké jsou na ně kladeny nároky. Při praktické části výuky pak žáci vyrábí, tvoří, upevňují dovednosti nebo procvičují řešení a zvládnání různých problémových situací, které teoreticky znají z pracovního listu. Žáci se naučí řešit situace, s nimiž se budou setkávat v osobním a pracovním životě.

Teoretická část bakalářské práce podrobněji představuje praktickou školu, její zařazení do hierarchie českých škol, její náplň a úkoly, profil absolventa a jeho další uplatnění na trhu práce a ve společnosti. Obecně dokládám konkrétní situaci v Odborném učilišti a Praktické škole, Lipová – lázně 458 (dále OU a PrŠ v Lipové - lázních), kde pracuji. Popíši edukační proces v praktické škole, vystihnu specifika práce s žáky se speciálními výukovými potřebami a také v praktické části předložím pracovní listy, které využívám při práci s žáky jako studijní oporu a výukovou pomůcku. Pracovní listy předkládám jako součást přípravy učitele na výuku. Předpokládám, že v této formě „balíčku“ pro učitele, by mohl s pracovním listem pracovat každý učitel (např. v rámci suplování, nebo i na jiné škole). Součástí je také autoevaluace práce s pracovním listem. Práci hodnotím na základě pozorování žáků ve výuce (forma dotazníku mi přišla s ohledem na schopnosti žáků nevhodná).

Přínos této bakalářské práce vidím v dalším pohledu na učitelskou praxi s žáky se speciálními výukovými potřebami. Tato učitelská práce má celou řadu specifíků, která lze jen stěží zobecnit a sjednotit do nějakých univerzálních pravidel a zákonů. Fakta opřená o učitelskou praxi a každodenní kontakt s těmito žáky mohou být východiskem pro nové přístupy k žákům s SVP, což v konečném důsledku může dále rozšířit jejich možnosti a podpořit inkluzi lidí se zdravotním, mentálním nebo sociálním znevýhodněním do společnosti. Současná společnost je nepřijímá vždy pozitivně a pokud absolvent praktické školy opouští vzdělávání s vědomostmi, dovednostmi a postoji, které jsou zárukou co nejvyšší míry samostatnosti, soběstačnosti a sebeobslužnosti v běžném životě, pak každý den ve vzdělávacím procesu má obrovský význam pro samotného žáka, pro jeho rodiče a v neposlední řadě i pro celou společnost. Role učitele pak není chápána pouze jako nositele vzdělání, ale také jako sociálního partnera, který v edukačním prostředí supluje rodiče. Rodiče v mnoha případech, pokud vychovávají a pečují o dítě s postižením do věku sekundárního vzdělávání (u těchto žáků se jedná o věk 18 – 26 let), sklouzávají do stereotypů, nekladou na své dítě vyšší nároky, nevedou je vpřed a mohou být i „brzdou“. Důvody jsou pochopitelné. Každodenní péče, řešení problémů spojených s výchovou, léčba, která vyžaduje i dlouhodobé

pobyty ve zdravotnických zařízeních, to vše a mnohem více vede k únavě, ochrannému postoji, někdy i ztrátě víry v existenci vyhlídky na zlepšení. Učitel těmito strastmi neprošel, a proto jeho požadavky na dítě (žáky) jsou daleko vyšší než požadavky rodičů. To vede k posunu vpřed. Výsledky vzdělávání pak překvapují nejen rodiče, ale také žáky samotné. A nutno poznamenat – vždy je co zlepšovat, vždy je na čem pracovat, vždy je co učit. Tato cesta má konec v nedohlednu.

1 Praktická škola

Praktická škola řeší problematiku dalšího vzdělávání žáků vycházejících ze speciálních škol. Jsou to žáci s různým stupněm mentálního postižení, poruchami autistického spektra, případně s kombinovaným postižením, které jim znemožňuje vzdělávání na jiném typu střední školy. V mezinárodní klasifikaci vzdělávání (ISCED 97) jsou praktické školy zařazeny do kategorie **nižšího sekundárního vzdělávání** (vzdělávací úroveň ISCED 2).

„Obsah vzdělávání úrovně ISCED 2 je obvykle určen k dokončení základního vzdělávání, které začalo úrovní ISCED 1. Vzdělávacím cílem úrovně ISCED 2 je položit základy pro celoživotní vzdělávání a pro rozvoj člověka, na nichž se pak mohou systematicky rozvíjet další vzdělávací příležitosti.“¹

Rok 2012 je pro výuku praktických škol zlomovým. Do září 2012 probíhá výuka dle **učebních osnov** a od září 2012 bude probíhat výuka podle zpracovaných **Školních vzdělávacích programů** (dále ŠVP) na příslušných školách. Vypracovávání ŠVP se řídí Rámcovým vzdělávacím programem (dále RVP), který nám jasně stanoví vzdělávací obsah, obecné cíle vzdělávání, průřezová témata a zejména klíčové kompetence, kterých mají žáci během svého studia dosáhnout (viz dále).

Praktická škola je rozdělena do dvou modulů, praktická škola jednoletá a praktická škola dvouletá.

Praktická škola jednoletá je určena „*žákům s různým stupněm mentálního postižení, autismem a vícečetným postižením*“.²

„Absolventi praktické školy jednoleté se mohou v rámci svých možností a individuálních schopností uplatnit při pomocných pracích pro oblast služeb a výroby (např. ve zdravotnictví, v sociálních a komunálních službách, ve výrobních podnicích, v zemědělství), případně na chráněných pracovištích.“³

Praktická škola dvouletá je určena žákům „*se středně těžkým stupněm mentálního postižení, případně s lehkým mentálním postižením v kombinaci s dalším zdravotním postižením, které jim znemožňuje vzdělávání na jiném typu střední školy*“.⁴

¹ *Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97)*. Praha: Český statistický úřad, [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/klasifikace_isced_97/\\$File/isced_97.pdf.htm](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/klasifikace_isced_97/$File/isced_97.pdf.htm).

² *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

³ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

⁴ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

Dále se v praktické škole vzdělávají žáci s nedokončenou školní docházkou ze základní školy, nebo s jinými problémy, na základě doporučení pedagogicko psychologické poradny nebo speciálněpedagogického centra.

„Absolventi praktické školy dvouleté jsou připravováni pro jednoduché pracovní činnosti v oblasti služeb a výroby (např. v sociálních a komunálních službách, ve zdravotnictví, ve výrobních podnicích, v zemědělství), případně k pokračování v dalším vzdělávání.“⁵

České školství zná v dnešní době 2 modely přístupu k praktické škole:

- praktické školy jsou otvírány jako součást základních škol speciálních nebo praktických;
- praktické školy jsou otvírány při odborných učilištích.

Praktické školy otvírané při základních školách se podřizují podmínkám základní školy. Výuka je organizovaná jako v základních školách, tzn. že vyučovací týden je rozdělen na jednotlivé vyučovací dny, kdy se v každém z nich střídají teoretické i praktické předměty rozvrhu. Rozvrh je poskládán tak, aby žáci využívali speciální učebny v určité vyučovací hodiny, a aby se v těchto učebnách průběžně vystřídaly všechny třídy školy. Kdežto vyučovací týden praktických škol při odborných učilištích je řešen zcela jinak. Zde je rozvrh rozdělen na teoretické předměty a praktická cvičení. Do teoretických předmětů zařazujeme předměty všeobecně vzdělávací a předměty odborné, tyto se vyučují v učebnách teoretické výuky (klasických třídách). Praktická cvičení jsou vyučována v učebnách speciálně vybavených, v tzv. dílnách. Žák během výukového týdne střídá dny věnované teoretické přípravě a dny věnované praktickým cvičením. Toto je běžná praxe odborných učilišť. Předpokládá se totiž, že žáci, kteří ukončí vzdělávání v praktické škole, budou pokračovat ve vzdělávání na odborném učilišti.

Od 1. 9. 2012 bude probíhat výuka v praktické škole podle ŠVP, kdy ŠVP vnímáme jako kurikulární dokument, který vychází z RVP pro praktické školy a stanovuje obsah a podmínky výchovy a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, určuje rozsah vyučovacích hodin jednotlivých vzdělávacích oblastí, vymezuje pronikání průřezových témat do jednotlivých vzdělávacích oblastí a zejména jasně definuje klíčové kompetence. ŠVP vymezuje rámcový učební plán, podle kterého lze pracovní týden rozdělit na teoretickou a praktickou výuku. Teoretická výuka obsahuje vzdělávací oblasti: jazyk a jazyková

⁵ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

komunikace, matematika a její aplikace, informační a komunikační technologie, člověk a společnost, člověk a příroda, umění a kultura, člověk a zdraví. Praktická výuka zahrnuje oblast odborných činností, v nichž žáci kromě praktických a manuálních dovedností získávají odbornost dle zaměření školy.

Pod pojmem klíčové kompetence chápeme soubor požadavků na vzdělávání, tzn. soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní a osobnostní rozvoj žáka a jeho aktivní zapojení ve společnosti. Nejvýznamnější jsou kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní. V rámci sekundárního vzdělávání získávají žáci také odborné kompetence (kompetence k povolání). ŠVP pro praktickou školu dělíme na:

- ŠVP pro praktickou školu jednoletou (obor vzdělávání 78-62-C 001);
- ŠVP pro praktickou školu dvouletou (obor vzdělávání 78-62-C 002).

1.1 Praktická škola dvouletá při Odborném učilišti a Praktické škole, Lipová-lázně 458

1.1.1 Historie a současnost

Historie učňovského školství v Lipové – lázních se začala psát 1. 9. 1947, kdy byla v prostorách předválečné živnostenské školy (kde se vyučovalo německy) otevřena učňovská škola s jedenácti třídami a 243 žáky. Od tohoto dne prošla škola značným vývojem, třídami prošlo velké množství učňů a učnic, kteří se připravovali na svá budoucí povolání v oborech zámečnických, stavebních, kuchařských, truhlářských, malířských a prodavačských.

Současná nabídka studijních oborů odborného učiliště je:

- 65-51-E/01 Stravovací a ubytovací služby;
- 36-57-E/01 Malířské a natěračské práce;
- 33-56-E/01 Truhlářská a čalounická výroba;
- 23-51-E/01 Strojírenské práce - zámečnické práce ve stavebnictví;
- 36-67-E/01 Zednické práce - zhotovitel zateplovacích systémů;
- 75-41-E/01 Pečovatelské služby;

- 23-51-E/01 Strojírenské práce - automontážní práce.⁶

Od roku 1999 byla nabídka oborů rozšířena o možnost vzdělávání žáků se sníženým intelektem na sekundární úrovni vzdělávání, a to v praktické škole. Do roku 2007 zde byly otevřeny obory tříleté se zaměřením na kuchařské práce, na domovní údržbu a na zámečnické práce a údržbu. Tříleté obory byly v roce 2007 zrušeny a v rámci praktické školy je možno navštěvovat praktickou školu jednoletou nebo dvouletou. Praktická škola jednoletá byla zkušebně otevřena ve školním roce 2007/08. Po prvním úspěšném roce působnosti byla praktická škola zařazena mezi nabízené obory a získala na půdě školy své prostory, které byly vybudovány nebo zrekonstruovány. Byly zakoupeny pomůcky usnadňující nejen edukační proces, ale zejména samotný život žáků na škole.

V současné době OU a PrŠ v Lipové – lázních nabízí:

- 78-62-C 001 Praktická škola jednoletá;
- 78-62-C 002 Praktická škola dvouletá.⁷

Ve školním roce 2011/12 je otevřena jedna třída praktické školy jednoleté a dva ročníky praktické školy dvouleté. V celé praktické škole se v současné době vzdělává 15 žáků.

Z celospolečenského hlediska i z hlediska osobnostního rozvoje žáků je žádoucí žáka v procesu vzdělávání udržet co nejdéle. Současný trh práce moc příležitostí pro absolventy praktických škol nenabízí a zejména v našem regionu, kde je míra nezaměstnanosti jednou z nejvyšších v celé republice. Proto je prodloužení doby vzdělávání přínosné a žádoucí. Absolvent si nejenom více rozšíří odbornost, ale také nepřichází o sociální vazby a základní návyky (např. pravidelný režim dne), které se při absenci zaměstnání rychle vytrácí. Ztráta těchto kontaktů a ztráta nabytých znalostí a dovedností je pro člověka s jakýmkoli znevýhodněním velkým traumatem a zanechává negativní stopy v celém jejich dalším životě. Proto se škola snaží neustále rozšiřovat nabídku pro další vzdělávání těchto žáků.

Pro školní rok 2012/13 jsou v nabídce nové dvouleté obory:

- 29-51-E/02 Potravinářské práce;
- 41-52-E/02 Zahradnická výroba;
- 65-51-E/02 Práce ve stravování;
- 69-54-E/01 Provozní služby.⁸

⁶ Povinná dokumentace školy. Odborné učiliště a Praktická škola, Lipová – lázně 458.

⁷ Povinná dokumentace školy. Odborné učiliště a Praktická škola, Lipová – lázně 458.

⁸ Povinná dokumentace školy. Odborné učiliště a Praktická škola, Lipová – lázně 458.

Tyto obory jsou vhodné pro další vzdělávání absolventů praktické školy dvouleté. Pokud žák nastoupí do praktické školy jednoleté, dále absolvuje praktickou školu dvouletou a naváže dvouletým oborem, tak jeho vzdělávání může trvat až pět let, což zejména z osobnostního hlediska je pro žáka velmi přínosné. Nejde pouze o získávání a rozšiřování pracovních kompetencí a samostatnosti pro běžný život, ale zejména lze vyzdvihnout sociální hledisko. Lidé s postižením velmi těžce nalézají bezpečné sociální prostředí, velmi těžce navazují pevnější sociální vztahy a naše škola se snaží právě tuto jistotu žákům s postižením nabídnout.

Výuka v praktické škole vychází z tématických plánů, které jsou v rámci předmětové komise zpracovány pro všechny předměty. Kvalitu výuky pozitivně ovlivňuje osobní přístup vyučujících k jednotlivým žákům, do kterého se promítá dobrá znalost žáků i jejich individuálních vzdělávacích specifíků a potřeb.

Teoretická výuka se vyučuje ve specializovaných učebnách a praktická výuka probíhá v učebnách Praktických cvičení a na pozemcích školy. Učebny Praktických cvičení se nachází v budově, kde jsou dílny odborného výcviku odborného učiliště (blíže v kapitole Praktická cvičení v praktické škole dvouleté). Prostory praktických cvičení praktické školy se neustále vyvíjí a prostředí je spoluvytvářeno učiteli i žáky, s ohledem na jejich individuální potřeby.

Naše škola se snaží vycházet potřebám a požadavkům žáků (prostřednictvím rodičů) vstříc. Ve škole probíhají v etapách stavební úpravy zajišťující bezbariérové přístupy pro žáky s omezením mobility, postupně dle aktuálních potřeb žáků jsou pořizovány kompenzační a relaxační pomůcky, výuka se přizpůsobuje aktuálním možnostem a schopnostem žáků, k dispozici je prostor k relaxaci a odpočinku. Všechna tato opatření vedou k pocitu spokojenosti, k uspokojení základních fyziologických potřeb, k pocitu bezpečí a jistoty a žák se potom může plně soustředit na výuku.

Výuka probíhá dle stávajících učebních osnov, které jsou upraveny na principu výuky v odborném učilišti, tzn., že v současné době teoretická výuka zahrnuje 12 hodin týdně a Praktická cvičení 21 hodin týdně (viz Tabulka č. 1: Ročníkový učební plán PrŠ dvouleté v Lipové – lázních). S cílem zajistit co největší efektivitu vzdělávání Praktická cvičení přímo navazují a rozšiřují obsah vzdělávání teoretické výuky. Přímým spojením teorie a praxe dochází u žáků k účinnějšímu upevnění získaných znalostí a dovedností.

Předmět	Zkratka	Počet hodin Týden/ročník		celkem
		1.ročník	2.ročník	
Český jazyk a literatura	ČJ	2	2	4
Matematika	M	1	1	2
Občanská výchova	OV	1	1	2
Rodinná a zdravotní výchova	RzV	2	2	4
Tělesná výchova	TV	2	2	4
Hudební výchova	HV	1	1	2
Výtvarná výchova	VV	2	2	4
Praktická cvičení	PC	21	21	42
Informatika (nepovinný předmět)	I	1	1	2
CELKEM		33	33	66

Tabulka č. 1: **Ročníkový učební plán PrŠ dvouleté v Lipové – lázních⁹**

1.1.2 Cíle výuky – profil absolventa

Stávající platné učební osnovy charakterizují profil absolventa takto:

„Absolvent praktické školy si doplnil a rozšířil všeobecné vzdělání dosažené v průběhu plnění povinné školní docházky ve zvláštní, pomocné, případně základní škole, osvojil si znalosti a manuální dovednosti potřebné k výkonu jednoduchých činností a získal tak perspektivní možnost uplatnění se v různých oblastech praktického života.“¹⁰

Cílem edukace na naší škole je tedy absolvent, který dokáže vyjádřit své potřeby po stránce materiální a sociální. Má vytvořené základní hygienické a společenské návyky. Komunikuje se svým okolím, s úřady, v případě nesnází ví, kam se obrátit o pomoc, popřípadě poskytne první pomoc v případě úrazu.

⁹ *Povinná dokumentace školy*. Odborné učiliště a Praktická škola, Lipová – lázně 458.

¹⁰ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

Má vytvořeny základní pracovní návyky v těchto oblastech:

- příprava pokrmů – od nákupu a uložení potravin přes praktickou přípravu celodenního menu po znalosti v oblasti zdravé výživy;
- ruční práce - základní údržba ošacení (zejména dívky), zvládnutí základů různých technik zpracování přízí, textilu, papíru;
- základní dílenské a údržbářské techniky pro využití v běžném životě (zejména chlapci) – základní údržbářské práce v domácnosti, drobné práce se dřevem a kovem;
- provoz domácnosti - praktické zvládnání rodinného života, péče o domácnost, technické zajištění chodu domácnosti (poplatky, styk s bankou);
- péče o zahradu a pokojové květiny – základní práce, schopnost vnímat přírodu a dění v ní;
- péče o členy rodiny – sebeobsluha, základy první pomoci, péče o členy rodiny.

Pokud žák dosáhne stupeň vzdělání v praktické škole dvouleté, je schopen a připraven na výkon jednoduchých činností v oblastech praktického života. Očekávaným výstupem je absolvent, který s ohledem na své možnosti a schopnosti:

- *si osvojil poznatky obsažené ve vzdělávacím programu;*
- *rozvinul své komunikační dovednosti, dokáže se v rámci svých možností srozumitelně vyjadřovat ústní i písemnou formou, rozumí smyslu sdělení, umí vést dialog, naslouchat druhým a adekvátně reagovat na jejich sdělení;*
- *plní stanovené povinnosti, dodržuje vymezená pravidla, je schopen spolupráce, respektuje práci vlastní i druhých;*
- *rozvíjí své osobnostní kvality, vědomě dodržuje morální zásady, orientuje se v základních mravních hodnotách, respektuje základní pravidla společenského chování, kultivovaně vystupuje na veřejnosti i v soukromí;*
- *rozpozná nevhodné a rizikové chování, uvědomuje si jeho možné důsledky;*
- *chápe význam dodržování zdravého životního stylu, váží si svého zdraví i zdraví jiných, dovede se podílet na ochraně životního prostředí;*
- *je seznámen s podstatou fungování demokratické a občanské společnosti, se základními právy a povinnostmi každého občana, je si vědom důsledků nedodržování zákonů a porušování lidských práv;*
- *osvojil si základní pracovní dovednosti, návyky a pracovní postupy potřebné v každodenním životě i v budoucí profesi, chápe význam práce v životě člověka, zná*

zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a hygieny práce, chápe závažnost rozhodování o své budoucí životní a profesní orientaci;

- *je motivován k rozšiřování a prohlubování svých vědomostí a dovedností.*¹¹

Po absolvování praktické školy je absolvent schopen vykonávat pomocné práce v různých odvětvích (zdravotnictví, sociální služby, výrobní podniky, zemědělství). Problémem je, že absolvent vyžaduje při práci neustálou kontrolu, vedení, dozor. Není schopen zcela samostatné práce. Proto také uplatnitelnost absolventů praktických škol je spíše nízká. Chráněná pracoviště jsou vlašťovkami, která nemohou zaměstnat všechny absolventy. Východiskem je další vzdělávání.

Absolvent naší školy je s ohledem na své schopnosti a možnosti připraven pro praktický rodinný život, je schopen se postarat sám o sebe v základních životních situacích a je připraven pro případné rozšíření profesní orientace.

V praktické škole jsou vzdělávání na nižší sekundární úrovni žáci ze základních speciálních škol, praktických škol nebo ze základních škol na doporučení PPP a SPC. V současné době známe dva moduly praktické školy – jednoletou a dvouletou. Určité rozdíly v přístupu k praktické škole zaznamenáváme ve spojitosti se zřizovatelem. Praktické školy jednoleté či dvouleté otvírané při základních školách se podřizují podmínkám a možnostem školy, praktické školy při odborných učilištích podmínkám a možnostem odborného učiliště. Zásadně se tento rozdíl projeví při tvorbě učebního plánu. V praktických školách při odborných učilištích jsou Praktická cvičení převládajícím obsahem vzdělávání.

Rok 2012 je pro výuku v praktických školách zlomový, od 1. 9. 2012 bude probíhat podle Školních vzdělávacích programů.

¹¹ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

2 Praktická cvičení v praktické škole dvouleté

2.1 Odborný výcvik a praktická cvičení

Cílem odborného výcviku i praktických cvičení je získávání vědomostí, dovedností, návyků a postojů, které jsou spojeny s manuální prací a včleňovány do vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce**. Odborný výcvik je charakteristický pro učiliště, odborná učiliště a střední odborná učiliště; předmět Praktická cvičení nebo Praktické činnosti zařazujeme mezi předměty základních škol, speciálních a praktických škol, a to v rámci primárního i sekundárního vzdělávání.

„Vyučovací předmět odborný výcvik zodpovídá svým charakterem hlavním rysům budoucí pracovní činnosti kvalifikovaného pracovníka. Žáci si v něm na základě produktivní práce pod vedením učitele odborného výcviku osvojují základní pracovní zručnost, návyky a typickou práci učebního oboru, pro který se připravují.“¹²

„V pracovním vyučování na ZŠ se pěstuje pozitivní vztah k manuální práci a jsou vytvářeny základy odborných vědomostí a dovedností v nejčastěji se vyskytujících povoláních. Všechno to, co bylo získáno v pracovním vyučování, se dostává v odborném výcviku do nových souvislostí a slouží jako základ pro rozvíjení znalostí a dovedností v nových podmínkách.“¹³

Čadílek uvádí, že učitel v odborném výcviku využívá znalosti a dovednosti, které žák získal na základní škole. Pokud byly správně vypěstovány výchozí předpoklady pro kvalitní práci, jako je smysl pro pořádek, hospodárný vztah k nástrojům a materiálu, cílevědomost v práci, pak je adaptace na odborný výcvik bezproblémová.¹⁴ Pokud však některý z těchto předpokladů není u žáka vypěstován, pak je vhodné žáka zařadit do praktické školy, kde v rámci praktických cvičení má možnost tyto předpoklady získat.

Přístup k předmětu Praktická cvičení se liší podle modelu přístupu k praktické škole:

- Praktická škola dvouletá při základní škole;
- Praktická škola dvouletá při odborném učilišti.

¹²KRUŠPÁN, I. *Didaktika odborného výcviku*. Zvolen: Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov, 1994. ISBN 80-88677-21-1. Str.7.

¹³ČADÍLEK, M., LOVEČEK, A. *Didaktika praktických cvičení*. Brno: Masarykova univerzita [online], 2005. [cit. 3. 2. 2012]. Str.7. Přístupno z: <http://www.ped.muni.cz/win/f/learn/skripta/dpv/dpv1.pdf>.

¹⁴ČADÍLEK, M., LOVEČEK, A. *Didaktika praktických cvičení*. Brno: Masarykova univerzita [online], 2005. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.ped.muni.cz/win/f/learn/skripta/dpv/dpv1.pdf>.

2.1.1 Praktická škola dvouletá při základní škole

Jako příklad modelu praktické školy dvouleté při základní škole uvádím Praktickou školu při Speciální základní škole, mateřské škole a praktické škole Moravská Třebová.¹⁵ Zde je praktická škola otevřena při základní škole. Počet hodinových dotací ve speciální základní škole na ročník měl podle učebních osnov vzestupný charakter, od třech hodin v 1. až 3. ročníku po 8 hodin v 9. ročníku. Podle ŠVP pro základní školu (platný od 27. 6. 2007) předmět Praktická cvičení druhého stupně čítá 6 (5 + 1 disponibilní) hodin. Na základní vzdělávání navazuje nižší sekundární vzdělávání v praktické škole dvouleté. Výuka v praktické škole dvouleté na této škole se v tomto školním roce stále řídí učebními osnovami i s hodinovými dotacemi. Praktická cvičení jsou zde začleněna do výuky odborně praktických předmětů. Předmět Praktická cvičení jako takový není vymezen, jen v rámci předmětů Ruční práce, Příprava pokrmů a Pěstitelství jsou hodiny rozděleny na teoretickou a praktickou přípravu (viz Tabulka č. 2: Učební plán pro Praktickou školu dvouletou v Moravské Třebové). Celkově se praktické přípravě žáci v jednotlivých ročnících a v týdnu věnují pouze tři hodiny. Předmět Rodinná výchova, kam patří také péče o domácnost, vůbec praktická cvičení nemá. Výuku v daném předmětu zajišťuje jeden učitel. Ten vede jak teoretickou, tak praktickou přípravu a výsledkem hodnocení je jedna známka v daném předmětu.

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	1.roč.	2.roč.	Celkový počet týdenních vyučovacích hodin za studium
Povinné předměty			
Český jazyk a literatura	2	2	4
Občanská výchova	1	1	2
Matematika	2	2	4
Výtvarná výchova	2	2	4
Hudební výchova	1	1	2
Tělesná výchova	2	2	4
Odborně praktické předměty			
Rodinná výchova	4	4	8
Ruční práce	4 + 1	4 + 1	10
Příprava pokrmů	4 + 1	4 + 1	10
Volitelné předměty			
Pěstitelství	1 + 1	1 + 1	4

¹⁵ *Speciální základní škola, Mateřská škola a Praktická škola Moravská Třebová.* [cit. 12. 3. 2012]. Přístupno z: <http://www.specmt.com/>.

Český jazyk	1	1	2
Matematika	1	1	2
CELKEM	28	28	56

Tabulka č. 2: Učební plán pro Praktickou školu dvouletou v Moravské Třebové.¹⁶

RVP PRŠ vychází z modelu praktické školy dvouleté při základní škole. Pro tento typ školy je navýšení předmětu Praktická cvičení možné a také využívané. Samozřejmě každá škola toto navýšení využívá s ohledem na aktuální možnosti školy (např. prostorové a materiální podmínky, personální podmínky).

2.1.2 Praktická škola dvouletá při odborném učilišti

Model praktické školy při odborném učilišti přistupuje k praktickým cvičením jako ke stěžejní složce edukačního procesu. Vychází z předpokladu, že schopnost žáků se sníženým intelektem přijímat velké množství teoretických znalostí je omezena, ale pokud se opře o praktickou složku, tak úspěšnost uchování znalosti je daleko pravděpodobnější a efektivnější.

Učební plán osnov praktické školy dvouleté schválených MŠMT ČR (dne 9. prosince 2004 č.j. 32 090/2004-24 s platností od 1. září 2005 počínaje 1. ročníkem) dával velkou toleranci v sestavování skladby učebního plánu ředitelům těchto škol. Snahou ředitelů praktických škol při odborných učilištích bylo sjednotit přístup k výuce praktické školy a odborného učiliště. V tabulce č. 3 jsou vyznačeny časové dotace, které lze sjednotit a vytvořit předmět Praktická cvičení, který se stane stěžejní částí výuky praktické školy.

Kategorie a názvy vyučovacích předmětů	1.ročník	2.ročník	Celkový počet týdenních vyučovacích hodin za studium
1. Povinné předměty			
A. Základní předměty			
Český jazyk a literatura	2	2	4
Občanská výchova	1	1	2
Matematika	2	2	4
Výtvarná výchova	2	2	4
Hudební výchova	1	1	2
Tělesná výchova	2	2	4

¹⁶ Speciální základní škola, Mateřská škola a Praktická škola Moravská Třebová. [cit. 12. 3. 2012]. Přístupno z: <http://www.specmt.com/>.

Rodinná a zdravotní výchova	2	2	4
Ruční práce	4	4	8
Příprava pokrmů	4	4	8
Praktická cvičení	3 - 8	3 – 8	6-16
B. Výběrové předměty	5	5	10
CELKEM	28 - 33	28 - 33	56-66
2. Nepovinné předměty			

Tabulka č. 3: Učební plán dle Učebních dokumentů pro obor vzdělání:

78-62-C 002 Praktická škola dvouletá.¹⁷

„Učební plán je zpracován bez rozvržení učiva do jednotlivých ročníků a je pro školu závazný. Škola si tento učební plán dopracuje..... Dopracováním učebních plánů se rozumí rozvržení vyučovacích předmětů včetně výběrových do jednotlivých ročníků a rozvržení jejich časové dotace..... Zařazení výběrových předmětů , stanovení jejich pojetí, obsahu a rozsahu je v kompetenci školy.“¹⁸

Praktická část výuky vzniká sloučením předmětů Ruční práce, Příprava pokrmů a Praktická cvičení může tvořit až 32 hodin týdně (což je 16 hodin týdně na ročník), tyto lze ještě dále navýšit o hodiny výběrových předmětů (jejich zařazení je v kompetenci školy a umožňuje profilaci oboru školy podle možností a schopností žáků, podle podmínek školy a s ohledem na možné uplatnění absolventů na trhu práce v regionu). Tento přístup je nyní aplikován na OU a PrŠ Lipová – lázně. Výukový týden žáků tvoří předmět Praktická cvičení tři dny v týdnu po 7 hodinách (viz Tabulka č. 4: Rozvrh hodin 2. ročníku PrŠ dvouleté v Lipové – lázních pro školní rok 2011/12).

	0	1	2	3	4	5	6	7
	7.00	7.50	8.40	9.50	10.40	11.30	12.45	13.40
	–	–	–	–	–	–	–	–
	7.45	8.35	9.25	10.35	11.25	12.15	13.30	14.25

¹⁷ Učební dokumenty - praktická škola dvouletá. Praha: MŠMT ČR, [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/ucebni-dokumenty-studijniho-oboru-78-62-c-002-prakticka-skola-dvouleta-k-1-9-2005>

¹⁸ Učební dokumenty - praktická škola dvouletá. Praha: MŠMT ČR, [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/ucebni-dokumenty-studijniho-oboru-78-62-c-002-prakticka-skola-dvouleta-k-1-9-2005>.

Pondělí	Praktická cvičení							
Úterý	Praktická cvičení							
Středa	Praktická cvičení							
Čtvrtek		M	RzV	TV	TV	ČJ	I	HV
Pátek		VV	VV	ČJ	OV	RzV		

Tabulka č. 4: **Rozvrh hodin 2. ročníku PrŠ dvouleté v Lipové – lázních pro školní rok 2011/12¹⁹**

Toto je současná situace. Každá škola má možnost si upravit časové dotace jednotlivých předmětů dle svých možností, dle svého přístupu k žákům, dle regionálních specifik apod. Nyní každá škola tvoří svůj Školní vzdělávací program. Rámcový učební plán na první pohled zachovává časové dotace pro předmět Praktická cvičení, dokonce je zde snaha k navýšení. Ale k tomuto dochází pouze v případě praktické školy dvouleté při základní škole. RVP pro praktickou školu dvouletou jako východisko tvorby ŠVP dané školy předkládá učební plán takto:

Vzdělávací oblasti	Vzdělávací okruhy	1.roč.	2.roč.	Týdenní hodinová dotace za studium
Jazyk a jazyková komunikace	Český jazyk a literatura	2	2	4
	Cizí jazyk	1	1	2
Matematika a její aplikace	Matematika	2	2	4
Informační a komunikační technologie	Informační a komunikační technologie	1	1	2
Člověk a společnost	Základy společenských věd	1	1	2
Člověk a příroda	Základy přírodních věd	1	1	2
Umění a kultura	Umění a kultura	2	2	4
Člověk a zdraví	Výchova ke zdraví	1	1	2
	Tělesná výchova	2	2	4
Odborné činnosti	Rodinná výchova	3	3	6
	Výživa a příprava pokrmů	4	4	8

¹⁹ Povinná dokumentace školy. Odborné učiliště a Praktická škola, Lipová – lázně 458

	Odborné obory podle zaměření školy	6	6	12
Průřezová témata				P
Disponibilní časová dotace		6	6	12
CELKEM		32	32	64

P = povinnost zařadit a realizovat průřezová témata se všemi žáky v průběhu vzdělávání v 1. i 2. ročníku, časovou dotaci lze čerpat z disponibilní časové dotace.

Tabulka č. 5: Rámcový učební plán pro obor vzdělávání 78-62-C 002 Praktická škola dvouletá.²⁰

„Celková povinná týdenní časová dotace je v RVP stanovena na 64 hodin pro oba ročníky. Stanovené minimální počty týdenních hodin pro jednotlivé vzdělávací oblasti (vzdělávací obory) jsou závazné. Z uvedených vzdělávacích oblastí (vzdělávacích okruhů) škola vytváří vyučovací předměty. Disponibilní časová dotace je určena pro využití k posílení časové dotace jednotlivých vzdělávacích oblastí (vzdělávacích okruhů), k realizaci průřezových témat, na zařazení předmětů speciálně pedagogické péče nebo vytvoření volitelných předmětů. Rozsah odborných činností musí činit minimálně 6 hodin týdně v ročníku a jejich obsah se odvíjí od vzdělávacích okruhů uvedených v RVP PRŠ 2 ve vzdělávací oblasti odborné činnosti“²¹

Pro model praktické školy při odborném učilišti je učební plán v RVP PRŠ2 méně výhodný, neboť možnost zařazení praktické části výuky je i s využitím všech disponibilních hodin maximálně 32 hodin týdně za studium (16 hodin týdně na ročník). Pokud máme zachovat rozdělení vyučovacího týdne na dny teoretické výuky a dny praktické výuky, pak předmět Rodinná výchova bývá zařazen jako předmět odborný v teoretické výuce a praktický nácvik témat tohoto předmětu jako je např. péče o domácnost je zahrnut do disponibilních hodin předmětu Praktická cvičení. V celkovém důsledku přichází žáci o 5 hodin praktické výuky v týdnu, což je z mého pohledu pro tyto žáky méně přínosné, jelikož získávání vědomostí u žáků probíhá v přímé interakci s praktickou zkušeností, a ta nyní bude časově omezena. Každý žák má své pracovní tempo a pokud učitel chce dodržet časový harmonogram výuky (daný tematickým plánem), tak krácení časových dotací předmětu vede ke krácení času na opakování a procvičování činností a nemůže být zaručena potřebná míra zvládnutí učiva žáky. U tohoto typu školy je stěžejním zájmem a cílem žák, který získal co nejvíce dovedností a vědomostí pro

²⁰ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRŠ_-II.pdf.

²¹ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRŠ_-II.pdf.

samostatný život. Při snížených schopnostech a možnostech žáků získávání dovedností potřebuje dostatek času, který jim nebude dopřán. Mohlo by být namítnuto, že žáci si mají získávání dovedností procvičovat doma v rámci domácí přípravy na výuku. Nutno brát ve zřetel, že také unavitelnost žáků je daleko vyšší a schopnost soustředit se nižší, a proto je snahou školy žáky domácí přípravou na výuku zatěžovat co nejméně. Jde o individuální přístup ke každému žákovi, ale v učitelské praxi na tomto typu školy lze toto pravidlo zobecnit.

Lze konstatovat, že stávající učební osnovy pro praktickou školu dvouletou v porovnání s RVP PRŠ2 dávají z pohledu časových dotací pro předmět Praktická cvičení více prostoru. Ředitel každé praktické školy měl pravomoc podle možností, podmínek školy a specifík žáků sestavit učební plán školy a dodržet závazné časové dotace z učebních osnov. Myšlenka Rámcového vzdělávacího programu pro praktickou školu dvouletou zachovat nebo dokonce povýšit časové dotace předmětu Praktická cvičení lze aplikovat v praktické škole při základních školách. V praktické škole při odborném učilišti dojde i v případě využití všech možností (využití všech disponibilních hodin) ke snížení časové dotace tohoto předmětu.

2.2 Praktická cvičení v Praktické škole dvouleté při Odborném učilišti a Praktické škole, Lipová-lázně 458

2.2.1 Cíle, obsah, organizační formy a metody výuky Praktických cvičení ve jmenované škole

Výukové cíle vychází z profilu absolventa, musí být brán zřetel na žákovy možnosti, schopnosti, znalosti, na jeho míru individuálních a specifických potřeb a na jeho aktuální stav.

Cílem edukačního procesu je žák:

- který si osvojil základní dovednosti při péči o sebe, členy rodiny a o svou domácnost;
- který si osvojil základní dovednosti v oblasti ručních prací a jednoduché údržby v domácnosti;
- který zná základy zdravé výživy a umí vařit jednoduchá jídla;
- který má tvořivý a aktivní přístup k životu - vnímá kulturní a lidské hodnoty, dovede je ocenit, vnímá vliv prostředí na formování své osobnosti a svých schopností;
- který se chová environmentálně, snaží se aktivně tvořit prostředí, ve kterém žije;
- který je seznámen s prevencí a nebezpečností patologických jevů.

A to vše s cílem získání samostatnosti a soběstačnosti v životě. Jedinečnost našich žáků je také limitem pro jejich další život. Míra samostatnosti může být zvyšována praktickými činnostmi v rámci praktických cvičení. Obsahem učiva je praktická zkušenost a nácvik aktivit a situací typických pro běžný život. Obsah učiva je rozdělen do šesti kategorií:

- Péče o členy rodiny;
- Provoz a údržba domácnosti;
- Ruční práce;
- Výživa, příprava pokrmů a stolování;
- Péče o zahradu a pokojové rostliny;
- Práce montážní a demontážní, rozvoj kreativity.

Tyto oblasti přímo souvisí s obsahem učiva předmětu Rodinná a zdravotní výchova, Občanská výchova a vhodně doplňuje ostatní předměty teoretické výuky. Žák nabývá teoretické i praktické zkušenosti, které se jednotlivými kategoriemi prolínají a vzájemně se doplňují. Obsah výuky se řídí učebními osnovami, které jsou zpracovány v ročním tématickém plánu. Roční tématický plán udává tématické celky s přidělenými počty hodin a základním učivem.

Podmínkou pro zdárný průběh výuky praktických cvičení jsou specializované učebny s příslušným technickým a materiálním vybavením – dílny, cvičné kuchyňky apod. Prostor učeben praktických cvičení OU a PrŠ v Lipové - lázních je koncipován jako cvičný byt, tzn. že plní funkce obytného prostoru (jedno z nejbližších a nejznámějších prostředí žáků). Je dělen na obývací pokoj – klidovou relaxační místnost (viz Obrázek č. 1, 2), cvičnou kuchyňku s jídelnou (viz Obrázek č. 3) a sociální zařízení se šatnami.

Dále prostor učeben Praktických cvičení tvoří dvě dílny:

- „světlá“ (viz Obrázek č. 4) - ruční práce, domácí práce, péče o prádlo, péče o členy rodiny;
- „tmavá“ (viz Obrázek č. 5) - domácí dílna, kde se zpracovává dřevo, kov a jiné materiály, jsou zde prováděny drobné opravy a údržbářské práce, pěstitelské práce.

Obrázek č.1, 2: Obývací pokoj - klidová relaxační místnost

Obrázek č. 3: Cvičná kuchyňka s jídelnou

Obrázek č. 4: „Světlá“ dílna

Obrázek č. 5: „Tmavá“ dílna²²

K vybavení učeben patří pračka, žehlicí prkno, žehlička, šicí stroj, ruční i elektrické nářadí domácí dílny, keramická pec. Prostor učeben je postupně dotvářen žáky a vybavován běžnými výukovými a kompenzačními pomůckami, které jsou s výukou těchto žáků neodmyslitelně spjaty. Dovednosti žáci získávají také na pozemku školy, jehož část je postupně revitalizována ve školní (výukově-relaxační) zahradu se zelenou učebnou.

Organizační formou praktických cvičení je učební den rozdělený na 7 vyučovacích hodin, s dvěma půlhodinovými přestávkami (přesnídávka, oběd). Vzhledem ke speciálním vzdělávacím potřebám žáků je vhodné organizovat výuku tak, aby odpovídala psychickým, fyzickým a aktuální schopnostem žáků a respektovala jejich individuální zvláštnosti.

Organizační formy práce se odvíjí od konkrétních situací, od konkrétní činnosti. Využívají se téměř všechny typy forem výuky od individuálních (učitel se věnuje jednomu konkrétnímu žákovi), přes skupinové a kooperativní (učitel rozdělí žáky do skupin, které plní určitý konkrétní úkol) až po frontální (žáci pracují na stejném zadání).

Nejvyužívanější formou výuky praktických cvičení je forma skupinová, kdy na základě aktivity žáků dochází k dělbě práce. Jejím hlavním cílem je uvědomění si každého žáka, že vlastní nedostatečnost lze vzájemnou spoluprací překonat a dosáhnout vytyčeného cíle (zhotovení výrobku, vykonání práce apod.). Například při přípravě pokrmů si žáci organizují práci tak, aby došli k zvolenému cíli, aby uvařili oběd. Učitel je vede, ale daleko přínosnější pro další život žáků je nejen jejich schopnost práci vykonat, ale také ji smysluplně zorganizovat. Žák se zbytky zraku nemůže přebírat čočku, žák s lehkou spasticitou na ruce

²² Obr. 1, 2, 3, 4, 5 Foto archiv autora

nedokáže nejmenno nakrájet cibuli a podobně. Při organizování práce se žáci nejen učí připravovat pokrmy a vařit, ale také řešit problémy, čímž uplatňují vyšší myšlenkové operace. Učitel je zde v roli poradce, kouče. Po diskuzi žáci vytvoří dvojice, které vzájemnou kooperací jsou schopny splnit dílčí cíle a společně dojít k cíli hlavnímu. Žák sám musí odhadnout svou dovednost a musí svůj názor obhájit. Tak nepřímou poznává sám sebe, upevňuje si své sebevědomí, učí se prosadit, obhájit svůj názor – získává nejen kompetence k řešení problémů, ale také komunikační dovednosti. Komplexnost výuky, splnění všech výukových cílů, které rozvíjí žáka v kognitivní, afektivní i psychomotorické oblasti současně, je časově náročné a klade na učitele velké nároky. Tím spíše, že pracovní tempo i schopnosti každého žáka jsou jiné.²³

Individuálním potřebám žáků se také podmiňují metodické přístupy ve výuce. Velký důraz je kladen na uplatňování pedagogických zásad:

- přiměřenosti a individuálnosti – cíl, obsah a metody výuky musí být v souladu s vyspělostí a dosavadní úrovní žáka;
- důslednosti – vytrvalé vyžadování plnění kladných požadavků s cílem získání pozitivního návyku;
- systematičnosti – učivo musí tvořit logický systém a pedagogické působení musí být co nejsoustavnější;
- názornosti – proces od poznávání předmětů a jevů skutečnosti smyslovým vnímáním, k formulaci obecných pravidel a zákonitostí;
- jednotného výukového přístupu – jednota v požadavcích i přístupech na žáka u všech pedagogů;
- uvědomělosti a aktivity – pedagog se opírá o zájem dítěte, stimuluje ho vhodnou motivací, aktivizuje jeho poznávací, citové i volní procesy, rozvíjí jeho tvůrčí přístup ke skutečnosti;
- komplexnosti – působení na všechny složky osobnosti (kognitivní, emocionální, konativní, sociální, morální);
- trvalosti – jednou osvojené vědomosti a dovednosti se musí žákovi stát trvalým majetkem;
- emocionálnosti – pedagog musí u žáka probouzet adekvátní citové prožitky;

²³ FISCHER, R. *Učíme děti myslet a učit se. Praktický průvodce strategiemi vyučování*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0043-7.

- cílevědomosti – jasně stanovit konečné i dílčí cíle, pedagog musí vědět, čeho chce v edukačním procesu dosáhnout.²⁴

Každá, učitelem zvolená, metoda výuky přímo souvisí se zvolenou organizační formou a s fází vyučovací jednotky nebo hodiny. Učitel využívá metody:

- motivační - aktivizují žáky a rozvíjejí jejich zájem o práci;
- osvojení učiva - zde lze zařadit metodu výkladu, popisu, diskuze, rozhovoru, výkladu s instruktáží, demonstrace až po využití problémových metod;
- upevňování vědomostí, vytváření dovedností a návyků – tzn. nácvik v praktické činnosti (záměrné a časté opakování jednotlivých úkonů);
- kontroly a pozorování - při nichž dochází k upevňování získaných znalostí a dovedností a ke korekci případných vad.²⁵

Přijímání a zejména zapamatování se řídí základním pravidlem. Zapamatujeme si:

- 5 % z toho, co pouze slyšíme (výklad, přednáška);
- 10% z toho, co čteme;
- 20% z toho, co je nám zprostředkováno pomocí audiovizuálních prostředků;
- 30 % z toho, co je nám demonstrováno;
- 50 % z toho, o čem diskutujeme;
- 70 % z toho, co sami prakticky děláme;
- 90% z toho, co učíme druhé.²⁶

U žáků se speciálními výukovými potřebami tato pravidla platí dvojnásob. Každá užitá metoda výuky v naší škole je plně podřízena individualitě žáků praktické školy. Učitel na základě diagnostického pozorování vybírá nejvhodnější metodu a snaží se metody střídat. Cílem je udržet pozornost žáka a udržet jej v činnosti. Plynule přechází od výkladu k diskusi, od demonstrace k nácviku demonstrované činnosti, od verbálního popisu k názorné ukázce.²⁷ Zde vhodně zpracované pracovní listy mohou práci učitele velmi usnadnit. Žáci s oblibou plní úkoly, které na první pohled vnímají jako zábavu, ale nepřímo a mimovolně opakují již probrané učivo. Pokud je pracovní list zpracován atraktivní formou, tak znovuvybavování vědomostí probíhá daleko snadněji. Opakovací a motivační fáze se spojí a získaný čas lze využít pro praktické ověření, nebo získání nových vědomostí a dovedností. Pracovní list ve

²⁴ ČADÍLEK, M., LOVEČEK, A. *Didaktika odborných předmětů*. Brno: Masarykova univerzita [online], 2005. [cit. 23. 10. 2011]. Přístupno z: <http://www.ped.muni.cz/win/learn/skripta/dop/didodbpr.pdf>.

²⁵ MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

²⁶ KALHOUS, Z., OBST, O. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. IBSN 80-244-0599/7.

²⁷ VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3357-9.

fázi aplikace žákovi nabízí oporu, kterou může dále využívat nejen ve škole, ale také v běžném životě. A usnadnění běžného života, získání co největšího počtu dovedností a vědomostí pro praktické žití je hlavním cílem a úkolem edukace v praktické škole.

2.2.2 Charakteristika třídy 2. ročníku PrŠ dvouleté

Druhý ročník PrŠ dvouleté v současné době navštěvuje 6 žáků (2 dívky a 4 hoši). Složení této třídy je velmi různorodé, a to z pohledu věku, intelektových schopností i zdravotního omezení:

- ZJ: věk 20 let; žák se zbytky zraku (vrozená cataracta²⁸, hypermetropie²⁹, nystagmus³⁰, aniridie³¹), s lehkým mozkovým opožděním (přecitlivělý, stydlivý, sebestředný);
- MK: věk 26 let; žák na rozhraní středně těžké a lehké MR³² – verbální složka podstatně lepší než praktická, stagnace psychického vývoje (apatie, pasivita), DMO s lehkou spasticitou³³, zraková vada (strabismus³⁴);
- JH: věk 25; žák s kombinovanou vadou, s těžkou vadou zraku (strabismus), intelekt v pásmu lehké MR, malá slovní zásoba a těžká dyslalie³⁵, v praktické oblasti méně obratný, až nepraktický, v sociální oblasti přátelský, vnímavý, podléhá autoritativním osobám;
- DH: věk 19; žák s horní hranicí MR, se slabší verbalizací a nerozvinutými sociálními dovednostmi, vyšší dráždivost CNS, přítomny autistické rysy, silně pomalé psycho-motorické tempo, špatná časová orientace;
- JK: věk 19 let; žák intelektově na hranici podprůměru a lehké mentální retardace, ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, verbálně neobratný, malá slovní zásoba, manuálně zručný, pracovitý a sociálně obětavý, vstřícný s tendencemi autoritářského chování;

²⁸ šedý zákal

²⁹ dalekozrakost

³⁰ mimovolné pohyby očí

³¹ absence duhovky

³² mentální retardace = opoždění rozumového vývoje

³³ dětská mentální retardace se zvýšeným svalovým tonusem

³⁴ šilhání

³⁵ patlavost

- PŠ: věk 19 let; žák na hranici lehké a středně těžké MR, nedokonalý verbální projev, není schopen reprodukce přečteného textu, manuálně zručný, při samostatné práci nejistý, vyžaduje stálou kontrolu, má kladný vztah k lidem.

„Ač věkem dospělí, přesto stále děti“ – tak by se dala charakterizovat tato třída. Ani jeden z žáků není připraven pro samostatný život ve společnosti a všichni jsou potřební výchovy a dalšího vzdělávání. Každý z nich prošel určitým výchovně-vzdělávacím procesem v základní nebo speciální škole. Přímá zkušenost z úspěchu či neúspěchu v primární škole se dále odráží v žákových očekáváních školy nové. Někteří se těší, někteří se obávají, jiní přestup ze „staré“ školy na „novou“ nesou velmi těžce. Setrvání na učilišti přímo souvisí s adaptací žáků na nové prostředí, nové sociální kontakty, jiný režim dne a v neposlední řadě nové formy a metody výuky. Čím „hladší“ je nástup na učiliště, tím větší je pravděpodobnost setrvání žáka ve škole. Pokud se pedagogům podaří v žácích probudit touhu po dalších vědomostech a dovednostech, zaujmout žáka jím vybraným oborem (řemeslem), nabídnout mu smysluplné aktivity v rámci mimoškolní výchovy (život na internátě), pak je velká šance zabránit jejich předčasným odchodům ze vzdělávání, což je velký celospolečenský problém dnešního odborného vzdělávání.

Přístup k žákům praktické školy musí vycházet z jejich znevýhodnění. Každý zdravotní handicap s sebou přináší také problémy v sociální oblasti, ztěžuje adaptaci na nové prostředí, ztěžuje začlenění se do kolektivu. Úkolem školy a učitele je výuku přizpůsobit potřebám těchto žáků v nejvyšší možné míře a také připravit a zorganizovat pobyt na škole a výuku tak, aby edukační proces probíhal bez komplikací a aby byli zapojeni všichni žáci třídy současně.

Praktická cvičení v praktické škole jsou stěžejní složkou edukačního procesu. Rozumová nedostatečnost v kombinaci se zdravotním znevýhodněním limituje žáky, a proto se jeví jako nejefektivnější spojení teoretické výuky s přímými praktickými činnostmi. Organizační formy výuky a metody práce nelze plošně vymezit, je nutné výběr podmínit konkrétním omezením žáků ve třídě (jednotlivců i jako celku), konkrétní situaci, konkrétními možnostmi a podmínkami výuky. Celý edukační proces si řídí zásadami, a to zejména zásadou názornosti a zásadou přiměřenosti a individuálního přístupu k žákovi.

3 Vyučovací proces

„Vyučovací proces lze charakterizovat jako záměrné, cílevědomé, soustavné a racionální řízení učebních aktivit žáků, směřující k dosažení stanovených výchovně - vzdělávacích cílů, tj. k osvojení soustavy vědomostí a dovedností, k rozvoji duševních a tělesných schopností a utváření osobnosti žáka“³⁶

Vyučovací proces probíhá v interakci tří základních činitelů: **učivo – učitel - žák**.

V Pedagogickém slovníku je pojem **učivo** charakterizován takto:

„Význam pojmu se mění spolu se změnami pojetí obsahu vzdělávání.

- 1. Tradičně bylo chápáno jako souhrn poznatků, které má učitel předat žákům.*
- 2. V širším pojetí je chápáno jako věcný obsah učení, učební látku a zahrnuje souhrn vědomostí a dovedností, které si má žák osvojit.*
- 3. Současné pojetí učiva zahrnuje veškerou zkušenost žáka, kterou si osvojuje ve výuce.“³⁷*

Učivo tedy chápeme jako systém poznatků, činností a postojů, které si mají žáci osvojit v procesu učení, konkrétněji při výuce ve škole. Za učivo pak lze považovat poznatky, nácvik dovedností, způsoby a modely řešení problémů, prožitky, postoje a vlastnosti člověka. Obecně charakterizovat tento pojem je snadné, ale kdo a jak určí konkrétní učivo pro konkrétního žáka? Kdo určí hranice zvládnutelnosti, kdo určí, co žák má znát a umět? Vyvstává soubor otázek, který si klade každý učitel při přípravě na výuku. Tím spíše, když skladba žáků ve třídě je tak různorodá, jako je tomu v praktické škole. Šíře „záběru“ žáků spadajících do kategorie vzdělávání v praktické škole je tak rozsáhlá, že určit základní kurikulum je téměř nemožné. Při zpracovávání obsahu vzdělávání (učiva) se učitel řídí učebními osnovami a specifiky žáků, které učí. Učební osnovy (od září 2012 ŠVP) udávají základ a učitel dle možností a schopností žáků určuje hloubku a šířku daného tématu. V praktické škole nelze vypracovat univerzální přípravu na výuku, kterou by učitel mohl využívat v daném ročníku po více let. Vysvětlení je nasnadě – každý ročník je jedinečný, tzn. že v každém ročníku jsou žáci s jinými výukově specifickými potřebami.

Úkolem učitele ve vyučování je navozovat a usměrňovat aktivitu žáků s cílem získání jejich znalostí a dovedností. Učitel vychází z diagnózy předchozích vědomostí a dovedností žáků, volí vhodné formy, metody a prostředky výuky.

³⁶ NELEŠOVSKÁ, A.; SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika II*. Olomouc: Vydavatelství UP, 1995. ISBN 80-7067-554-3. Str.34.

³⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6. Str.262.

Činnost žáků ve vyučovacím procesu je charakterizována aktivním a cílevědomým formováním schopností, vlastností, zájmů, citů, motivů, chování, jednání, vůle apod.

Přístup k vyučovacím procesu v praktické škole má svá specifika. Vazby mezi třemi činiteli (učivo – učitel – žák) jsou daleko pevnější než na běžné škole. Citová složka vyučovacího procesu má daleko větší význam. Kladné vztahy vedou k efektivnímu vyučování a podněcují žáky ke zvyšování výkonu.

3.1 Vyučovací proces, jeho funkce a etapy

Maňák v Nárysu didaktiky velmi výstižně charakterizuje Schéma výuky:

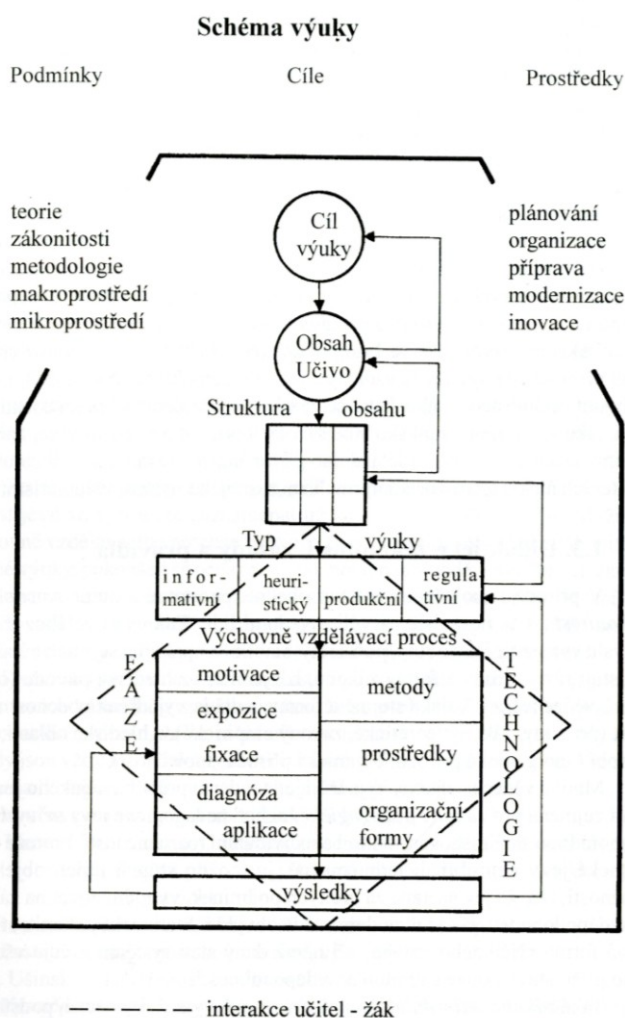

Schéma č. 1: Schéma výuky³⁸

³⁸ MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova universita, 2003. Str. 9.

Vyučovací proces je součástí výchovně vzdělávacího procesu, který lze chápat „jako systém vzájemně závislých a spojených prvků, udržovaných v daném stavu vazeb a závislostí mezi celkovým systémem a prostředím zpětné vazby a sledující dosažení určitých cílů.“³⁹

Vyučovací proces prostřednictvím všech prvků plní specifické funkce:

- informativní – předává informace;
- formativní – formuje osobnost;
- instrumentální – osvojené učivo se stává nástrojem dalšího učení;
- integrující – všechny funkce jsou spojovány v organický celek.⁴⁰

Vyučovací proces nebo také vyučování je realizováno ve vyučovací hodině (45 minut) nebo ve vyučovací jednotce, která je tvořena více hodinami. Každá forma vyučování probíhá ve čtyřech základních etapách:

- **první etapa aktivizuje žáka**, učitel se snaží žáka zaujmout a motivovat;
- druhá etapa je zaměřená na **osvojování vědomostí a získávání dovedností**, tzn., že učitel žáka řídí v činnostech, seznamuje s informacemi a usměrňuje u žáka proces přijímání a uchovávání informací;
- během třetí etapy, kdy dochází k **procvičování a prohlubování osvojeného učiva**, žáci aplikují získané vědomosti a dovednosti v nových modelových situacích;
- čtvrtá fáze je fáze **ověřování vědomostí a dovedností žáků**, je to fáze zpětné vazby, kdy učitel i žák zjišťují úspěšnost výukového procesu.⁴¹

Maňák dělí výuku na fázi:

- motivace;
- expozice;
- fixace;
- diagnózy;
- aplikace.⁴²

Krušpán, který se věnuje didaktice odborného výcviku, rozdělil osvojování pracovních dovedností a návyků do tří etap:

1. **přípravná etapa** – teoretické seznámení se s činností, žáci činnost nevykonávají, cílem této etapy je, aby žáci zvládli činnost teoreticky, výsledkem je vytvoření jasných a úplných představ o podstatě a způsobu vykonání činnosti;

³⁹ MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova universita, 2003. ISBN 80-210-3123-9. Str. 8.

⁴⁰ NELEŠOVSKÁ, A., SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika II*. Olomouc: Vydavatelství UP, 1995. ISBN 80-7067-554-3.

⁴¹ ČADÍLEK, M., LOVEČEK, A. *Didaktika odborných předmětů*. Brno: Masarykova univerzita [online], 2005. [cit. 23. 10. 2011]. Přístupno z: <http://www.ped.muni.cz/win/f/learn/skripta/dop/didodbpr.pdf>.

⁴² MAŇÁK, J.: *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova universita, 2003. ISBN 80-210-3123-9.

2. **pokusy žáků o činnost** – v této etapě jde o uplatnění teoretických poznatků při osvojování si pracovních dovedností a návyků. Žáci na základě vytvořených představ ve spojení s jejich myšlenkovým zpracováním, vykonávají první pokusy v činnosti, v této fázi je důležitá neustálá kontrola a regulace ze strany učitele;
3. **cvičení a zdokonalování se** v příslušné činnosti má za úlohu odstraňování chyb a zautomatizování pohybů. Během cvičení dochází činností žáka k těmto změnám - zlepšuje se kvalita činnosti, dochází k souhře pohybů s menším energetickým výdejem, zrychluje se tempo, odstraňuje se nejistota, mění se postoj žáka k pracovní činnosti a zpřesňují a prohlubují se teoretické poznatky na základě vlastní zkušenosti. Učitel vykonává řídicí, organizační a kontrolní činnost.⁴³

Správně rozvržená hodina nebo vyučovací jednotka vede k plynulému a efektivnímu vyučování a úspěšnému splnění výukového cíle. V praktických cvičeních je stěžejním výukovým cílem získání dovedností k vykonávání určité činnosti (práce). Výuková jednotka předmětu Praktická cvičení v Praktické škole v Lipové – lázních je sedmihodinový výukový den. Tato organizační forma dovoluje a umožňuje učiteli přidělit dostatek času k jednotlivým etapám vyučování, což je pro žáky s SVP zásadní potřebou. „Časový stres“ u těchto žáků vede k nezdaru a k neschopnosti práci vykonat. Z důvodu sníženého intelektu mají omezenou schopnost práci naplánovat, rozfázovat ji na jednotlivé úkony a ve většině případů nejsou schopni k jednotlivým úkonům přidělit správnou časovou dotaci, ve které úkol splní a práci zvládnou. Učitelovou snahou je využít maximálně limity žáků a vést je k výše zmíněným schopnostem. Nezdary z důvodu časového presu vedou u žáků k následné nechuti, k obavám z dalšího nezdaru, k sebepodceňování a k nevěře v sama sebe. A to není cíl výuky! Cíl výuky je získat příslušnou dovednost a také vzbudit u žáků dobrý pocit, radost a spokojenost. Proto každá fáze vyučovací jednotky musí proběhnout a musí mít dostatečnou časovou dotaci. Učitel tento čas rozděluje dle individuálních potřeb každého žáka. Zde je velmi důležitá příprava učitele na vyučování. Podrobná a pečlivá příprava je zárukou plynulosti vyučovacího procesu, zajištění aktivní účasti všech žáků, učiteli usnadní práci a všem zjednoduší fázi hodnocení.

⁴³ KRUŠPÁN, I. *Didaktika odborného výcviku*. Zvolen: Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov, 1994. ISBN 80-88677-21-1

3.2 Příprava učitele na vyučovací jednotku

Příprava na vyučování je nedílnou součástí pracovní náplně učitele. Zaručuje plánovitost, cílevědomost a systematickosti výuky. Vychází ze základních a závazných školských dokumentů (učební plán a učební osnovy) a tematického plánu. Písemná příprava musí obsahovat především výukový cíl, obsah, metody a formy výuky.

Výukový cíl je základní stavební kámen didaktiky. Obecným cílem vzdělávacího procesu je všestranně rozvinutá osobnost žáka, tzn., že dílčí cíle musí rozvíjet **tři složky** jeho osobnosti:

- kognitivní;
- afektivní;
- psychomotorickou.

a současně musí mít **5 vlastností**:

- komplexnost;
- konzistentnost;
- kontrolovatelnost;
- přiměřenost;
- jednoznačnost.

Od správně zvoleného výukového cíle se dále odvíjí výběr obsahu učiva, metod a forem výuky. Pomocí zvoleného výukového cíle je pedagog schopen autoevaluace a evaluace žáků.

Ve školách, kde je výuka v týdnu rozdělena na teoretickou (tzv. škola) a praktickou (tzv. praxe) výuku, lze jeden pracovní den předmětu Praktická cvičení rozdělit na několik jednotek, kdy každá z nich se věnuje určité činnosti z různých tematických oblastí. V každé z těchto jednotek je nutné dodržet jednotlivé fáze (od aktivizace žáka až po samostatnou činnost) a provést pečlivou přípravu na každou z nich. Rozdělení dne na více různých výukových cílů a tematických oblastí v praxi nejčastěji užíváme v případě tzv. náročných témat. Práce, které jsou pro žáky náročné (rozumově, psychomotoricky, emočně), je lepší rozdělit na menší úkony (kroky) a ty plnit i v několika dnech. Zdolání postupných kroků, které nejsou z pohledu žáka tak obtížné, ve finále vedou k vykonání na první pohled velmi náročné práce. Každý úspěch pak pozitivně ovlivňuje přístup žáka k práci a motivuje k dokončení práce jako celku. Jindy se lze po celý pracovní den věnovat jednomu tématu a vyučování vést celistvě. Monotematické dny nám dovolují každou práci uvést do kontextu –

vaření oběda spojit s nákupem potravin a následným úklidem kuchyně. Tak si žáci uvědomí souvislosti, uvědomí si, že je potřeba počítat s časem pro vedlejší práce, že při výběru menu musí myslet na suroviny, které mají nebo je musí koupit apod. Každý typ pracovního dne má ve výuce žáků s SVP své místo a je potřeba je rovnoměrně střídat.

V Praktické škole v Lipové – lázních si učitel Praktických cvičení výuku připravuje ve dvou pracovních dnech, kdy se žáci připravují v rámci teoretické výuky. V tyto dny učitel nejen vypracovává podrobnou přípravu na dny praktické výuky, ale také zajišťuje výukové prostředky a materiál pro praktická cvičení. Vše se odvíjí od výukového cíle konkrétní výukové jednotky Praktických cvičení. Na odborném učilišti se žáci připravují na budoucí povolání v mnoha oborech. Každý obor má své prostory pro odborný výcvik, které jsou vybaveny potřebnými výukovými prostředky. Učitel Praktických cvičení v praktické škole má k dispozici učebny Praktických cvičení, které mají základní vybavení, ale protože šíře činností je velmi rozsáhlá (tak jako život sám), tak část přípravy na výuku věnuje zajišťování různých specializovaných nástrojů, pomůcek pro vykonávání určité činnosti. Tyto si zapůjčí v dílnách odborného učiliště. Dále pak musí zajistit materiál nebo suroviny. Část z nich lze zajistit v učilišti, část je nutno zakoupit. V neposlední řadě je potřeba výukovou jednotku naplánovat, rozdělit na etapy, rozmyslet si formy a metody práce a připravit žákům a sobě výukové materiály. Součástí přípravy na vyučování jsou také úkoly k procvičení a hodnocení.

Vyučovací proces je proces přímé interakce tří složek: **učitel – žák – učivo**. Jeho cílem je získání vědomostí, dovedností, postojů a schopností žáka. Vyučovací proces lze rozdělit na etapy, kdy každá z nich plní určitou funkci. Podrobná a pečlivá příprava na výuku je jednou z deviz úspěšného a efektivního vyučování. Učitel musí v rámci přípravy na výuku ke každé etapě vyučování naplánovat vhodnou formu a metodu práce. Dále zabezpečuje výuku – podle tematického plánu určuje výukové cíle, zajišťuje didaktické prostředky, připravuje výukové materiály.

4 Didaktické prostředky, výukové materiály a učební pomůcky

Pod pojmem **didaktický prostředek** si můžeme představit vše, co podpoří a vede ke splnění výukového cíle. Rozdělujeme je na nemateriální a materiální. Mezi **nemateriální** didaktické prostředky zařazujeme organizační formy výuky, vyučovací metody, vyučovací zásady a do kategorie **materiální** didaktických prostředků zahrnujeme učební a metodické pomůcky, učebny a jejich zařízení, didaktickou techniku a učební pomůcky.⁴⁴

Po stanovení konkrétního vyučovacího cíle, obsahu vyučování, metod a forem výuky, se učitel v rámci přípravy na výuku věnuje materiální přípravě, tzn. didaktickými prostředky.

Didaktické prostředky lze dělit do pěti kategorií:

- učební pomůcky;
- technické výukové prostředky;
- organizační a reprografická technika;
- výukové prostory a jejich vybavení;
- vybavení učitele a žáka.⁴⁵

V Praktických cvičeních jsou užívány didaktické prostředky ze všech výše zmiňovaných kategorií. Důraz je kladen na názornost a možnost samostatné činnosti s daným prostředkem každého žáka. Vnímání a přijímání informace všemi smysly, přímá subjektivní zkušenost vede k rychlejší a efektivnější fixaci nového učiva u každého žáka. Zejména u žáků s SVP jsou didaktické prostředky důležitou součástí vyučování, protože nedostatečnost rozumových schopností a minimální schopnost abstrakce a logiky či nepředvídatelná schopnost kreativity velmi ztěžují pochopení souvislostí, aplikaci znalostí či dovedností při řešení podobných problémů. Proces uchování a následného vybavení je pro žáky s SVP velmi náročný a vyčerpávající. Učitel může tento proces žákovi velmi ulehčit právě výběrem vhodných didaktických prostředků.

Na výchovný proces působí prostředí, kde výuka probíhá. Je to prostor, kde se něco dělá, kde žáci pracují, místo, kde vytváří nějaké nové hodnoty. Prostorem pro předmět Praktická cvičení je dílna pro práci se dřevem, kovem, plastem nebo dílna pro ruční práce (šití, tkání, pletení apod.), cvičná kuchyňka s jídelnou, rozlišují se podle specializace na konkrétní činnost. Prostor pro výuku má společné vlastnosti, musí být motivující, estetické, bezpečné, náležitě vybaveno a přizpůsobené daným výchovným cílům. Pak je dobrým

⁴⁴ JANIŠ, K. *Obecná didaktika – vybraná témata*, Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. ISBN 978- 80-7435-047-7

⁴⁵ KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80- 178-253-X.

východiskem pro úspěšné vyučování. Výběr prostoru a jeho vybavení učitel ovlivnit nemůže, je dán školou a možnostmi dané školy, ale může ovlivnit atmosféru a zainteresovanost na společném prostoru lidí, kteří se zde pohybují, žijí, učí se a učí – žáků a učitele. Prostor (ve vyučovacím procesu učebna) může být spolutvořen učitelem a žáky, každý jejich otisk dodává prostoru emocionální náboj, vzniká k němu kladný vztah, který pak pozitivně ovlivňuje všechny aktivity v něm konané. Mnohdy i nedokonalost učebny lze přijmout jako šanci k vlastní tvorbě s využitím kreativity žáků i učitele. Součástí každé učebny jsou učební pomůcky.

„Učební pomůcky můžeme definovat jako přirozené nebo reálné objekty nebo předměty (modely) napodobující skutečnosti, které při vyučování a učení přispívají k vytvoření žádaných představ, vědomostí a dovedností.“⁴⁶

Obecně třídíme **učební pomůcky** na:

- **originální předměty a reálné skutečnosti** (přírodniny – minerály, rostliny; výtvary a výtvary – vzorky, přístroje);
- **zobrazení a znázornění předmětů a skutečností** (modely, zobrazení – školní obrazy, fotografie, mapy; zvukové záznamy);
- **textové pomůcky** (učebnice, sešity, studijní návody, sbírky úloh, tabulky, atlasy, časopisy, encyklopedie);
- **pořady a programy** prezentované didaktickou technikou;
- **speciální pomůcky** (žákovské experimentální soustavy, pomůcky pro tělesnou výchovu).⁴⁷

Pomocí učebních pomůcek učitel ve výukovém procesu splňuje zásady názornosti, spojení teorie s praxí a aktivity. Učební pomůcky přímo zprostředkovávají žákům poznávání reality a slouží k osvojování vědomostí a dovedností, čímž přímo působí na všestranný rozvoj žákovi osobnosti, formují jeho myšlení a rozvíjí jeho aktivitu a samostatnost. Nemalý význam mají učební pomůcky z hlediska motivace a aktivizace žáka. Atraktivnost učební pomůcky může vzbudit v žákovi zájem, může vzbudit touhu po poznání, po získání nové dovednosti. Vhodná učební pomůcka a její správné využití ve výuce může mnohonásobně zvýšit míru úspěšnosti výukového procesu. Úspěšná práce s pomůckou klade určité nároky na učitele, musí ji umět vhodně zařadit do výuky, techniku musí umět obsluhovat, musí ji zpřístupnit žákům, musí s ní umět pracovat.

⁴⁶ JANIŠ, K. *Obecná didaktika – vybraná témata*. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. ISBN 978- 80-7435-047-7. Str. 78.

⁴⁷ MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. ISBN 80-210-3123-9

4.1. Učební pomůcky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Učební pomůcky spolu s vhodně zvolenou vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají k přenosu poznatků a k dosažení výchovně vzdělávacího cíle. Při výchově a vzdělávání jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami se uplatňují speciální metody výchovy a vyučování. Dítěti s SVP je nutné zabezpečit stejné příležitosti a podněty pro vývoj, výchovu a vzdělání jako má dítě zdravé. K co nejlepšímu přizpůsobení individuálním potřebám jedinců s SVP napomáhá i možnost využití speciálních pomůcek, které kompenzují žákovu nedostatečnost v co nejvyšší míře a v kombinaci s učebními pomůckami přispívají ke splnění výukového cíle.

Habšudová ve své publikaci *Speciální pomůcky kompenzační, rehabilitační, ortopedické* používá označení speciální pomůcky pro pomůcky, které se používají ve speciálních školách, léčebných ústavech, školách při nemocnicích a různých ozdravovnách.

Tyto **speciální pomůcky** dělí na:

- **kompenzační** pomůcky pomáhají při nedostatečnosti různých funkcí lidského těla, které jsou změněny v důsledku onemocnění. Jejich konstrukce umožňuje bez trvalého spojení s tělem postiženého využít funkce, které zůstaly zachovány, umožňují potřebou samostatnost při vykonávání různých činností;
- **rehabilitační** pomůcky napravují orgánový defekt, částečně obnovují funkci chorobou postiženého orgánu;
- **ortopedické** pomůcky doplňují nebo nahrazují funkci chybějící nebo poškozené části těla.⁴⁸

Kompenzační pomůckou rozumíme nástroj, přístroj nebo zařízení speciálně vyrobené nebo speciálně upravené tak, aby svými vlastnostmi a možnostmi použití kompenzovalo nějakou nedostatečnost způsobenou daným postižením (např. oční vada – brýle).⁴⁹

Výběr učebních pomůcek pro žáky s SVP se řídí určitými kritérii, která přímo souvisí s druhem postižení žáka. Pomocí vhodných učebních pomůcek a dle individuálních potřeb vybraných speciálních pomůcek si žák s SVP v přijatelném čase vytvoří ucelenou představu o

⁴⁸ HABŠUDOVÁ, M. *Speciálne pomôcky kompenzačné, rehabilitačné, ortopedické*. Púchov: ASSA, 2001. ISBN 80-968099-4-6.

⁴⁹ VALENTA, M., KRAJČÍŘOVÁ, O. *Psychopedie kapitoly z pedagogiky mentálně retardovaných*. Olomouc: Netopej, 1997. ISBN 80-902057-9-8.

jevu, předmětu a pracovním úkonu. Z psychologického hlediska jsou vhodně zvolené učební pomůcky schopny zaujmout a motivovat, posilují citovou účast žáka na procesu vyučování, dávají prostor obrazotvornosti a kreativitě. Tím, že zjednodušují a ozřejmují myšlenkové operace, je jejich užití na speciální škole skutečným přínosem. Pomůcky naplňují mnohé didaktické zásady (např. názornosti, spojení teorie s praxí), které v případě žáků s SVP, mají principiální význam.

Praktická škola dvouletá v Lipové – lázních je z hlediska existence při odborném učilišti poměrně školou mladou, tzn. že její vybavenost je ve fázi neustálého doplňování, získávání nebo vytváření. Každý nový školní rok a s ním přichází žáci kladou na školu nové nároky, a to jak na prostory výuky, tak na vybavenost didaktickými a zejména kompenzačními pomůckami. Již při náboru žáků a při přijímacím řízení se vedou rozhovory s žáky, rodiči a zákonnými zástupci na téma potřeb jejich dětí a škola se snaží okamžitě reagovat na případné požadavky. Primární snahou je potřebné úpravy či pomůcky obstarat. Speciální pomůcky nemusí škola vždy pořizovat, ale může je na dobu docházky konkrétního žáka do školy zapůjčit v PPP nebo v SPC.

4.2 Textové učební pomůcky

Stěžejní a v celé historii školství známé jsou **textové pomůcky**.

O. Obst ve Školní didaktice rozděluje textové pomůcky na:

- **učebnice** (klasické nebo programované);
- **pracovní materiály** (pracovní sešity, studijní návody, sbírky úloh, tabulky, atlasy);
- **doplňková a pomocná literatura** (zdroje z časopisů, encyklopedií apod).⁵⁰

Plošně využívané a pro všechny předměty aplikovatelné jsou **učebnice**, ostatní pracovní materiály již nejsou užívány tak plošně, ale primárně plní totožné funkce a mají stejné vlastnosti jako učebnice. Zejména pracovní sešity, pracovní listy, různé sbírky úloh a cvičebnice jsou v současné učitelské praxi hojně užívány. Přesto, že v odborné literatuře není věnováno těmto textovým pomůckám tolik prostoru, lze zásadní vlastnosti a funkce přejímat z vlastností a funkcí učebnic.

J. Skalková definuje učebnici jako „*nositelku obsahu vzdělávání a prostředek řízení učení žáků, založeného na jejich vlastní aktivní činnosti*“.

⁵⁰ KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-178-253-X.

*Učebnice představuje významnou etapu didaktické transformace kulturních obsahů do školního vzdělávání. A to etapu, která se již přímo včleňuje do každodenní činnosti učitele a učení žáků při vyučování i mimo ně.*⁵¹

J. Průcha charakterizuje učebnici jako prostředek vyučování a učení v knižní formě, ve kterém je konkretizován obsah a rozsah učiva daného vyučovacího procesu v daném postupném ročníku. Učivo je zde metodicky uspořádáno a didakticky ztvárněno tak, aby umožňovalo učení.⁵²

Učebnice v edukačním procesu plní řadu funkcí, na které je třeba nazírat ze dvou pohledů - učitele a žáka. Pro učitele je učebnice jedním ze zdrojů obsahu učiva.

Funkce učebnice z hlediska žáka vymezil D. D. Zujev na funkce:

- informační: vymezuje obsah vzdělávání předmětu;
- transformační: didaktické přepracování odborných informací;
- systematizační: rozčleňuje učivo do určitého systému a zajišťuje posloupnost informací;
- zpevňovací a kontrolní: učebnice obsahuje kromě informací také cvičení a úkoly;
- sebevzdělávací: učebnice stimuluje žáky k samostatné práci;
- integrační: poskytuje základ pro porozumění informacím z různých druhů pramenů;
- koordinační – učebnice zajišťuje soulad při využívání dalších didaktických prostředků;
- rozvojově výchovná – podporuje harmonický rozvoj osobnosti.⁵³

Podle vztahu učebnice k charakteru vyučovacího předmětu rozlišujeme dva základní **typy** učebnic:

1. učebnice (v užším slova smyslu): v níž převažuje výkladový text s komponentami, který slovní nebo názornou formou prezentuje učivo a dále obsahuje aparát řídicí osvojování učiva a aparát orientační (obsahem složky je vlastní výkladový text, text doplňující, text vysvětlující);
2. učebnice, která je určena především k procvičování učiva a samostatné práci žáků je cvičebnice, nebo pracovní sešit.⁵⁴

⁵¹ SKALKOVÁ, J: *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. 103-104 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

⁵² PRŮCHA, J: *Učebnice: teorie analýzy edukačního média*. Brno: Paido, 1998.. ISBN 80-85931-49-4.

⁵³ PRŮCHA, J: *Učebnice: teorie analýzy edukačního média*. Brno: Paido, 1998.. ISBN 80-85931-49-4.

⁵⁴ *Výukové materiály – výklad pojmů*. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, [cit. 19. 2. 2012]. Přístupno z: <http://eklima.upol.cz/docs/vyuka.pdf>.

Klasická učebnice (typ 1) není pro žáky s SVP vhodný. Jejich schopnost číst a porozumět textu je omezená, v delším textu se ztrácí a unavuje je. Také schopnost udržet pozornost je u těchto žáků nižší, a proto je třeba často měnit aktivity. Daleko vhodnější se z těchto důvodů zdá být práce s pracovním sešitem nebo listem.

O způsobu používání učebnice nebo jiné textové pomůcky v procesu výuky rozhoduje učitel, a to v závislosti na cílech vyučovacího procesu, charakteru vyučovacího předmětu i na charakteru učebnice nebo jiné textové pomůcky.

Vhodné textové pomůcky a učebnice pro předmět Praktická cvičení v praktické škole jsou velkým problémem. Důvodů je mnoho:

- obsah vzdělávání a jeho pojetí – kurikulum je dáno učebními osnovami nebo RVP PRŠ, ale každá škola má možnost toto základní kurikulum rozšiřovat dle profilace a možností školy;
- specifické výukové potřeby žáků – pokud chceme zajistit efektivitu výuky musíme ke každému žákovi přistupovat individuálně s ohledem na jeho schopnosti, možnosti a aktuální stav;
- pojetí předmětu Praktická cvičení v dané škole – velká vůle v učebních osnovách (RVP PRŠ) v možnosti přidělování hodinových dotací.

Tyto důvody dokazují, že vytvoření univerzální textové pomůcky (učebnice, cvičebnice, pracovního sešitu), která by byla plně funkční a plošně aplikovatelná, je technicky nemožné.

Výuka v Praktické škole v Lipové – lázních probíhá formou verbálního výkladu učitele, velmi jednoduchého zápisu žáků (je zaznamenáván v podobě základních pojmů a kreslených obrázků), názorné ukázky a praktické činnosti žáka pod vedením učitele, a to samostatně, ve skupině nebo týmově, což se odvíjí od žákových schopností. Obsah vzdělávání se řídí tematickým plánem a zdroje tohoto obsahu mohou být různé, vše závisí na daném tématu a aktivitě učitele. Jednou z praxí současnosti je vypracovávání učebních opor pro žáky každým učitelem – ten konkretizuje obsah a způsob výuky v dané třídě.

Nejschůdnější cestou se jeví vytvoření učební opory, pracovních listů nebo pracovního sešitu k jednotlivým tématům výuky. Jak bylo zmíněno výše, žáci v praktické škole mnohdy nezvládají základní trivium (čtení, psaní, počítání) . Čtení a zejména porozumění textu jim dělá velké potíže. Větší úspěšnost zaznamenávám při práci s pracovním listem (sešitem), který je pro žáky s SVP přehlednější, čitelnější a názornější.

Pedagogický slovník charakterizuje pracovní sešit jako „*druh cvičebnice obsahující převážně úkoly a cvičení pro samostatnou práci žáků.*“⁵⁵ Nemusí však plnit pouze úkol cvičebnice, ale lze ho také pojmut jako přechod mezi učebnicí a klasickým sešitem určeným k zápisu žáků. Pak jej chápeme jako graficky a didakticky zpracovaný obsah učiva, který staví na aktivitě žáka a může nahrazovat nebo doplňovat učebnici.

Principem pracovního sešitu je doplňování informací k danému tématu žákem na základě již získaných vědomostí a dovedností, nebo při výkladu učitele. Jeho součástí je plnění úkolů a cvičení, při nichž dochází k procvičování, upevňování, systematizování a rozšiřování vědomostí a dovedností z hlediska kvality i kvantity. Práce s pracovním sešitem vede žáky k cílevědomému přístupu k učivu a k získávání klíčových kompetencí k učení a řešení problémů. Vhodné zpracování pracovního sešitu může žákovi přiblížit učivo pro něj přijatelnou formou. Pod dohledem učitele si žák zapisuje informace do pracovního sešitu sám, a to mu dává možnost osobitého záznamu.

Technicky i funkčně lze pracovní sešit rozdělit na jednotlivé pracovní listy, které se pak vztahují k jedné vyučovací hodině (vyučovací jednotce) nebo k jednomu tématu.

Úlohou učitele v edukačním procesu není pouze předávání informací žákům, ale také zpětná kontrola, zda si žák tuto informaci upevnil, zda ji správně pochopil a zda je schopen danou informaci aplikovat při řešení nových problémů a situací. To znamená, že práce učitele s žákem má také kontrolní a hodnotící charakter, kdy hodnotí práci žáka i sebe. Toto hodnocení může učitel provádět různými způsoby. V předmětu Praktická cvičení se nejčastěji používá hodnocení výsledků práce žáka, ústní nebo písemné zkoušení.

Existence pracovního listu (sešitu) dává učiteli možnost snadné zpětné vazby. Z úkolů a cvičení obsažených v souboru pracovních listů (pracovním sešitě) lze snadno sestavit didaktický test, který může rychle a plošně měřit úspěšnost vzdělávání.

Didaktický test má obvykle písemnou formu, bývá tvořen souborem úloh, které se vztahují k vybraným částem obsahu vzdělávání. Jeho hlavními výhodami je snížená časová náročnost, srovnatelné podmínky pro všechny žáky a menší nebo žádný subjektivní vliv učitele na průběh řešení úloh. Mezi nevýhody patří nemožnost individuálního přístupu k žákovi a nemožnost ověření žákovi schopnosti mluveného projevu. Proto by didaktický test měl vhodně doplňovat zkoušky ústní a praktické.⁵⁶

⁵⁵ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6. Str.174.

⁵⁶ SCHINDLER, R. a kol. *Rukověť autora testových úloh*. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2006, ISBN 80-239-7111-5.

Součástí přípravy učitele na výuku je zajištění didaktických prostředků. Bez nich by výukový proces byl nemyslitelný. Kvalita i kvantita didaktických prostředků velmi zásadním způsobem ovlivňují efektivitu edukačního procesu. Při výuce žáků s SVP je potřeba kromě klasických didaktických prostředků využívat i prostředky kompenzační. Jsou to všechny úpravy a pomůcky, které v co nejvyšší míře kompenzují znevýhodnění žáka (kognitivní, psychomotorické, afektivní, sociální).

5 Pracovní list

Pracovní list (pracovní sešit) je textová učební pomůcka, která vhodným způsobem doplňuje nebo i supluje učebnici a plní funkci výukového materiálu a učební opory pro učitele a žáka. Oldřich Lepil v Teorii a praxi tvorby výukových materiálů uvádí: „*pracovní sešity, popřípadě pracovní listy, jsou obvykle zpracovány v návaznosti na konkrétní učebnici. Obsahují úlohy a pokyny pro individuální práci žáků při prohlubování a upevňování učiva a pro samostatnou experimentální činnost ve výuce, popř. i doma. Pracovní sešit zahrnuje učivo za určité období, popřípadě za celý ročník. Pro jednu vyučovací hodinu lze pak na základě pracovního sešitu vytvořit pracovní list.*“⁵⁷

V případě, že k danému předmětu není na trhu vhodná učebnice (např. z důvodu specifčnosti žáků), může si učitel jako učební oporu vytvořit pracovní listy (sešit) sám. Tyto pracovní listy (sešit) musí splňovat funkce učebnice. V odborné literatuře existuje řada klasifikací funkcí učebnice, např. taxonomie D. D. Zujeva⁵⁸, které lze aplikovat na pracovní listy (sešity).

V Didaktice odborných předmětů M. Čadílka a A. Lovečka jsou uváděny funkce učebnice, a tedy i pracovních listů (sešitů) tyto:

- motivační funkce;
- komunikační funkce;
- regulační funkce;
- aplikační funkce;
- kontrolní a usměrňovací funkce.⁵⁹

Obecně lze říci, že učebnice vymezuje obsah vzdělávání v určitém předmětu a rozděluje tento obsah podle určitého systému do ročníků. Učivo jednotlivých ročníků lze zpracovat do formy souboru pracovních listů nebo pracovního sešitu. Informace prezentované v pracovním listě (sešitě, učebnici) jsou didakticky zpracovány a umožňují žákům pod vedením učitele jejich osvojení a další aplikování v praxi. Správně zpracovaný pracovní list motivuje žáky k aktivnímu učení, vzbuzuje zájem o danou problematiku, nutí k přemýšlení, poskytuje základ pro chápání informací a vede žáky k samostatné práci.

⁵⁷ LEPIL, O.: Teorie a praxe tvorby výukových materiálů. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2489-7. Str 29.

⁵⁸ viz kapitola 4 *Didaktické prostředky, výukové materiály a učební pomůcky*. Str. 38.

⁵⁹ ČADÍLEK, M., LOVEČEK, A. *Didaktika odborných předmětů*. Brno: Masarykova univerzita, [online]. 2005. [cit. 23. 10. 2011]. Přístupno z: <http://www.ped.muni.cz/win/learn/skripta/dop/didodbpr.pdf>

Pracovní list (sešit), učebnici i ostatní textové pomůcky lze také charakterizovat jako prostředek komunikace mezi žákem (příjemce) a autorem (komunikátor). Pomocí kontrolních otázek a úloh v pracovním listě (sešitě) nebo učebnici žák i učitel mohou zjistit míru zvládnutí učiva (zpětná vazba). Zásadní rozdíl mezi pracovní listem (sešitem) a učebnicí je v práci s nimi. Učebnice je textová pomůcka z níž žák čerpá informace formou práce s textem a s těmito informacemi pak dále pracuje (diskutuje o nich, dále je zpracovává, aplikuje je v problémových situacích apod). Pracovní list vyžaduje daleko více aktivity. Žák nejen čte informace, ale také diskutuje s učitelem i ostatními žáky, vybírá a zapisuje vhodné informace do pracovního listu (sešitu), dokresluje, doplňuje ... aktivně vstupuje do tvorby pracovního listu (sešitu). Tato osobní angažovanost pozitivně ovlivňuje nejen vztah k samotnému tématu, ale také k vyučovacímu procesu obecně a ovlivňuje sociální klima v kolektivu třídy. Do pracovního listu (sešitu) mohou být zaznamenány informace z různých zdrojů (vlastní vědomosti, výklad učitele, učebnice, encyklopedie...).

Učitelovým úkolem při záznamu je, aby si žák zapisoval informace do pracovního listu (sešitu) ve správné logické postupnosti a didaktické souvislosti. Informace zaznamenané v pracovním listě (sešitě) formou teoretických poznatků a dovedností v dalších fázích vyučování žák procvičuje, aplikuje na konkrétní činnosti a situace a pomocí úkolů a cvičení kontroluje míru zvládnutí. Pracovní list (sešit) se tak stává univerzální pomůckou celého výukového procesu.

5.1 Struktura pracovního listu

Struktura pracovního listu musí vycházet z funkce, kterou má plnit a musí se řídit didaktickými zásadami.

Technicky lze rozdělit **pracovní list podle komponent**. Jednotlivé komponenty tvoří složku textovou a mimotextovou.

Textová složka obsahuje:

- procesuální aparát (stručný až heslovitý učební text, úlohy, cvičení);
- orientační aparát (nadpisy, grafické symboly, popisky).

Mimotextová složka zahrnuje:

- obrázky;
- grafy;

- tabulky.⁶⁰

Na rozdíl od učebnice pracovní list (sešit) předkládá učební text ve zjednodušené stručné podobě, vyjadřuje to podstatné, fundamentální a základní. Zároveň by zde měl být vyhrazen prostor pro rozšiřující vedlejší a doplňující učivo. Dává šanci žákovi dle svých možností a schopností vytvářet a dotvářet pracovní list (sešit). Nadaný žák se nenudí (plní doplňující úkoly, vyhledává další informace k tématu apod.), průměrný a podprůměrný žák zapisuje základ a pod vedením učitele například i doplňující a vysvětlující informace, které napomáhají zapamatování (např. mnemotechnické pomůcky). Každý tak zúročuje celý individuální kapitál, každý je aktivní, udržován v činnosti. Učitel zkrátí čas pro případné vyrušování na co nejmenší míru. Má dostatek prostoru pro individuální práci se slabšími žáky. Podněcuje aktivitu u žáků nadanějších a zdatnějších. Prezentace doplňujících úkolů ztraktivňuje výuku a motivuje žáky k další činnosti. Kontinuita výukové jednotky není narušována prostoji na jedné straně a nezvládnutím na straně druhé.

Z výše uvedeného vyplývá, že **strukturu pracovního listu** (jako součást pracovního sešitu pro danou výukovou jednotku) lze charakterizovat také **dle fází hodiny**. Vycházíme z předpokladu, že pracovní list tvoří učební oporu dané hodiny (výukové jednotky). Proto je jeho struktura koncipována tak, aby úvodní úkoly motivovaly žáky, zaktivizovaly je k činnosti, vzbudily zájem, tzv. „je nastartovaly“. Úvodní úkoly vychází z již nabytých znalostí a zkušeností žáků, tzn. že směřují žáka k danému tématu, nutí ho k znovuvybavení již získaných znalostí, zkušeností, dovedností. Plní také funkci diagnostickou – učitel zjišťuje míru již zvládnutého, zjišťuje postoj žáka k danému tématu, zjišťuje aktuální schopnosti a stav žáka. Plnění úkolů dává učiteli možnost žáky pozorovat a dává mu čas operativní tvorby strategií další výuky. Operativnost je zejména u výuky žáků s SVP velmi důležitá. Sebelepší a sebedrobnější příprava učitele nemůže zahrnout moment aktuálního stavu. Proto právě tato úvodní fáze hodiny je jedním z klíčových momentů pro další práci. Operativní změna (byť podmíněná nutností okamžitého kreativního nápadu), a třeba i úplná změna výukového cíle, může být v celkovém výsledku daleko přínosnější, než tvrdošíjně setrvávání u připraveného cíle, který stejně z důvodu aktuální situace nemůže být splněn. A pokud ano, tak s velkými obtížemi a rozhodně ne ve své komplexnosti. Minimálně dosažení výukového cíle v oblasti afektivní by bylo problémem. Aktuální výkonnost žáků s SVP je totiž tak proměnlivá, že v některé dny není v lidských silách výukový cíl výukové jednotky splnit a v jiné dny žáci pracují tak, že ve stejném čase lze dosáhnout i více cílů.

⁶⁰ PRŮCHA, J.: *Učebnice, teorie a analýzy edukačního média. Příručka pro učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-49-4

Další úkoly v pracovním listě jsou plněny v průběhu expozice. Učitel prezentuje učivo (předem zvolenou metodou) a žáci zaznamenávají stěžejní informace do pracovního listu. V této části je zaznamenáno kurikulum – základ, který musí znát každý žák. Toto kurikulum je zaznamenáno na principu vzájemné spolupráce a kooperace žáků a učitele.

Učitel i žáci plynule přechází do fáze fixace a aplikace – upevňování a prohlubování učiva, používání osvojených vědomostí a dovedností. Pracovní list nabízí velkou škálu možností, jak tuto fázi udělat pro žáky co nejatraktivnější. Úkoly a cvičení musí být předloženy tak, aby každý žák dle svých možností a schopností byl schopen jejich plnění. Učitel tuto práci efektivně řídí, např. používá různé organizační formy – nadaní žáci pracují samostatně, průměrní žáci ve skupinách, podprůměrní pod vedením učitele. Také dává dostatečný prostor k rozšíření kurikula – přístup k dalším materiálům (encyklopedie, odborná literatura, časopisy, mapy, internet apod.).

Na fázi fixace a aplikace navazuje, nebo ji spíše prolíná, fáze diagnózy. Při fixaci a aplikaci je nutná okamžitá korekce chyb. Pokud by toto bylo podceněno, hrozí zapamatování s chybou, jehož náprava je velmi obtížná. Diagnostika úspěšnosti není pouze úkolem učitele, ale především žáka, který tak získává přehled o svém výsledku vzdělávání. Provádí sebehodnocení a má možnost zjistit příčinu případného neúspěchu a udělat okamžitou nápravu. Učitel i spolužáci by měli být v této fázi aktivní hromadně, neboť korekce chyb, dovysvětlení nepochopeného, přetransformování do řeči žákovi blízké by mělo být aktem všech.

5.2 Pracovní listy pro předmět Praktická cvičení v PrŠ v Lipové – lázních.

V předmětu Praktická cvičení si žák osvojuje a upevňuje kompetence s jedním a zásadním cílem – schopnost samostatně žít. Oblastí, které si žáci osvojují je mnoho. V tematickém plánu lze rozdělit výuku Praktických cvičení do šesti základních témat:

- Provoz a údržba domácnosti;
- Péče o zdraví a členy rodiny;
- Výživa a příprava pokrmů;
- Péče o zahradu a pokojové květiny;
- Ruční práce;

- Práce montážní, demontážní a kreativní činnosti.

Učivo se vzájemně prolíná, navazuje na předměty teoretické výuky, např. Rodinná výchova, Občanská výchova, Výtvarná výchova.

Očekává se, že žák:

- si osvojí poznatky, rozvine své komunikační dovednosti;
- plní stanovené povinnosti a dodržuje vymezená pravidla;
- je schopen spolupráce a respektuje práci vlastní i druhých;
- rozvíjí své osobní kvality;
- vědomě dodržuje morální zásady a orientuje se v základních mravních hodnotách;
- respektuje základní pravidla společenského chování a kultivovaně vystupuje na veřejnosti i v soukromí;
- rozpozná nevhodné a rizikové chování a uvědomuje si jeho možné následky,
- chápe význam dodržování zdravého životního stylu, váží si svého zdraví i zdraví jiných;
- dovede se podílet na ochraně životního prostředí;
- umí rozpoznat fungování demokratické a občanské společnosti, zná základní práva a povinnosti každého občana, je si vědom důsledků nedodržování zákonů a porušování lidských práv;
- osvojuje si základní pracovní dovednosti, návyky a pracovní postupy potřebné v každodenním životě i budoucí profesi;
- chápe význam práce v životě člověka;
- zná zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a hygieny práce;
- je motivován k rozšiřování a prohlubování svých vědomostí a dovedností;
- dokáže rozšiřovat a prohlubovat své vědomosti a dovednosti.⁶¹

Celý profil absolventa praktické školy zahrnuje velmi širokou škálu vědomostí, dovedností a postojů, které musí žák zvládnout. Znevýhodnění, která mu kladou limity ve vzdělávání, je potřeba co nejvíce kompenzovat. Obsah vzdělávání zahrnuje získání vědomostí a dovedností reflektující aktivity každodenního života, ale i tato zdánlivá snadnost může být pro žáka s SVP obtížná. Nároky na něj kladené ve spojení se znevýhodněním mohou vyvolat pocity nepohody, touhy po úniku, které mohou vyvrcholit až odchodem ze vzdělávání. Cílem

⁶¹ *Dokumenty RVP*. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6. 3. 2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

školy je těmto tendencím v co nejvyšší míře zabránit a poskytnout žákovi takové podmínky, aby tyto nelibé pocity byly co nejmenší, nejlépe nulové.

Jednou z cest je práce s pracovním listem, který je vypracován a upraven dle jeho konkrétních potřeb a možností. Tato konkrétnost je zárukou práce bez obav z neúspěchu, stresu. Učitel a zejména žák ví, že úkoly jsou v žákových silách, že případný nezdar není způsoben nepřiměřeností požadavků. Pracovní list kopíruje konkrétní podmínky pracovního prostředí, výukových materiálů a pomůcek. Tato konkrétnost přibližuje učivo žákovi na dosah, což je pro jeho vnímání (z různých důvodů nedostatečné) velkým přínosem. Pak je velká šance úspěšného zapamatování a po praktickém nácviku i aplikace do běžných podmínek.

Specifika předmětu Praktická cvičení se promítají do tvorby pracovních listů. Pracovní list zde podchycuje zejména vědomostní základnu každé práce, která má být v rámci praktické činnosti vykonána. Jak jsem již zmiňovala v úvodu, každou práci lze vykonat pod podmínkou, že znám, s čím ji budu vykonávat (pomůcky, nářadí, nástroje), z čeho ji budu vykonávat (materiál, suroviny) a jak ji budu vykonávat (postup). Toto elementární pojetí každé práce je výsledkem ročních pokusů, jak co nejvíce zjednodušit a zobecnit žákům s nižším intelektem teorii každé praktické činnosti (práce). Výsledkem je prosté **s čím – z čeho – jak**. A je funkční! Zvnitřnění tohoto prostého principu u každého žáka vede ke smysluplným odpovědím, které dříve byly nesourodé, zmatené, někdy i mimo téma. Sjednocení učitelova požadavku a žákova schopnost si princip snadno a univerzálně zapamatovat je velkým usnadněním celého výukového procesu. Následná tvorba pracovních listů vychází z principu s čím – z čeho – jak. Na tento princip navazují další, jako např. **proč** (důvody vykonávání dané práce nebo aktivity), **bezpečnost** (ochrana zdraví při práci), první pomoc při úrazu apod.

Pracovní listy se staly nedílnou součástí výuky v Praktických cvičeních. Jsou využívány ve fázi motivační, fixační, aplikační i kontrolní. Samozřejmě stěžejním cílem je praktické vykonání činnosti (práce). Dílčími cíli je nácvik a zvládnutí jednotlivých kroků činnosti. V jejich průběhu dochází k nutnosti řešit dílčí problémy. Základní informace může poskytnout a poskytuje pracovní list. S jeho pomocí lze situaci analyzovat, plánovat možná řešení a dospět k výběru řešení nejvhodnějšího. Žák se učí pracovat samostatně, nepropadat panice, když se věc nedaří, hledat nové alternativy, kreativně využívat nejen materiální, ale také vědomostní základnu. Je schopen spolupráce, dělby práce. Získává množství klíčových kompetencí, které pak bude využívat v každodenním životě. A to je primární cíl vzdělávání v praktické škole – absolvent schopný samostatného života, schopný výkonu práce.

5.3 Práce žáka s pracovním listem

Žák vstupuje do vyučování s určitou představou. Tato představa se vytváří na základě předchozí výukové jednotky (výukového dne), kde mu byly zadány úkoly k opakování, pokyny pro přípravu na vyučování, požadavky na pracovní oděv, pomůcky. Je vhodné tyto informace žákům sdělit předem, neinformovanost u žáků s SVP vede k nechuti, obavám, rozladění apod. Výsledkem je nepohoda, která bývá jedním z důvodů nezdaru.

Úvod vyučovací jednotky je pozvolný. Žáci potřebují více času na „rozkoukání“. Osvědčilo se první půlhodinu věnovat činnosti relativně nepochopitelné, určité podobě odpočinku. Žáci si připraví teplý nápoj a usadí se v klidové místnosti. Metodou diskuze je zopakován plán pro daný den se snahou učitele naladit atmosféru na budoucí aktivity. V této půlhodině lze také urovnat případný nelad způsobený například životem na internátě (řeší se události minulého dne), pozdějším příchodem do výuky (žáci s problémy vnímání času), případné aktuální zdravotní problémy apod. Během tohoto času se žáci připraví na činnost – převléknou se do vhodného oděvu a nychystají pomůcky. Učitel má možnost pozorováním odvodit aktuální kondici každého žáka.

Neformální úvod hodiny plyně přechází ve fázi motivační. V tuto chvíli žáci obdrží pracovní listy, kde jsou v úvodu úkoly, které diagnostikují vědomosti a zkušenosti žáků s daným tématem. Žáci se přesouvají na vhodné pracoviště a pracují s pracovním listem. Samostatně, ve skupinách nebo metodou diskuze, při níž jsou dopňovány informace do pracovního listu. Záleží na obtížnosti tématu, na „novosti“ tématu, na době, která uplynula od posledního opakování apod. Učitel zjišťuje míru znalostí a v případě nutnosti upravuje strategii další výuky.

Fáze expozice střídá metody výkladu, rozhovoru, diskuze, demonstrace, instruktáže. Snížená schopnost pozornosti, omezené senzomotorické vnímání, rychlá unavitelnost žáků nutí učitele střídát metody v poměrně krátkém sledu. Pak lze zachovat co nejvyšší efektivitu výuky. Udržuje žakovu pozornost, podněcuje jeho aktivnost a myšlení. Součástí tohoto procesu je také doplňování údajů v pracovním listě. Žák zapisuje s čím – z čeho – jak, proč a další údaje. Některé úkoly plní samostatně (využívá vlastní zkušenost, již získanou znalost a dovednost, informace z výkladu učitele), některé na základě probíhající diskuze, rozhovoru, instruktáže. Učitel koriguje také tempo, zpomaluje, zrychluje dle potřeby. Všemi těmito aktivitami je zkrácen příjem teoretických vědomostí se zaručením potřebné kvality a prodloužen čas k samotné praktické činnosti. Tato fáze expozice je operativně prokládána krátkými oddychovými přestávkami (dle aktuální situace celku nebo jednotlivce).

Fáze aplikace – praktický nácvik činnosti. Na základě získaných informací (s pracovním listem v ruce) žáci připravují samotnou praktickou činnost. Připraví s čím (pomůcky, potřeby, nářadí, náčiní) a z čeho (materiál, suroviny). Učitel jejich práci kontroluje, plní funkci poradce, koriguje chyby, dohlíží na aktivnost všech žáků (dělbu práce) apod.

Následuje velká přestávka – žáci odchází na svačinu do školní jídelny (součást areálu školy). Velká přestávka trvá 30 minut. Po návratu z jídelny mají žáci po zbytek času přestávky možnost relaxovat v klidové místnosti.

Čas mezi svačinou a obědem je rozdělen malými přestávkami na časové bloky, během nichž žáci prakticky nacvičují jednotlivé fáze činnosti (potřebu přestávky si po dohodě s učitelem žáci určují sami). Plněním dílčích cílů postupně plní výukový cíl dané výukové jednotky. Snahou učitele je podporovat samostatnost žáka, žákům s SVP kromě učebních pomůcek připravuje kompenzační pomůcky, při plnění náročných úkolů jim může být nápomocen také asistent pedagoga. Žáci s rychlejším pracovním tempem nebo zručnější po ukončení daného pracovního úkonu pokračují dalším krokem. Po dokončení práce jsou jim zadány doplňkové úkoly (např. plnění úkolů v pracovním listě). Mnoho dílčích cílů je splněno na základě kooperace, dělby práce, spolupráce. Rozvoj pracovních a personálních kompetencí se prolíná, žák získává objektivní povědomí o svých schopnostech a možnostech a je schopen nejen pomoc přijímat, ale také ji nabídnout. Většina žáků praktické školy nebude schopna absolutně samostatného života, ale bude schopna života v komunitě, kde pestrost schopností a možností všech, dovednost rozdělit si práci a schopnost spolupráce může velkou měrou ovlivnit jejich spokojenost a míru uplatnění v životě.

Fáze kontrolní a hodnotící. U žáků s SVP nelze hodnotit práci pouze na konci výukové jednotky. Průběžné hodnocení, pochvala, povzbuzení, oprava chyby při plnění nejen hlavních a dílčích cílů, ale také jednotlivých (elementárních) úkonů je nutností. Žák potřebuje okamžitou reakci na svůj výkon. Emocionální složka zde hraje velmi důležitou roli a radost nebo rozladění dávají žáci s SVP neskryvaně najevo. Nižší intelekt staví žáky do role „velkých dětí“ a také jejich emoce jsou většinou na úrovni dětského věku. Na druhou stranu bývají upřímní, bezelstní a čitelnější. Učitel musí s emocionalitou žáků kalkulovat. Může být jak přínosem tak překážkou.

Obědová přestávka trvá také 30 minut. Do konce vyučovacího dne Praktických cvičení zbývá 60 minut práce. Tato doba je vyplněna dokončovacím pracemi, úklidem pracoviště, společným hodnocením a reflexí celého dne. Míra únavy a poobědový útlum zpomalí pracovní tempo. Je vhodné po obědě vykonávat práce, které jsou pro žáky relativně snadné a

lehce zvládnutelné. Úklid pomůcek a nedokončených prací, úklid pracoviště jsou činnosti, které se jeví jako velmi vhodné.. Posledních 30 minut, kdy jsou již žáci převlečeni do civilního oblečení, vše je uklizeno a urovnáno nastává čas pro celkovou reflexi dne. Žáci mají možnost hodnotit nejen práci druhých, ale zejména práci svou. Každý sám určí zdar či nezdar své práce, co je třeba zlepšit, více procvičit. Také hodnotí práci svých spolužáků. Učitel je vede, klade důraz na objektivitu jejich hodnocení. V závěru nastíní náplň následujícího výukového dne a zadá domácí úkol.

Každý žák vlastní složku Praktických cvičení, ve které si pracovní listy tématicky zakládá. Posloupnost při založení zaručuje návaznost učiva. Úkoly k opakování mají základ v předchozích pracovních listech. Úpravou úloh z pracovních listů a jejich kombinacemi vzniká Kontrolní práce. Kontrolní práce shrnuje učivo za určité období a je součástí Čtvrtletní postupové zkoušky. Čtvrtletní postupová zkouška probíhá během jednoho výukového dne a obsahuje Kontrolní test a Praktickou zkoušku.

5.4 Pracovní listy pro 2. ročník PrŠ v Lipové – lázních v měsících únor a březen

Učitel na začátku školního roku vypracuje Tematický plán, ve kterém je obsah vzdělávání předmětu Praktická cvičení pro daný školní rok rozdělen do jednotlivých témat a jednotlivých měsíců, dále obsahuje časové dotace k jednotlivým tématům, základní pojmy, průnik průřezových témat do předmětu (viz Příloha č. 1: Tematický plán Praktických cvičení).

Po rozhodnutí vypracovat pracovní listy vyvstaly otázky spojené se samotnou tvorbou. Bylo třeba učivo smysluplně rozdělit do hlavních témat a ke každému tématu vypracovat soubor pracovních listů. V bakalářské práci jsou prezentovány pracovní listy pro 2. ročník PrŠ dvouleté, měsíce únor a březen a témata Provoz a údržba domácnosti, Výživa a příprava potravin, Ruční práce, Práce montážní, demontážní a rozvoj kreativity, Péče o zahradu a pokojové květiny. Pracovní listy jednotlivých témat na sebe navazují a zároveň obsah vzdělávání prvního a druhého ročníku je rozdělen tak, aby druhý ročník zopakoval a prohloubil učivo ročníku prvního. Obsahy vzdělávání pro dané měsíce jsem názorně zpracovala v tabulce č. 6: Rozpis učiva pro 1. a 2. ročník v měsíci únoru a březnu.

	únor	březen
--	-------------	---------------

ročník	1. ročník	2. ročník	1. ročník	2. ročník
Výživa, příprava pokrmů, stolničení	Masopust Předběžná příprava potravin (suchý a mokry způsob), Polévky Stolničení	Předběžná příprava potravin, příprava menu - polévka, příloha, maso	Tepelná úprava potravin - vaření, dušení Stolničení	Vaření, dušení, pečení, smažení – celé menu (polévka, maso + příloha) Stolničení luštěniny
Provoz a údržba domácnosti	Péče o oděvy a prádlo	Praní, sušení, žehlení, bělení, chemické čištění,	Rekonstrukce, inovace, plánování, zařízení bytu	Bytový architekt, financování, hypotéka, úklid v domácnosti
Ruční práce	Ruční a strojové šití – pomůcky, zapojení a obsluha šicího stroje	Základní stehy, části šicího stroje - ruční a strojové šití (zhotovení výrobku)	Zpracování přízí, vlny – tkaní na kolíčkovém stavu	Háčkování - háček, řetízkové oko, krátký sloupek, dlouhý sloupek
Péče o zahradu a pokojové rostliny	Péče o pokojové květiny (základní životní podmínky)	Zahrada v únoru, prořez stromů	Péče o pokojové květiny, množení rostlin	Zahrada v březnu, péče o pokojové květiny (přesazování rostlin)
Práce montážní a demontážní. Kreativita	Nátěračské práce – štětce, materiály, druhy barev	Domácí dílna - ruční nářadí k opracování dřeva, kovu	Malba pokojů, tapetování, dlažba, koberce - velikonoční dekorace	Malování, tapetování, - dekorace, velikonoce
Péče o členy rodiny	Těhotenství, porod, šestinedělí, raná péče o dítě	Vybavička pro dítě; změny v domácnosti spojené s příchodem dítěte	Péče o dítě v předškolním věku – režim dne	- péče o dítě v předškolním věku – strava, očkování

Tabulka č. 6: **Rozpis učiva pro 1. a 2. ročník v měsíci únoru a březnu**

Pracovní list k danému tématu je tvořen souborem úloh. Tyto úlohy plní různé **funkce**, které jsou kombinací funkcí učebnice a didaktického testu.⁶²

- diagnostikující míru znalostí a zkušeností vztahujících se k tématu;

⁶² Viz podkapitola 4.2 Textové učební pomůcky. Str.42-44.

- stručnou formou zaznamenávají nové učivo;
- diagnostikující míru porozumění nového učiva;
- fixují a procvičují;
- doplňují základní učivo;
- vymezují domácí přípravu.

Zaznamenání nového učiva se řídí principem s čím – z čeho – jak. Zápis je snadný, žák informace doplňuje do předepsaných vět, nebo zápis provádí sám na základě výkladu učitele. Rozsah zápisu se řídí znalostmi, které žáci o tématu již mají, novostí nebo obtížností tématu apod. Zápis je doplněn názornými obrázky nebo fotografiemi. Úlohy k procvičování vycházejí ze zápisů v pracovním listě, proto je jejich řešení relativně jednoduché. Přímota a stejná formulace při zápisu i při kontrolních úlohách podporuje správné zapamatování a znovuvybavení.

Obtíže s přečtením a porozuměním textu u žáků s SVP omezuje **výběr úloh**, vhodné jsou spíše úlohy uzavřené, a to dichotomické, s výběrem z více odpovědí, přiřazovací, uspořádací, nebo úlohy otevřené s jednoduchou odpovědí.⁶³

Řídíme-li se taxonomií učebních úloh dle Tollingerové, lze použít:

- **1. úlohy vyžadující reprodukci poznatků:**
 - 1.1 na znovupoznání;
 - 1.2 na reprodukci jednotlivých čísel, faktů, pojmů;
 - 1.3 na reprodukci definic, norem, pravidel.

Příklad:

Co je to tekutá tónovací barva?

- A hustá barva, pomocí které se obarví základní malířská barva;
- B základní malířská barva;
- C barva určená k uměleckým malířským technikám.

- **2. úlohy vyžadující jednoduché myšlenkové operace s poznatků:**
 - 2.1 na zjištění faktů (měření, vážení, jednoduché výpočty);
 - 2.2 na vyjmenování a popis faktů (výčet, soupis atd.);
 - 2.3 na vyjmenování a popis procesů a způsobů činností;

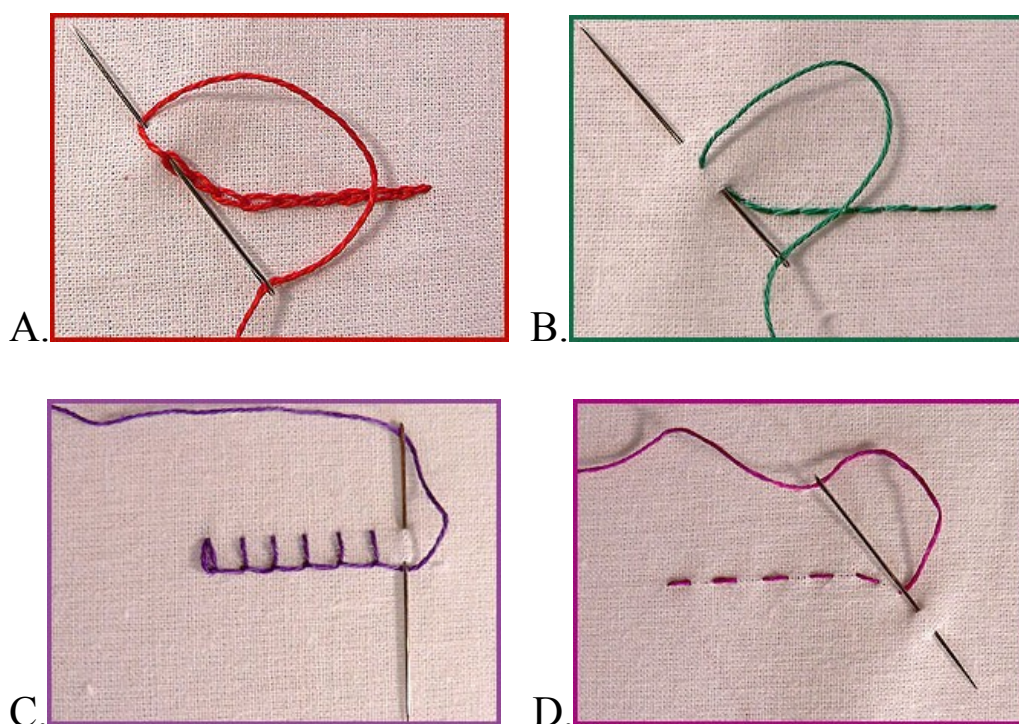
⁶³ SCHINDLER, R. a kol., *Rukověť autora testových úloh*. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2006. ISBN 80-239-7111-5.

- 2.4 na rozbor a skladbu (analýzu a syntézu);
- 2.5 na porovnávání a rozlišování (komparaci a diskriminaci);
- 2.6 na třídění (kategorizaci a klasifikaci);
- 2.7 na zjišťování vztahů mezi fakty (příčina - následek, cíl - prostředek, vliv, funkce, užitek, nástroj, způsob) na abstrakci, konkretizaci, zobecňování na řešení jednoduchých příkladů (s neznámými veličinami).

Příklad:

Ruční práce – základní stehy

Přiřaď pomocí obrázků

Přední steh Řetízkový steh

Kroužkový steh steh

- **Úroveň 1.4 úlohy na reprodukci velkých celků, básní a textů, úroveň 2.8 úlohy na abstrakci, konkretizaci, zobecňování, úroveň 2.9 na řešení jednoduchých příkladů s neznámými veličinami a úroveň 3 již úspěšně zařazovat nelze, žáci těchto myšlenkových operací nejsou schopni a pokud ano, tak s dopomocí, což při požadavku samostatnosti je nežádoucí.⁶⁴ Úlohy úrovně 4, 5 vyžadují rozumové**

⁶⁴ KALHOUS, Z.; OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X

schopnosti ve výši, které žáci praktické školy nedosahují a proto jejich zařazení do pracovního listu je nevhodné.

Jak bylo řečeno výše, tvorba pracovního listu se řídí pravidly tvorby textových učebních pomůcek – učebnic. Struktura pracovního listu má textovou (procesuální a orientační aparát) a mimotextovou (obrázky, grafy, tabulky) složku.

Výběr komponent má při tvorbě textových materiálů pro žáky s SVP svá specifika.

- **Písmo** - nelze užít typické písmo. Při grafickém zpracování je nutné vhodným způsobem vybrat velikost písma (dobře čitelné, rozlišení jednotlivých druhů textu – nadpis, zadání, otázky), font písma (dobře čitelný typ písma, přiměřené střídání typů písma), barvu písma (volba kontrastní barvy, přiměřené střídání barev), zvýraznění písma (kurzíva, ztučnění, podtržení).
 - Vhodné je použít velká písmena. Na přečtení textu žák nepotřebuje tolik soustředění (velká písmena si osvojil jako první) a energie, tu pak může zaměřit na samotné porozumění přečteného textu. U žáků, kteří mají vady zraku je psaní velkými písmeny také lépe a rychleji čitelné.
 - Instrukce k úlohám je vhodné graficky zvýraznit – tučné písmo, podtržení. Žáci okamžitě na první pohled rozliší, co jsou otázky a co další text.
 - Žákům s vadami nebo se zbytky zraku je nutné písmo zvětšit a ztučnit. Samostatnost při plnění úloh podpoří kompenzační pomůcka - čtecí lupa.
- **Obrázky** – plní zásadu názornosti a přímého spojení teorie s praxí. Při tvorbě úloh vycházím z konkrétních situací, z konkrétního prostředí. Fotografie žáky „vrací“ do reality. Je zde zapojena afektivní stránka, otázky se týkají věcí, se kterými žáci pracují a situací, které si prožili.
- **Tabulky** – přiřazovací a uspořádací úlohy je vhodné graficky zpracovat do tabulek. Pro žáky je tato forma srozumitelnější a lépe se jim s tabulkami pracuje.

Příklad:

ÚKLID POKOJE – JAK → SEŘAĎ PRÁCE OD 1 PO 9

	<ul style="list-style-type: none">• NALEŠTÍT LEŠTĚNKOU
	<ul style="list-style-type: none">• ZASTLAT POSTEL
	<ul style="list-style-type: none">• UMÝT NÁBYTEK
	<ul style="list-style-type: none">• VYSÁT KOBERIC
	<ul style="list-style-type: none">• VYŽEHLIT UBRUS
	<ul style="list-style-type: none">• VYTRÍT PODLAHU
	<ul style="list-style-type: none">• ZAMÉST PODLAHU
	<ul style="list-style-type: none">• PŘEVLÉCT LOŽNINU
	<ul style="list-style-type: none">• VYSÁT MATRACE

Provedené úpravy - velikost písma (Times New Roman 14), použití velkých písmen (CapsLock), zvýraznění instrukcí (tučně, podtrhnout) a úloha ve formě tabulky.

Z důvodu snížených intelektových schopností žáků je výběr úloh z pohledu většiny méně náročný. Musíme si však uvědomit, že pro žáky praktické školy jsou tyto úlohy na hranici jejich schopností a možností. Pro jejich další rozvoj je třeba pracovat s úlohami, které svou variabilitou a různými styly nutí žáky k novým přístupům a postupům, k novým myšlenkovým operacím. Ke slovu přichází také kreativita. Pohled žáků s SVP na svět kolem nich není stereotypní, právě naopak. Mohou překvapit velmi neobvyklým a nestandardním řešením. Jejich mysl není svázána a konzervována a přirozená vlastnost těchto lidí je ve specifické kreativitě, pomocí které řeší a kompenzují svou nedostatečnost. Nabídne-li jim pracovní list prostor k využití a zejména k rozvoji této kreativity, pak může žák s SVP dosáhnout při řešení problémových situací dobrých výsledků, i když většinou se jejich řešení nemusí zdát zrovna standardní.

Pracovní listy vztahující se k učivu určitého období jsou východiskem pro didaktický test – Kontrolní práci (součást Čtvrtletní postupové zkoušky). Kontrolní práce vždy obsahuje

hlavičku, do které žák zaznamená základní údaje o své osobě. Druhou část tvoří soubor úloh. Úlohy v testu jsou přejímány z pracovních listů, některé mohou být obsahově pozměněny nebo ilustrovány obrázky a fotografiemi přímo zaznamenanými v procesu praktického nácviku konkrétních činností. Shodné formulace, shodné větné vazby, ilustrace a fotografie s přímou vazbou na reálné situace přispívají k rychlejšímu, přesnějšimu a kvalitnějšimu znovuvybavení znalostí a dovedností a následné aplikaci získaných vědomostí při plnění úkolů, při řešení situací a problémů. Známé prvky v Kontrolní práci, přímá vazba s realitou a řešení identických nebo velmi podobných úloh, které žáci procvičovali pomocí praktických listů, stírají u žáků s SVP pocity obav z neúspěchu, stresu a napětí.

Součástí každé úlohy je bodové ohodnocení, kterého při správné odpovědi mohou žáci dosáhnout. Součet těchto bodových ohodnocení dává 100% správnost výsledku testu a z něj je odvozena klasifikační tabulka hodnocení. S klasifikační tabulkou jsou žáci seznámeni předem, učitel ji napíše na tabuli.

Po vypracování Kontrolní práce je vhodné a žádoucí žákům nabídnout zpětnou vazbu. Projít všechny úlohy testu, zkontrolovat správné odpovědi, nastínit klasifikaci každého z nich. Tento prostor evaluace má velký emocionální význam. Nejistota z výsledku výkonu při Kontrolní práci může u žáka s SVP ovlivnit postoj ke druhé - praktické části Čtvrtletní postupové zkoušky.

Využití pracovního listu jako východiska pro úlohy v Kontrolní práci má také sekundární význam. Třídu mohou navštěvovat žáci, kteří mají omezenou schopnost číst a psát. V tomto případě lze využít pomoci dalšího pedagoga (asistent pedagoga, jiný učitel), který žákovi jednotlivé úlohy interpretuje a provádí za žáka zápis. Znalost úloh z pracovního listu zajistí u žáka správné porozumění instrukcí v Kontrolní práci a pomáhající pedagog plní jen funkci tlumočnicka. Tím je dán předpoklad pro samostatnou práci žáka při testu.

5.4.1 Výsledky pozorování žáků při práci s pracovním listem

Popis práce žáků s pracovními listy je na základě mého subjektivního pozorování. Formu dotazníku nebo rozhovoru nepovažuji za vhodnou. Z důvodu intelektové a vyjadřovací nedostatečnosti nelze zaručit objektivitu takové výpovědi. Proto jsem zvolila metodu pozorování žáků při práci s pracovním listem.

Zápis do pracovního listu během výkladu probíhá plynule a zapadá do struktury výukové jednotky. Žáci tuto formu práce rychle přijali, velmi brzy se stala pravidelnou a žáky

vyžadující součástí výuky. Zápis je jednoduchý, i žáci s problematickým písemným projevem mají dostatek času záznam provést. Pokud je údajů více, těmto žákům se zápisem pomáhá učitel nebo rychlejší spolužáci. Úlohy v pracovním listě vypracovávají žáci dle svých možností a schopností samostatně nebo ve skupině.

Součástí pracovního listu jsou také úlohy, které lze využít k domácí přípravě. Běžnou praxí je, že žáci během praktické činnosti také vyplňují úlohy v pracovním listě. Pomocí těchto úloh lze omezit prostoje vznikající z důvodu různého pracovního tempa žáků. Pomalejší žáci, kteří nestačí pracovní list v rámci výuky dokončit, jej dopracují v rámci domácí přípravy. Pracovní listy se tematicky vztahují k běžnému životu, úlohy, situace a problémy v nich řešené nejsou pro žáky cizí, každý den se s nimi v určité formě setkávají. Cílem výuky je naučit žáky tyto úlohy, situace a problémy řešit aktivně a samostatně. Každý pracovní list předpokládá nejen znalost, ale také dovednost, kterou je třeba získat praktickým nácvikem. Ten probíhá ve škole, ale také doma v rámci domácí přípravy. Žáci tak plní domácí úkoly formou aktivního praktického nácviku úklidových prací, ošetřování prádla, předběžné přípravy potravin, tepelné úpravy potravin atd. Součástí domácí přípravy mohou být také rozšiřující informace k danému tématu pracovního listu. Aby byl této aktivitě žáka dopřán dostatečný prostor, tak jsou pracovní listy tištěny z části jednostranně. Žák má možnost pracovní list aktivně dotvořit například dolepením ilustračních fotografií z časopisů, doplněním dalších informací získaných z různých zdrojů (nejčastěji internetu) nebo z vlastní domácí praxe. Někteří pracovní list ilustrují vlastními obrázky. I tato doplňková činnost s pracovním listem napomáhá fixaci učiva a podporuje aplikaci vědomostí do nových situací, problémů apod.

Záznam pozorování práce žáků s pracovním listem jsem shrnula v tabulce č. 7:

Žák	Úpravy	Práce s pracovním listem (PL)
ZJ	Ano - velikost písma Times New Roman 28, tučné; obrázky zvětšit nebo plnění úkolů podložit názornými ukázkami.	PL přijímá jako velmi vhodnou a přínosnou učební pomůcku (dožaduje se PL v každé výukové jednotce). Styl práce s PL považuje za vyhovující, forma expozice učiva s využitím PL je pro ZJ také vyhovující, úlohy plní samostatně. Úlohy v PL, u kterých zná princip vypracovávání, řeší samostatně, úlohy nové po vysvětlení instrukcí a požadavků také. Řešení provádí pečlivě a klade důraz na správnost (okamžitá zpětná vazba). V rámci domácí přípravy (DP) PL doplňuje informacemi z různých zdrojů, využívá i každodenní domácí praxi rodiny. PL využívá při práci v domácím prostředí (např. jídla, která připravujeme v rámci praktických cvičení vaří o víkendu doma). Praktické činnosti v rámci svého znevýhodnění provádí aktivně.
MK	Ano – velikost písma Times New Roman 16	PL přijímá, ale nepovažuje jej za důležitý. Styl práce s PL přijímá jako učitelem danou formu výuky. Zápis provádí nepořádně, písmo je špatně čitelné a často PL nechává v učebně. Úlohy v PL, u kterých zná princip vypracovávání řeší samostatně, úlohy nové po vysvětlení instrukcí a požadavků také, ale problémem je ukvapenost a snaha mít práci rychle za sebou, což je na úkor kvality. DP je téměř nulová, je nutno ji hlásit matce, která na MK dohlíží. Praktické činnosti MK doma téměř vůbec nevykonává, proto praktické dovednosti jsou problematické a nácvik činností je velmi žádoucí. Do PL doplňuje pouze základní informace a plní úlohy během výukové jednotky. Pokud má PL doplnit doma, tak většinou úkol nesplní.
JH	Ano	Práce s PL je zkomplikována omezenou schopností JH provést zápis. Praxe je taková, že JH provádí jednoduchý heslovitý zápis samostatně (např. s čím) a složitější pasáže jsou zapisovány za pomoci učitele nebo spolužáků (práce ve dvojici). Úlohy v PL vypracovává ve skupině, samostatně až po několikerém opakování. Je velmi aktivní při dotváření PL – maluje obrázky, vystřihuje fotografie z časopisů apod. Domácí příprava probíhá na internátě, vždy je nutno DÚ nahlásit vychovatelce, pak jej JH vypracuje. Praktické činnosti provádí aktivně a využívá informace z PL. Z počátku roku byl řešen problém odmítání výkonu práce při počátečním nezdaru. V současné době je JH aktivní a drobné nezdary řeší opakovaným nácvikem (na vlastní vyžádání).

DH	Ne	S PL pracuje samostatně. Problematické je opakované čtení, zápis bývá nečitelný. Pokud jej provede velkými písmeny, je problém vyřešen (nutný dohled). Úlohy v PL, u kterých zná princip vypracování, řeší samostatně, úlohy nové po vysvětlení instrukcí a požadavků také. Potřebuje větší časovou dotaci než ostatní žáci, pracuje pečlivě a dbá kvality. DH je aktivní při domácích pracích, u práce přemýšlí. DP je minimální, čerpá ze zkušeností. Pokud se naučí, tak zná a je schopen informace využít v praktické činnosti. V PL zaznamenává jen základní učivo, nijak jej nedotváří a nedoplňuje. S oblibou řeší úlohy typu osmismerek nebo křížovek s obrázky. Praktické činnosti provádí aktivně, je patrná manuální zručnost získaná při výkonu prací v domácím prostředí.
JK	Ne	PL přijímá jako velmi vhodnou a přínosnou učební pomůcku (dožaduje se PL v každé výukové jednotce). Styl práce s PL považuje za vyhovující, forma expozice učiva s využitím PL je pro JK také vyhovující, úlohy plní samostatně. Úlohy v PL, u kterých zná princip vypracování, řeší samostatně, úlohy nové po vysvětlení instrukcí a požadavků také. Řešení provádí pečlivě a klade důraz na správnost (okamžitá zpětná vazba). V rámci DP PL doplňuje informacemi z různých zdrojů. Znalosti z PL aplikuje do praktických činností. Praktické činnosti provádí aktivně, je patrná manuální zručnost získaná při výkonu prací v domácím prostředí.
PŠ	Ne	Styl práce s PL považuje za vyhovující, forma expozice učiva s využitím PL je pro PŠ také vyhovující. Práci s PL zvládá, potřebuje větší časovou dotaci a okamžitou zpětnou vazbu. Úlohy v PL vypracovává ve skupině, samostatně až po několikerém opakování. Je velmi aktivní při dotváření PL – maluje obrázky, vystřihuje fotografie z časopisů apod. Domácí příprava probíhá na internátě, není třeba DÚ hlásit vychovatelce, PŠ je vypracovává samostatně, pokud si neví rady vyhledá pomoc (spolužáci, vychovatel). S oblibou řeší úlohy typu doplňovačky a osmisměrky. Pracuje pečlivě a dbá kvality. Praktické činnosti provádí aktivně, je patrná manuální zručnost získaná při výkonu prací v domácím prostředí. Problém nastává při nezdaru, PŠ se zatvrdí a odmítá pracovat. Je nutno poskytnout dostatek času, aby krize byla překonána.

Tabulka č. 7: Záznam pozorování práce žáků s pracovním listem

Pracovní list jako učební opora a soubor úloh k procvičování a opakování žáci přijali jako vyhovující formu grafického záznamu obsahu vzdělávání předmětu Praktická cvičení. Úpravy provedené na základě individuálních speciálně-vzdělávacích potřeb žáků lze provést operativně a žáci mohou pracovat v co nejvyšší míře samostatně. Přehlednost, názornost a sjednocení přístupu k učivu u všech témat (s čím – z čeho – jak) usnadňuje žákům uchopení tématu, ukazuje mu cestu a udává jednotnou osnovu k odpovědím. Procvičování a opakování, následné zkoušení je vedeno ve stejné linii a žák s nižším intelektem se neutápí v nepodstatných a zavádějících otázkách, větách a souvětích.

Na zápis a úlohy v pracovním listě z výukové jednotky navazuje didaktický test – kontrolní práce. Práci žáků s úlohami Kontrolní práce popisují v tabulce č. 8.: Záznam pozorování práce žáků při plnění úloh:

Žák	Úpravy	Porozumění úlohám	Schopnost správné odpovědi	Další aplikace znalostí
ZJ	Ano – viz výše.	Ano, bez problémů.	Ano, nejlépe odpovídá na úlohy doplňující, přiřazovací a seřazovací. Problematické jsou úlohy typu „definuj ...“	Mírně problematická, svou neznalost zakrývá příklady z domova: “my s babičkou jsme...“, podceňuje domácí přípravu.
MK	Ano – viz výše.	Ano, bez problémů.	Ano, jeho znalosti jsou na úrovni kurikula.	Ano, zná a umí, verbální složka na vyšší úrovni než praktická, je znát domácí příprava, problematické spojení s praxí (zná, ale neumí vykonat).
JH	Ano – - nutná interpretace textu (asistence pedagoga).	Úlohy musí být čteny a vysvětleny.	Omezená, vyhovují úlohy dichotomické, na ostatní typy úloh odpovídá jednoslovně, úlohy uspořádací jsou problematické (nechte), úlohy s obrázky a fotografiemi po interpretaci je schopná plnit i s větší náročností.	Problematická, nutné přímé spojení s praxí, domácí příprava omezeně.
DH	Ne	S obtížemi, nutná intervence učitele.	Omezená, dlouho se orientuje v úloze, nutná velká časová dotace, úlohy	Problematická, nulová domácí příprava, odpovědi vychází z praktického života.

			přiřazovací a vyžadující analýzu a syntézu jsou problematické.	
JK	Ne	Ano, bez problémů.	Ano, na úlohy reaguje okamžitě, žádný typ úloh ji nedělá potíže.	Ano, aplikuje znalosti v nových situacích a úlohách, domácí příprava je pravidelná.
PŠ	Ne	S problémy, velmi problematické porozumění textu, často nutná intervence učitele.	S obtížemi, po intervenci učitele je schopen smysluplné odpovědi, potřebuje ujištění, že odpověď je správná, pokud ho nedostane, raději neodpoví.	S obtížemi, je nutná přímá aplikace do praxe (pokud má vyjmenovat s čím bude připravovat vařené brambory, tak neví, ale pokud prakticky připravuje vařené brambory, tak je vše v pořádku), domácí příprava nepravidelná.

Tabulka č. 8.: **Záznam pozorování práce žáků při plnění úloh**

Tvorba pracovních listů a následných Kontrolních prací se přímo odvíjí od potřeb žáků a jejich specifík. Proto také pracovní listy, které jsem jako učební oporu vytvářela loni, se formou lišily. V loňském roce žáci ZJ, MK, JH navštěvovali druhý ročník PrŠ dvouleté (jeden ročník tito žáci mohou na žádost zákonných zástupců opakovat). První ročník loni tvořili žáci DH, JK, PŠ a další tři žáci, kteří po úspěšné adaptaci ve škole přestoupili do prvních ročníků odborného učiliště. Loňské složení třídy bylo intelektově na vyšší úrovni než letos. Pracovní listy nebylo třeba upravovat a obtížnost úloh byla vyšší. Přesto pracovní listy loňského roku byly východiskem k pracovním listům tohoto školního roku. Byly provedeny potřebné úpravy, některé úlohy byly pojaty jiným způsobem. Bylo zjednodušeno jejich vypracování, nebo jedna úloha byla rozdělena na více úloh. Práci s pracovními listy zvládli i nově příchozí žáci bez problémů a rychle si na tuto formu zápisu zvykli.

Úpravy a tvorba textových učebních pomůcek má na naší škole tradici. U všech oborů nalezneme materiály, které vytvořili učitelé pro své žáky. Speciální výukové potřeby žáků OU a PrŠ v Lipové – lázních limitovali učitele při výuce a práce s učebnicemi byla pro tyto žáky vždy problémem. Přepřacování obsahu vzdělávání do pro žáky přijatelné podoby je cesta, která se jeví jako velmi perspektivní a žádoucí. Pomocí projektu PROPOS, který byl zaměřen na prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání a podporu středoškolského studia pro žáky ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí, bylo zpracováno množství metodických materiálů

pro žáky i učitele. Vznikla knihovna studijních opor a textových učebních pomůcek, která je k dispozici všem učitelům ve škole a která je využívána v praxi.

Žáci naší školy mají jistá omezení, ale na druhou stranu jsou pod odborným vedením schopní odvést velmi kvalitní práci. Manuální zručnost, pečlivost, přesnost a pracovitost jsou vlastnosti, které nejsou ovlivněny výší intelektu. Přiměřené požadavky, individuální přístup k žákům, stavění na kladných vlastnostech žáků a schopnost využít zkušenosti z práce s žáky s SVP jsou vedle oborově odborných, didaktických a pedagogických dovedností znaky úspěšné učitelské práce.

Závěr

Tématem bakalářské práce je pracovní list jako textová učební pomůcka pro předmět Praktická cvičení v Praktické škole dvouleté v Lipové – lázních. Jsem učitelkou Praktických cvičení na této škole a mým cílem je efektivní výuka. Žáci, které učím, mají speciální výukové potřeby a tento fakt klade na mou práci jisté limity, které se snažím tvorbou pracovních listů zredukovat na minimum.

Cíl bakalářské práce - vypracovat učební oporu ve formě pracovních listů pro výuku předmětu Praktická cvičení pro 2. ročník oboru Praktická škola dvouletá v Lipové – lázních jsem splnila. Předmět Praktická cvičení zaujímají ve vzdělávání žáků praktické školy stěžejní místo. V edukačním procesu přímé spojení teorie a praktické činnosti podporuje míru získaných vědomostí, dovedností a postojů, vzdělávání je tak efektivnější. Každá praktická činnost (práce) má teoretickou základnu, bez které ji nelze s úspěchem vykonat. Výukový materiál v podobě pracovních listů v přijatelné formě žákům předkládá teorii k dané činnosti a vyhovuje specifickým potřebám žáků praktické školy.

V první části práce jsem se zabývala praktickou školou, jejím zařazením do hierarchie českého školství, problematikou učebních plánů a Školního vzdělávacího programu, předmětem Praktická cvičení v praktické škole dvouleté a jeho zařazením do učebního plánu Praktické školy při OU a PrŠ v Lipové – lázních. Dále pak vyučovací procesem a specifiky tohoto procesu při výuce žáků se speciálními výukovými potřebami. Stěžejní částí bakalářské práce je vypracování a prezentace pracovních listů předmětu Praktická cvičení pro 2. ročník PrŠ dvouleté v Lipové – lázních a vyhodnocení práce žáků s těmito listy metodou pozorování učitelem. Zdrojem při zpracování teoretické části i při samotné tvorbě pracovních listů mi byla odborná literatura zabývající se didaktikou, tvorbou učebnic a výukou žáků se speciálními výukovými potřebami. Také jsem zúročila zkušenosti, vědomosti a dovednosti získané v průběhu mé dosavadní praxe ve školství.

Žáky praktické školy jsou žáci se sníženým intelektem, s různými typy postižení nebo jiným znevýhodněním. Úspěšnost vzdělávání těchto žáků je přímo úměrná individuálnímu přístupu učitele ke každému z nich. Vlastnictví pracovních listů, které jsou upraveny a přizpůsobeny specifickým výukovým potřebám každému žákovi a fungují jako učební opora, cvičebnice a základna kontrolních testů, jsou přínosem jak pro žáka, tak pro učitele.

Příprava žáků a profil absolventa praktické školy má jednoznačný cíl, soběstačnost v běžném životě. Pro další život žáků je velmi důležitý fakt, zda pobírá, nebo nepobírá invalidní důchod. Žáci, kteří invalidní důchod pobírají, získané znalosti a dovednosti zúročí

v domácnosti. Nepředpokládá se jejich zaměstnání, i když v chráněné dílně, nebo pod dohledem a s vhodným vedením, by byly schopni jednoduché práce vykonávat. Daleko pesimističtější perspektiva čeká žáky, kteří invalidního důchodu nedosáhnou, ale jejich limity velmi omezují možnosti k nalezení zaměstnání. Tím spíše, že trvalé bydliště mají v regionu s vysokou nezaměstnaností a nabídka práce daleko převyšuje poptávku. Nutnost vedení a dohledu při práci je velmi znevýhodňuje i pro další život. Východiskem by byl dostatečný počet zařízení, která by zaměstnávala absolventy praktických škol. Profilace školy by mohla být primárně zaměřena na výrobu nebo služby, které by mělo v nabídce blízké zařízení. Pak by byl zajištěn přechod absolventa školy do zaměstnání. Získané znalosti a dovednosti by byly okamžitě zúročeny a absolventi školy by neměli pocit nepotřebnosti.

Přínosem bakalářská práce je další vhled do problematiky edukace žáků se speciálními výukovými potřebami, která se opírá o praktické pedagogické zkušenosti autorky. Lidé s postižením nebo jiným znevýhodněním touží po inkluzi do současné společnosti a je mnoho způsobů, jak toho dosáhnout. Jedním z nich může být edukace s využitím celého potenciálu těchto lidí.

Seznam zkratek

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
CNS	Centrální nervová soustava
DMO	Dětská mozková obrna
DÚ	Domácí úkol
ISCED	Mezinárodní klasifikace vzdělávání
MR	Mentální retardace
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
OU	Odborné učiliště
OU a PrŠ	Odborné učiliště a Praktická škola
PL	Pracovní list
PPP	Pedagogicko psychologická poradna
PrŠ	Praktická škola
Propos	Projekt prevence předčasných odchodů ze vzdělávání a podpory středoškolského studia pro žáky ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP PRŠ	Rámcový vzdělávací program pro praktickou školu
RVP PRŠ2	Rámcový vzdělávací program pro praktickou školu dvouletou
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SVP	Speciální výukové potřeby
ŠVP	Školní vzdělávací program
ZŠ	Základní škola

Seznam použité literatury

- ČADÍLEK, M., LOVEČEK, A. *Didaktika praktických cvičení*. Brno: Masarykova univerzita, [online]. 2005. 115 s. [cit. 3.2.2012]. Přístupno z: <http://www.ped.muni.cz/win/f/learn/skripta/dpv/dpv1.pdf>.
- ČADÍLEK, M., LOVEČEK, A. *Didaktika odborných předmětů*. Brno: Masarykova univerzita, [online]. 2005. 175 s. [cit. 23.10.2011]. Přístupno z: <http://www.ped.muni.cz/win/f/learn/skripta/dop/didodbpr.pdf>
- FISCHER, R. *Učíme děti myslet a učit se. Praktický průvodce strategiemi vyučování*. Praha: Portál, 2011. 176s. ISBN 978/80/262/0043/7.
- HABŠUDOVÁ, M. *Špeciálne pomôcky kompenzačné, rehabilitačné, ortopedické*. Púchov: ASSA, 2001. ISBN 80-968099-4-6.
- JANIŠ, K. *Obecná didaktika – vybraná témata*, Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2010. 109 s. ISBN 978- 80-7435-047-7.
- KALHOUS, Z.; OBST, O. *Didaktika sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 186 s. ISBN 80-244-0599-7.
- KALHOUS, Z.; OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. 1.vyd. Praha : Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-253-X.
- KRUŠPÁN, I.: *Didaktika odborného výcviku*. Zvolen. Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov, 1994. 149 s. ISBN 80-88677-21-1.
- LEPIL, O.: *Teorie a praxe tvorby výukových materiálů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 98 s. ISBN 978-80-244-2489-7.
- MAŇÁK, J.: *Nárys didaktiky*. Masarykova universita. Brno, 2003. 104 s. ISBN 80-210-3123-9
- MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003. 219s. ISBN 80-7315-039-5.
- NELEŠOVSKÁ, A.; SPÁČILOVÁ, H. *Didaktika II*. Olomouc: Vydavatelství UP, 1995. 63 s. ISBN 80-7067-554-3.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
- PRŮCHA, J.: *Učebnice, teorie a analýzy edukačního média. Příručka pro učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1998. 148 s. ISBN 80-85931-49-4.
- SCHINDLER, R. a kol., *Rukověť autora testových úloh*, 1.vydání, Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2006. 88 s. ISBN 80-239-7111-5.

SKALKOVÁ, J: *Obecná didaktika*. 2. rozš. a aktual. vyd. Praha: Grada, 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

VALENTA, M., KRAJČÍŘOVÁ, O. *Psychopedie kapitoly z pedagogiky mentálně retardovaných*. 1. vyd. Olomouc: Netopejr, 1997. ISBN 80-902057-9-8.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2011. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

Internetové zdroje

Dokumenty RVP. Praha: MŠMT ČR, 2009. [cit. 6.3.2012]. Přístupno z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PRS_-II.pdf.

Mezinárodní klasifikace vzdělání (ISCED 97). Praha: Český statistický úřad, [cit. 6.3.2012]. Přístupno z: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/klasifikace_isced_97/\\$File/isced_97.pdf.htm](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/klasifikace_isced_97/$File/isced_97.pdf.htm).

Speciální základní škola, Mateřská škola a Praktická škola Moravská Třebová. [cit. 12.3.2012]. Přístupno z: <http://www.specmt.com>.

Učební dokumenty - praktická škola dvouletá. Praha: MŠMT ČR, [cit. 6.3.2012]. Přístupno z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/ucebni-dokumenty-studijniho-oboru-78-62-c-002-prakticka-skola-dvouleta-k-1-9-2005>.

Výukové materiály – výklad pojmů. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, [cit. 19. 2. 2012]. Přístupno z: <http://eklima.upol.cz/docs/vyuka.pdf>.

Ostatní zdroje

Povinná dokumentace školy. Odborné učiliště a Praktická škola, Lipová-lázně 458.

Fotografie prostor PrŠ Lipová-lázně. Foto archiv autora.

Seznam příloh

Příloha č. 1: **Tematický plán pro předmět Praktická cvičení 2. ročník PrŠ dvouleté
v Lipové - lázních**

Příloha č. 2: **Zahrada v únoru**

Příloha č. 3: **Zimní prořez stromů**

Příloha č. 4: **Zahrada v březnu**

Příloha č. 5: **Péče o pokojové rostliny**

Příloha č. 6: **Domácí dílna**

Příloha č. 7: **Malování v domácnosti**

Příloha č. 8: **Ošetřování prádla**

Příloha č. 9: **Úklid v domácnosti**

Příloha č. 10: **Zařizování bydlení**

Příloha č. 11: **Ruční a strojové šití – dekorativní věneček do okna**

Příloha č. 12: **Háčkování I.**

Příloha č. 13: **Zeleninová polévka s drožd'ovými knedlíčky, Kuře na paprice, Máslové
noky, Palačinky s džemem**

Příloha č. 14: **Hrstková polévka, Country maso, Vařené brambory**

Příloha č. 15: **Hrachová polévka, Rybí špíz s jogurtovým dipem, Vařené brambory**

Příloha č. 16: **Kontrolní práce**

Příloha č. 1: **Tematický plán pro předmět Praktická cvičení 2. ročník PrŠ dvouleté
v Lipové - lázních**

OU a PrŠ, Lipová – lázně 458

školní rok **2011/2012**

TEMATICKÝ PLÁN

Vyučovací předmět: Praktická cvičení

třída: PD 2

Obor (kód a název): 78-62-C 002 Praktická škola dvouletá

Učitel PC: Marie Zbranková

Měsíc:	TEMATICKÝ CELEK	Časová dotace	ZÁKLADNÍ POJMY	Počet hodin celkem	poznámka
9	Školení BOZP, PO.Seznámení s řádem dílny, učebny a šatny. Prohlídka školy, dílen a okolí školy. Seznámení s tematickým plánem. Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontažní, kreativita Opakování	3 2 1 12 10 10 14 12 7 4	- hospodárnost, zdroj energie, teplo, voda, osvětlení - estetika, bavlna, len, vlna, silon - pitný režim, racionální výživa, pyramida výživy, teplé a studené nápoje, pomazánka, puddink, zeleninový salát, ovoce - řízkování, zahradní architektura, kompost - smirkový papír, nátěr - batika - praktické využití získaných vědomosti a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích	75	- z toho 7 hodin exkurze

<p>10</p>	<p>Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování</p>	<p>3 11 8 9 8 16 4 4</p>	<p>- kapénková infekce, chřipka, angína - elektrická energie, ekologicky šetrná domácnost - knoflík, háček, zip, patent, žehlička, žehlicí prkno, kropítko - minimální trvanlivost potravin, složení potravin - sklizeň, uskladnění - žárovka, zářivka, let-dioda - pedik, překližka - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích</p>	<p>63</p>	
<p>11</p>	<p>Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování</p>	<p>4 16 16 12 20 12 7 4</p>	<p>- první pomoc, klišťe, uštknutí hadem, bodnutí hmyzem, pokousání, vzteklina - televize, internet, komfort, úklid, nakupování, reklama, e-shop - přední steh, zadní steh -předběžná úprava potravin -hrabání, kompostování, rytí -osnova, opletka dvěma, opletka třemi - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích</p>	<p>91</p>	

12	Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita	5 9 7 11 7 6 4	- krvácení z nosu, bezvědomí, epileptický záchvat, pořezání, výron kotníku - třídění odpadu, recyklace, příjmy, výdaje, finanční plánování, domácí účetnictví - Vánoce, vánoční menu, dekorace na vánoční stůl - šicí stroj, cívka, patka - škůdci, choroby rostlin - zavírka, přístrčka - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích	49	- z toho 7 hodin exkurze
1	Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování	3 15 14 13 13 14 10 9	- důležitá telefonní čísla - spojení, investice, financování domácnosti - látání - mraznička, lednice, spíže, sklep - rosení, kypření - zahradní náradí, broušení - ubrousková technika - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích	91	
2	Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů	3 15 10 12 11	praní, sušení, žehlení, bělení, chemické čištění, stehy pro ruční šití, části stroje, předběžná příprava potravin (suchý a	77	

	a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování	10 12 4	mokrý způsob), příprava menu zahrada v únoru, prořez stromů domácí dílna, ruční nářadí k opracování dřeva, kovu výbavička pro dítě; změny v domácnosti spojené s příchodem dítěte, změna režimu dne - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích		
3	Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování	4 18 11 12 12 11 10 6	bytový architekt, financování, hypotéka, úklid v domácnosti háček, řetízkové oko, krátký sloupek, dlouhý sloupek vaření, dušení, pečení, smažení – celé menu (polévka, maso + příloha), luštění, stolničení, zahrada v březnu, péče o pokojové květiny malování, tapetování, dekorace, velikonoce péče o dítě v předškolním věku - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích	84	
4	Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů	3 18 12 11 12	- péče o dítě, školní věk, adolescent, puberta - malba, tapetování, dlažba, pokládání koberce - pletací jehlice, očko,	77	- z toho 7 hodin exkurze

	a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování	12 6 3	pletení hladce, obrace - přílohy - setí, sázení - aranžování - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích		
5	Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování	4 20 13 13 13 18 10 7	- péče o staré lidi, péče o postižené - hmoždinka, skoba, kotevní šrouby a háky - drhání – makramé - jídelníček, moučník - zálivka, rosení, hnojení, škůdci a choroby rostlin - údržba elektrospotřebičů - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích	98	
6	Péče o členy rodiny Provoz a údržba domácnosti Ruční práce Výživa, příprava pokrmů a stolování Péče o zahradu a pokojové rostliny Práce montážní a demontážní, kreativita Opakování	6 16 9 15 12 12 10 11	- úrazy v domácnosti - zabezpečení domácnosti, bezpečnostní dveře, zámek, zámková cylindrická vložka, dozický zámek, visací zámek - dokončovací práce - moučníky - zavlažování, zahradní technika - krakelování - praktické využití získaných vědomostí a dovedností, způsoby chování v daných modelových situacích	91	

Profil žáka:

Žák si osvojil základní dovednosti při péči o sebe, členy rodiny, o svou domácnost, v oblasti odívání a ručních prací. Zná základy zdravé výživy a umí vařit jednoduchá jídla. To vše s cílem získání samostatnosti a soběstačnosti v životě. . Rozvíjí tvořivý a aktivní přístup k životu. Snaží se aktivně tvořit prostředí, ve kterém žije. Vnímá kulturní a lidské hodnoty, dovede je ocenit, vnímá vliv prostředí na formování své osobnosti a svých schopností, chová se enviromentálně. Je seznámen s prevencí a nebezpečností patologických jevů.

Vypracovala: Marie Zbranková

Dne: 1.9.2011

Příloha č. 2: **Zahrada v únoru**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PÉČE O ZAHRADU A POKOJOVÉ KVĚTINY	
Téma:	Zahrada v únoru	
Výukový prostor:	školní pozemek a učebna praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa:		Způsob kontroly jeho dosažení
absolvent je schopen dle svých možností a schopností základní péče o zahradu v únoru.		vizuální kontrola během práce.
Časové údaje	Celková časová dotace: 315 minut	
	Časový harmonogram:	
	7.00 – 7.30	sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, proškolení v BOZP při práci na zahradě;
	7.30 – 8.55	zahradu v únoru - diskuze na dané téma, v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu, příprava náradí;
	9.30 – 11.55	přesun na školní pozemek, kontrola zahradního náradí, praktická činnost - založení záhonu (vyznačení záhonu, stržení trávnatého porostu, rytí, hrabání), příprava ochranného nátěru;
	12.00 – 13.30	praktický nácvik ošetření kmene stromů před nátěrem, praktický nácvik nátěru kmenů stromů, úklid zahradního náradí, přesun do učebny, hodnocení dne, zápis do třídní knihy, plán na příští pracovní den, převlékání do civilního oblečení, kontrola skříněk.
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent:	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:
	<ul style="list-style-type: none"> • je schopen popsat únorové práce na zahradě; • je schopen popsat zahradní náradí a vysvětlit jakou práci s ním vykonává; • je schopen připravit ochranný nátěr na kmeny stromů; • je schopen stromy prakticky ošetřit nátěrem; • je schopen vyznačit budoucí záhon; • je schopen připravit záhon k výsadbě (úprava zeminy – odplevelení, rytí); • dokáže vysvětlit pojmy – zeleninová zahrada, ovocná zahrada, okrasná zahrada; • udržuje pořádek při práci; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci na zahradě, zná nebezpečí práce s nátěrovými hmotami, chrání se ochrannými pomůckami; • je schopen poskytnout první pomoc nebo ji přivolat; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu; 	<ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

	<ul style="list-style-type: none"> • je schopen se chovat ekologicky. 	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím – zahradní nářadí; • z čeho (materiál) – ochranný nátěr na stromy; • jak (postup) – pracovní list, instruktaž učitele; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ zeleninová zahrada, raná zelenina; ○ ovocná zahrada; ○ okrasná zahrada; ○ zahradní nářadí (rýč, motyka, lopata, hrábě, rycí vidle, konev, atd). 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - skupinová práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktaží; • názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • zahradní nářadí; • pásma a vytyčovací kolíky; • štětce; • nádoby na ochranný nátěr; • ochranné pomůcky (rukavice, brýle);
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • plán zahrady s budoucím záhonem; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikativní kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; ▪ zvýšené riziko úrazu; ➔ rozdělení žáků do dvojic, upozornění na rizika úrazu, zvýšený dohled (vyžádání asistentky pedagoga); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností – rytí, hrabání, pletí, nátěr; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je kladný vztah k přírodě a půdě, ekologie, schopnost pozorovat změny v předjaří, manuální zručnost, zvyšování kondice při práci na zahradě, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRANOSTIKY – CO TO ZNAMENÁ, KDYŽ SE

ŘEKNE:

ÚNOR BÍLÝ - POLE SÍLÍ.

SVATÁ VERONIKA SEKÁ LEDY Z RYBNÍKA.

ZAHRADNÍ KALENDÁŘ → ZAHRADA V ÚNORU:

❖ PŮDA JE PROMRZLÁ A NEPŘIJÍMÁ VLÁHU;

❖ ZAČÍNÁJÍ KVÉST PRVNÍ A

.;

❖ KE KONCI MĚSÍCE VÍCE SVÍTÍ SLUNCE – KMENY STROMŮ

CHRÁNÍME NÁTĚREM PROTI PŘEHŘÁTÍ;

NATÍRÁME

..

❖ PO ROZMRZnutí PŮDY ZAČÍNÁME

.;

❖ PLÁNUJEME JARNÍ PRÁCE;

❖ KONTROLUJEME NÁŘADÍ A NAKUPUJEME SEMENA.

OVOCNÁ ZAHRADA

STROMY A KEŘE

.....

ZELENINOVÁ ZAHRADA

..

❖ ZELENINOVÉ ZÁHONY

UROVNÁVÁME A

PŘIPRAVUJEME

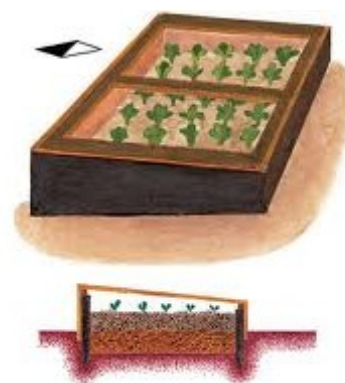
NA

❖ RANOU ZELENINU A SEMENA

VYSÉVÁME

DO

NEBO DO

OKRASNÁ ZAHRADA

- ❖ A UPRAVUJEME OKRASNÉ
STROMY A KEŘE;

- ❖ PO ROZMRZnutí PŘIPRAVUJEME PŮDU PRO VÝSEV NOVÉHO TRÁVNÍKU;
- ❖ KONTROLUJEME

.....
JIŘIN, MEČÍKŮ A OSTATNÍCH
ROSTLIN.

POZNÁŠ KVĚTINY NA OBRÁZCÍCH?

Zdroje:

Obrázky. [cit. 1. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Zahrada v únoru. [cit. 1. 2. 2012]. Přístupno z: http://www.topzena.cz/clanek-313-Zahradni_kalendar_zahrada_v_unoru_Prijde_jaro_prij.htm.

Příloha č. 3: **Zimní prořez stromů**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PÉČE O ZAHRADU A POKOJOVÉ KVĚTINY	
Téma:	Zimní prořez stromů	
Výukový prostor:	školní pozemek a učebna praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa:		Způsob kontroly jeho dosažení:
absolvent je schopen dle svých možností a schopností provést základní prořez stromů a keřů.		vizuální kontrola během práce.
Časové údaje	Celková časová dotace: 315 minut	
	Časový harmonogram:	
	7.00 – 7.30	sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, proškolení v BOZP při práci na zahradě, při práci na žebříku;
	7.30 – 8.55	zimní prořez stromů a keřů - diskuze na dané téma, v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu, názorná ukázka a nácvik stříhání zahradními nůžkami a řezání pilkou;
	9.30 – 11.55	přesun na školní pozemek, praktický nácvik – výběr větví určených k prořezu (ovocné stromy, keře), řezání na větvní kroužek, stříhání na pupen, ošetření ran po řezu, likvidace větví;
12.00 – 13.30	úklid zahradního nářadí, přesun do učebny, opakování učiva, hodnocení dne, zápis do třídní knihy, plán na příští pracovní den, převlékání do civilního oblečení, kontrola skříněk.	
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent:	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:
	<ul style="list-style-type: none"> • je schopen popsat důvody prořezávání větví stromů a keřů; • je schopen vybrat vhodné nářadí; • je schopen vybrat vhodné větve k prořezu a vysvětlit tento výběr; • je schopen dle svých možností a schopností řezat pilou a stříhat větve zahradními nůžkami; • je schopen ošetřit rány po řezu; • dokáže vysvětlit pojmy – řez na pupen, řez na větvní kroužek, řez v rozvětví, terminální pupen, letorost; • s nářadím manipuluje bezpečně; • udržuje pořádek při práci, nářadí ukládá bezpečně; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci na zahradě, chrání se ochrannými pomůckami; • je schopen při drobném poranění poskytnout první pomoc nebo ji přivolat; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu; • je schopen se chovat ekologicky. 	<ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím – zahradní nářadí (pilka, zahradní nůžky), štětec; • z čeho (materiál) – ochranný nátěr na ošetření ran; • jak (postup) – pracovní list, instruktaž učitele; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ řez na pupen; ○ řez na větvní kroužek; ○ řez v rozvětví; ○ terminální pupen; ○ letorost. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - skupinová práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktaží; • názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • zahradní nářadí (pilka, zahradní nůžky), žebřík; • štětce; • nádoby na ochranný nátěr; • ochranné pomůcky (rukavice, brýle); • větve ovocných stromů;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; ▪ zvýšené riziko úrazu; ➔ rozdělení žáků do dvojic, upozornění na rizika úrazu, zvýšený dohled (vyžádání asistentky pedagoga); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností – rytí, hrabání, pletí, nátěr; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je kladný vztah k přírodě,, ekologický přístup k životu, schopnost vnímat změny v přírodě během roku, rozvoj pozitivního sebehodnocení; • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

PÉČE O ZAHRADU A POKOJOVÉ KVĚTINY

ZIMNÍ PROŘEZ STROMŮ

PROČ STROMY PROŘEZÁVÁME:

ABY MOHLO DO KORUNY

ABY BYLO LEPŠÍ

TVARUJEME

S ČÍM → NÁŘADÍ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DOPLŇ, CO NA OBRÁZKU CHYBÍ:

.....

Z ČEHO → MATERIÁL:

.....

JAK → ZÁKLADNÍ PRAVIDLA

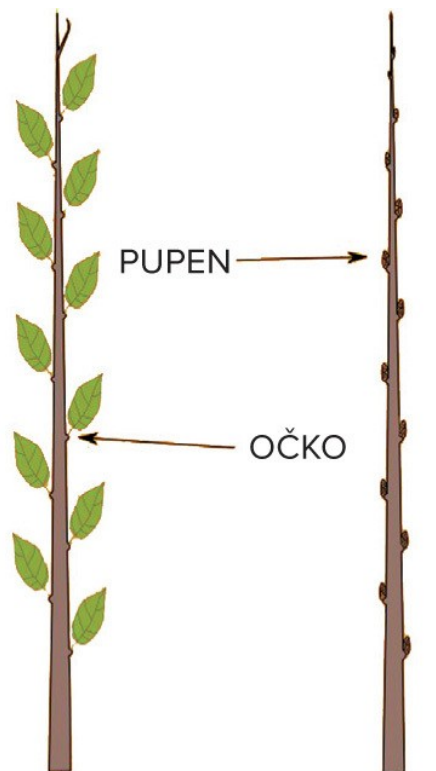
1. ŘEZ NA PUPEN

❖ TERMINÁLNÍ (HLAVNÍ);

❖ VEDLEJŠÍ:

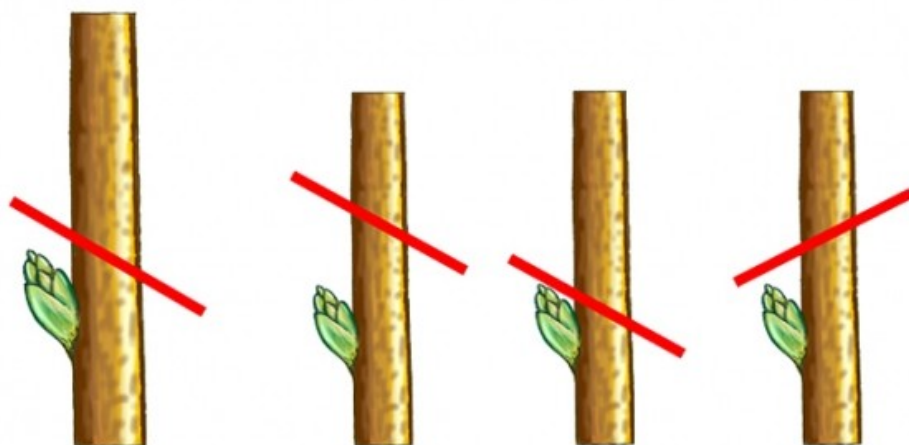
- VNITŘNÍ

- VNĚJŠÍ

VÝHON NEBO LETOROST ZKRÁTÍME

ŠIKMÝM ŘEZEM TĚSNĚ NAD PUPENEM. NESMÍME POŠKODIT PUPEN
A ROZTŘEPIT RÁNU.

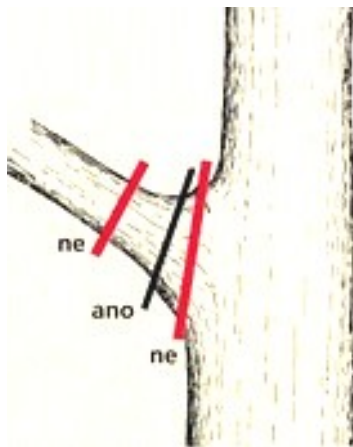
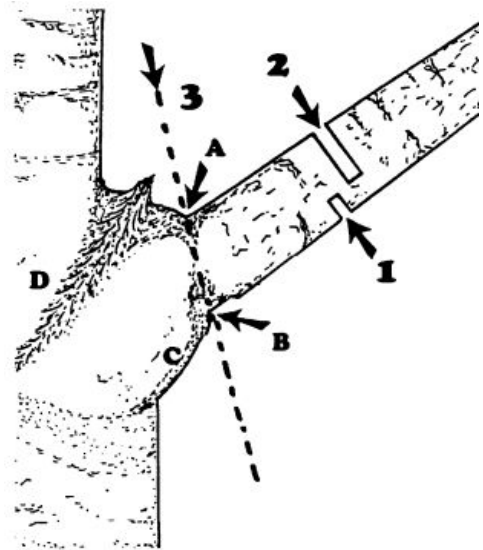
2. ŘEZ NA VĚTEVNÍ KROUŽEK

KDYŽ POTŘEBUJEME ODŘEZAT

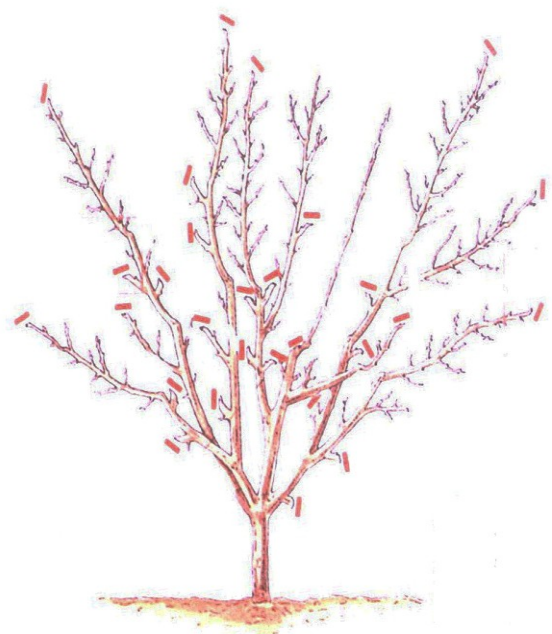
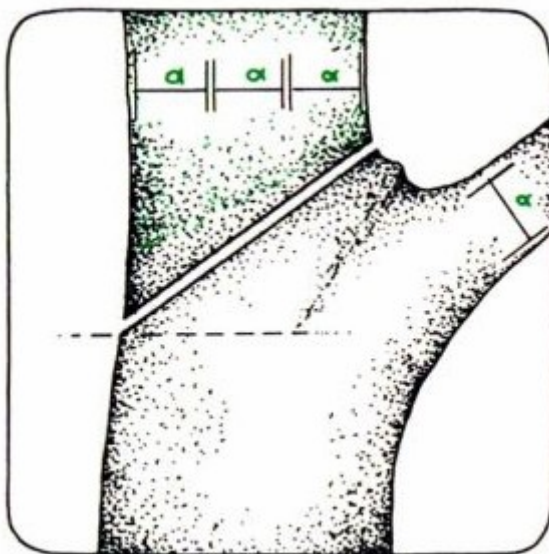
CELOU VĚTEV

⇒ POSTUPUJEME PODLE ČÍSEL NA

OBRÁZKU

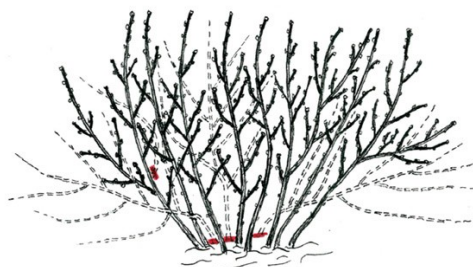
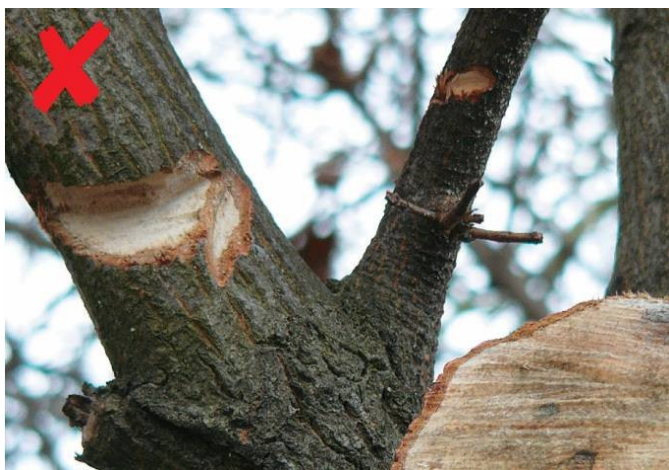

3. ŘEZ V ROZVĚTVENÍ

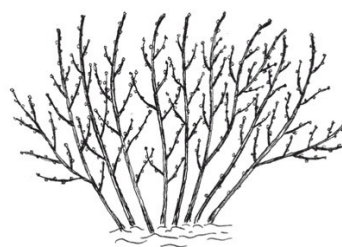

4. VĚTŠÍ RÁNY PO PILE NEBO ZAHRADNICKÝCH NŮŽKÁCH OŠETŘÍME ŠTĚPAŘSKÝM VOSKEM NEBO ZATŘEME BARVOU

5. CHYBY !!!

Keř černého rybízu před řezem v předjaří

Stejný keř po řezu

Zdroje:

Obrázky. [cit. 10. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Zimní prořez stromů. [cit. 10. 2. 2012]. Přístupno z: <http://hobby.blesk.cz/clanek/hobby-zahrada/148384/zimni-prorez-stromu-naucte-se-nejcastejsi-techniky.html>.

Příloha č. 4: **Zahrada v březnu**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PÉČE O ZAHRADU A POKOJOVÉ KVĚTINY	
Téma:	Zahrada v březnu	
Výukový prostor:	školní pozemek a „tmavá“ dílna praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa:		Způsob kontroly jeho dosažení:
absolvent je schopen dle svých možností a schopností základní péče o zahradu a pokojové rostliny v březnu.		vizuální kontrola dosažené dovednosti během práce.
Časové údaje	Celková časová dotace: 315 minut	
	Časový harmonogram:	
	7.00 – 7.30	sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, proškolení v BOZP při práci;
	7.30 – 8.55	zahradu v březnu - diskuze na dané téma, v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu, příprava pomůcek;
	9.30 – 11.55	přesun na školní pozemek, kontrola zahradního nářadí, praktická činnost - založení záhonu (vyznačení záhonu, stržení trávnatého porostu, rytí, hrabání), příprava ochranného nátěru;
	12.00 – 13.30	praktický nácvik ošetření kmenů stromů před nátěrem, praktický nácvik nátěru kmenů stromů, úklid zahradního nářadí, přesun do učebny, hodnocení dne, zápis do třídní knihy, plán na příští pracovní den, převlékání do civilního oblečení, kontrola skříněk.
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent: <ul style="list-style-type: none"> • je schopen popsat únorové práce na zahradě; • je schopen popsat zahradní nářadí a vysvětlit, jakou práci s ním vykonává; • je schopen připravit ochranný nátěr na kmeny stromů; • je schopen stromy prakticky ošetřit nátěrem; • je schopen vyznačit budoucí záhon; • je schopen prakticky připravit záhon k výsadbě (úprava zeminy, odplevelení, rytí); • dokáže vysvětlit pojmy – zeleninová zahrada, ovocná zahrada, okrasná zahrada; • udržuje pořádek při práci; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci na zahradě, zná nebezpečí práce s nátěrovými hmotami, chrání se ochrannými pomůckami; 	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle: <ul style="list-style-type: none"> • diskuze; • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

	<ul style="list-style-type: none"> • je schopen poskytnout první pomoc nebo ji přivolat; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu; • je schopen se chovat ekologicky. 	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím – zahradní nářadí, štětec, nádoba na nátěr; • z čeho (materiál) – ochranný nátěr na stromy; • jak (postup) – pracovní list, instruktáž učitele; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ zeleninová zahrada, raná zelenina; ○ ovocná zahrada; ○ okrasná zahrada; ○ zahradní nářadí (rýč, motyka, lopata, hrábě, rycí vidle, konev, atd). 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - skupinová práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží; • názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • zahradní nářadí; • pásma a vytyčovací kolíky; • štětce; • nádoby na ochranný nátěr; • ochranné pomůcky (rukavice, brýle);
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • plán zahrady s budoucím záhonem; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ▪ zahradní nářadí; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikativní kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; ▪ zvýšené riziko úrazu; ➔ rozdělení žáků do dvojic, upozornění na rizika úrazu, zvýšený dohled (využití možnosti asistentky pedagoga); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností – rytí, hrabání, pletí, nátěr; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci, ochranné pomůcky. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je kladný vztah k přírodě, schopnost pozorovat a vnímat změny v předjaří, ekologický přístup k životu, estetické vnímání prostředí v kterém žije, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

PÉČE O ZAHRADU A POKOJOVÉ KVĚTINY

VYJMENUJ ZAHRADNÍ NÁŘADÍ PRO JARNÍ PRÁCE:

.....

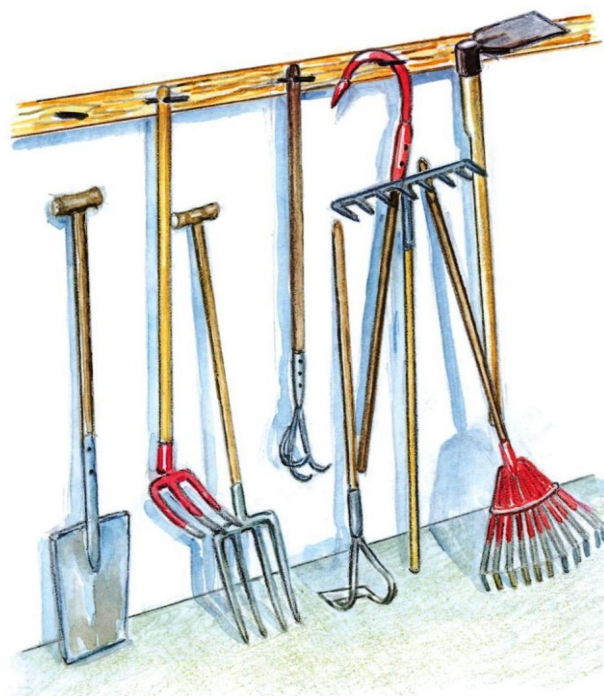
.....

.....

.....

.....

.....

DOPLŇ, CO CHYBÍ:

.....

.....

ZAHRADA V BŘEZNU

❖ JARNÍ PÉČI O ZAHRADU ZAHÁJÍME DŮKLADNÝM JARNÍM

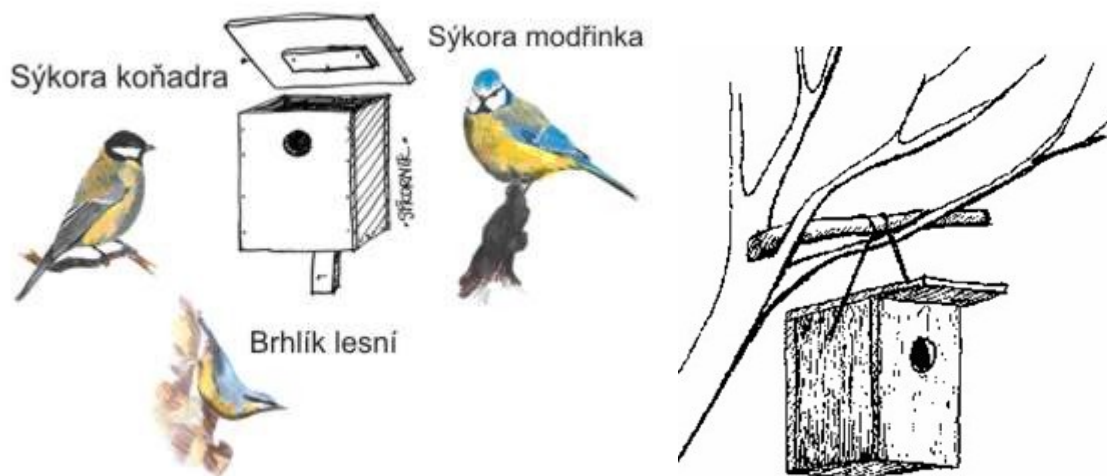
ÚKLIDEM – ZE ZÁHONŮ

ZETLELÉ LISTÍ A MECH, PROKYPŘÍME A

..... KOMPOSTEM.

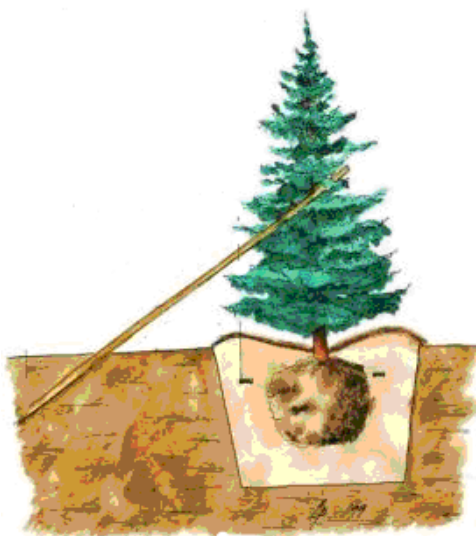
❖ ROZVĚŠÍME , STARÉ

VYČISTÍME.

STROMY A KEŘE

❖ VYSAZUJEME A PŘESAZUJEME DŘEVINY;

JEHLIČNATÉ STROMY

LISTNATÉ STROMY

VÝSADBA KEŘŮ

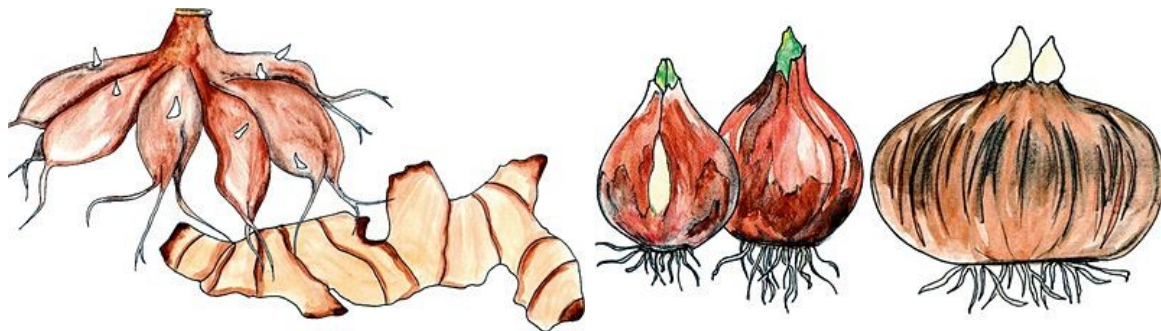
- ❖ POHNOJÍME ZÁHONY S TRVALKAMI A OKRASNÉ KEŘE.

ZELENINOVÁ ZAHRADA

- ❖ ZA OKNY V BYTĚ RYCHLÍME VYSETÉ ROSTLINKY KVĚTIN A ZELENINY;
- ❖ VYSÉVÁME A RYCHLÍME ZELENINU, CHOULOSTIVÉ DRUHY DO SKLENÍKU NEBO PAŘENIŠTĚ;
- ❖ DO PROHŘÁTÉ PŮDY SÁZÍME CIBULI SAZEČKU;
- ❖ OKOPEME, VYPLEJEME A POHNOJÍME JAHODY;
- ❖ PROVEDEME OCHRANU PŘED ŠKŮDCI (POSTŘIK)
- ❖ ZKONTROLUJEME BYLINKY A PŘEDPĚSTUJEME PAŽITKU.

OKRASNÁ ZAHRADA:

- ❖ DO TRUHLÍKŮ VYSÉVÁME SEMENA LETNIČEK;
- ❖ PŘIPRAVUJEME ZÁHONY PRO LETNIČKY;
- ❖ OKOPÁVÁME A UPRAVUJEME ZÁHONY S TRVALKAMI;
- ❖ SÁZÍME HLÍZY JIŘIN A LETNÍ CIBULOVINY;

- ❖ OČISTÍME A UPRAVÍME SKALKU;
- ❖ JARNÍ SESTRŮH RŮŽÍ;
- ❖ VYHRABEME OSCHLÝ TRÁVNÍK A POHNOJÍME.

POKOJOVÉ A BALKONOVÉ ROSTLINY

- ❖ POKOJOVKY MÍRNĚ ZALÉVÁME;
- ❖ PŘESAZUJEME POKOJOVÉ ROSTLINY;
- ❖ NA KONCI MĚSÍCE OSÁZÍME TRUHLÍKY.

VÝSADBA HLÍZ JIŘIN

S ČÍM → POMŮCKY, NÁŘADÍ

.....

.....

Z ČEHO → VÝSADBA

.....

JAK → POSTUP

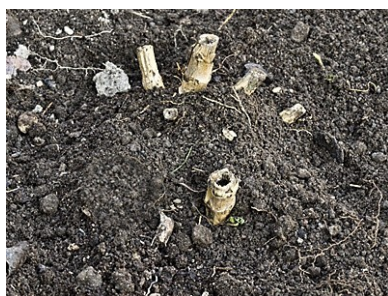
1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

Zdroje:

Zahrada v březnu. [cit. 24. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.vitejdoma.cz/zahradnik/zahradni-kalendar>.

Obrázky. [cit. 24. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Problém se zakládáním zahrady. [cit. 24. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.ceskestavby.cz/clanky/problem-se-zakladanim-zahrady-i-dil-644.html>.

Příloha č. 5: Péče o pokojové rostliny

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PÉČE O ZAHRADU A POKOJOVÉ KVĚTINY	
Téma:	Péče o pokojové rostliny	
Výukový prostor:	„tmavá“ dílna praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa:		Způsob kontroly jeho dosažení:
absolvent je schopen dle svých možností a schopností základní péče o pokojové rostliny, přesazování hrnkových rostlin.		vizuální kontrola během práce.
Časové údaje	<p>Celková časová dotace: 270 minut</p> <p>Časový harmonogram:</p> <p>7.00 – 7.30 sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, proškolení v BOZP při práci;</p> <p>7.30 – 8.55 podmínky pro život rostlin - diskuze na dané téma, opakování – podmínky pro život rostlin, v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu;</p> <p>9.30 – 11.55 příprava pomůcek, zeminy, květináčů, výběr rostlin k přesazování, přesazování pokojových rostlin – praktický nácvik, zálivka, umístění na vhodné stanoviště.</p>	
Dílčí (specifické) cíle	<p>Absolvent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je schopen vyjmenovat základní podmínky života rostlin; • je schopen vysvětlit přínos rostlin v interiéru; • je schopen vysvětlit rozdíly různých typů zálivky; • je schopen popsat nářadí potřebné k přesazování hrnkových rostlin; • je schopen vybrat vhodné rostliny k přesazování; • je schopen vybrat vhodný květináč pro danou rostlinu; • je schopen prakticky přesadit danou rostlinu bez jejího poškození; • je schopen danou rostlinu umístit na vhodné stanoviště; • dokáže vysvětlit pojmy – zálivka, vzdušná vlhkost, polostín, přírodní hnojivo, umělé hnojivo; • udržuje pořádek při práci; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci, chrání se ochrannými pomůckami; • je schopen poskytnout první pomoc v případě poranění nebo ji přivolat; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře 	<p>Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

		<ul style="list-style-type: none"> • vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu; • je schopen se chovat ekologicky.
Učivo		<ul style="list-style-type: none"> • s čím – nářadí; • z čeho (materiál) – pokojové rostliny, květináče, zemina, kamínky, podmisky; • jak (postup) – pracovní list, instruktáž učitele; • terminologie; <ul style="list-style-type: none"> ○ zálivka; ○ vzdušná vlhkost; ○ polostín; ○ přírodní hnojivo; ○ umělé hnojivo.
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • samostatná práce při vyplňování úkolů v PL; • praktická část - skupinová práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží; • názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • nářadí; • květináče, podmisky; • zemina; • ochranné pomůcky (rukavice);
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • pokojové rostliny; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ▪ životní podmínky pro růst rostlin; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; ➔ práce ve dvojicích, v prolukách plnění úkolů v PL; ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je kladný vztah k přírodě, k ekologii, estetické vnímání prostředí, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (viz kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

PÉČE O ZAHRADU A POKOJOVÉ KVĚTINY

PÉČE O POKOJOVÉ KVĚTINY

OPAKOVÁNÍ

PODMÍNKY PRO ŽIVOT ROSTLIN

SVĚTLO

	POLOSTÍN
	JASNÉ ROZPTÝLENÉ SVĚTLO
	PŘÍMÉ SLUNEČNÍ SVĚTLO

TEPLO - TEPLOTA

	NÍZKÁ (10 - 12°C)
	STŘEDNÍ (15 - 18°C)
	VYSOKÁ (18 - 24°C)

ŽIVINY - HNOJIVO

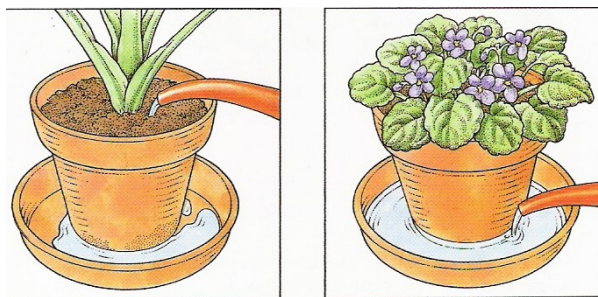
PŘÍRODNÍ	
UMĚLÉ	

VODA - ZÁLIVKA

	SLABÁ ZÁLIVKA
	MÍRNÁ ZÁLIVKA
	VYDATNÁ ZÁLIVKA

ZÁLIVKA

..... NEBO

KVĚTINY NA OBRÁZCÍCH NEJSOU ZDRAVÉ. VÍŠ PROČ?

.....

VZDUCH – VZDUŠNÁ VLHKOST

	NÍZKÁ
	MÍRNÁ
	VYSOKÁ

PŘESAZOVÁNÍ POKOJOVÝCH ROSTLIN

S ČÍM →

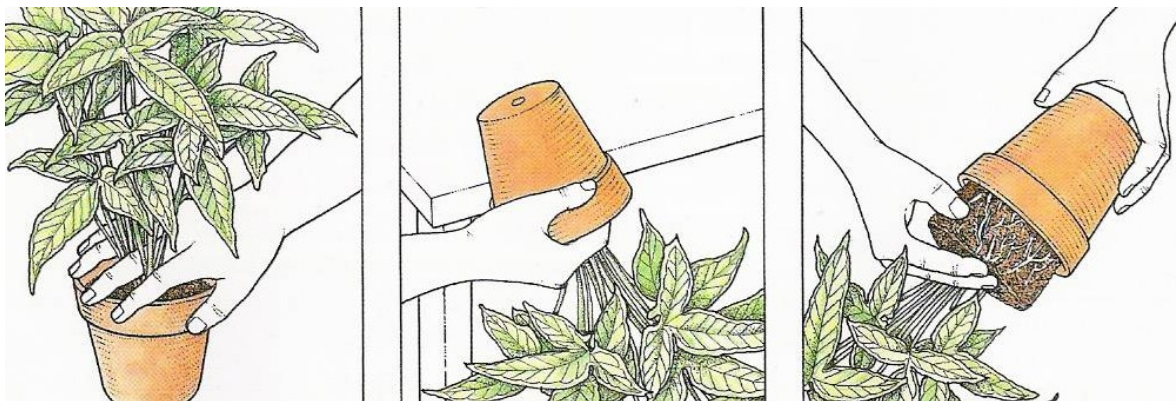
.....

Z ČEHO →

.....

JAK →

1.
2.
3.

4.
5.
6.
7.

Zdroje:

Obrázky. [cit. 28. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

GILBERT, R. *200 pokojových rostlin pro každého*. Praha: Euromedia Group k.s., 2001. ISBN 80-242-0716-8.

Příloha č. 6: Domácí dílna

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PRÁCE MONTÁŽNÍ A DEMONTÁŽNÍ	
Téma:	Domácí dílna	
Výukový prostor:	učebny Praktických cvičení, dílny odborného učiliště	
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen popsat a vysvětlit užití základní výbavy domácí dílny.		Způsob kontroly jeho dosažení: diskuze; ústní nebo písemné zkoušení.
Časové údaje	<p>Celková časová dotace: 135 minut</p> <p>Časový harmonogram:</p> <p>7.00 – 7.15 sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, příprava pomůcek;</p> <p>7.15 – 9.15 exkurze do truhlářské a zámečnické dílny - diskuze na dané téma (rozdíl mezi profesionální a domácí dílnou), základní výbava domácí dílny, nářadí a nástroje, práce s nimi, v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu, BOZP při práci v domácí dílně, praktická zkouška práce s vybraným ručním nářadím.</p>	
Dílčí (specifické) cíle	<p>Absolvent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je schopen vysvětlit rozdíl mezi domácí a profesionální dílnou; • je schopen vyjmenovat základní výbavu domácí dílny (ruční nářadí); • je schopen popsat jednotlivá nářadí a práci s nimi, včetně zásad bezpečnosti; • je schopen rozdělit nářadí podle materiálu na který je určeno (na dřevo, na kov); • je schopen vyjmenovat základní spojovací materiál; • je schopen vyjmenovat měřidla; • je schopen vyjmenovat druhy určitého nářadí (pilky, kleště, dláta apod.); • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci s ručním nářadím; • je schopen poskytnout nebo přivolat první pomoc; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu – schopnost se postarat o svou domácnost. 	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle: <ul style="list-style-type: none"> • diskuze; • vizuální kontrola při práci s nářadím; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – základní výbava domácí dílny; • z čeho (materiál) – dřevěný hranol, hřebíky, drát; • jak (postup) – viz. pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ profesionální dílna; ○ domácí (hoby) dílna; ○ spojovací materiál. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • vybavení „tmavé“ dílny; • dřevěný hranol; • hřebíky, vázací drát;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • zajistit exkurzi do truhlářské a zámečnické dílny; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ práce s pracovním listem; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je pečlivost, pozornost, vztah k pořádku, schopnost organizace práce, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

PRÁCE MONTÁŽNÍ A DEMONTÁŽNÍ

DOMÁCÍ DÍLNA

DÍLNA

- PROFESIONÁLNÍ DÍLNA;

- HOBBY – DOMÁCÍ DÍLNA;

RUČNÍ NÁŘADÍ

- NA DŘEVO
- NA KOV
- OSTATNÍ

ZAKROUŽKUJ

ČERVENĚ NÁŘADÍ, KTERÝM SE OPRACOVÁVÁ DŘEVO

MODŘE NÁŘADÍ, KTERÝM SE OPRACOVÁVÁ KOV

SPOJOVACÍ MATERIÁL

- NA DŘEVO
- NA KOV
- OSTATNÍ

DRUHY PIL

JEDNA PILKA K OSTATNÍM NEPATŘÍ

– KTERÁ A PROČ?

.....

.....

.....

.....

.....

MĚŘIDLA

NA OBRÁZKU JSOU POMŮCKY, KTERÝMI SE

CO VŠE MŮŽEME MĚŘIT?

.....

.....

.....

Zdroje:

Obrázky. [cit. 15. 1. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Fotografie nářadí, pilek, pomůcek k měření. Foto archiv autora.

Příloha č. 7: **Malování v domácnosti**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PRÁCE MONTÁŽNÍ A DEMONTÁŽNÍ	
Téma:	Malování v domácnosti	
Výukový prostor:	učebny Praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen s ohledem na své možnosti a schopnosti zajistit, připravit nebo vykonat malování v domácnosti.		Způsob kontroly jeho dosažení: vizuální kontrola během práce.
Časové údaje	<p>Celková časová dotace: 315 minut</p> <p>Časový harmonogram:</p> <p>7.00 – 7.30 sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, příprava pomůcek;</p> <p>7.30 – 8.55 malování v domácnosti - diskuze na dané téma (malba, tapety), v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu, BOZP při práci s malířskými barvami, při práci na žebříku (dvojáku);</p> <p>9.30 – 11.55 příprava prostor na malování (dělba práce mezi žáky), vystěhování lehčího nábytku, zakrytí velkých kusů nábytku, zakrytí radiátorů, podlahy, příprava stěn k malování, příprava roztoku k malování, kolorování, praktický nácvik práce s válečkem (štetkou), dodržování BOZP při práci;</p> <p>13.30 – 13.30 částečný úklid, péče o malířské nářadí – hodnocení všemi žáky, zopakování postupu, převlékání do civilu, úklid skříněk.</p>	
Dílčí (specifické) cíle	<p>Absolvent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je schopen zdůvodnit potřebu malování v domácnosti; • je schopen zajistit malování bytu (vyhledat firmu, vyřídít objednávku); • je schopen popsat přípravné práce před malováním; • je schopen vyjmenovat pomůcky k malování; • je schopen namíchat barvu dle návodu na nádobě; • je schopen provést jednotlivé fáze malování (příprava stěn, malba); • dokáže vysvětlit pojmy – tekutá tónovací barva, kolorování; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci s barvou, při práci na žebříku; • je schopen poskytnout nebo přivolat první pomoc; • je schopen očistit malířských pomůcek; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře 	<p>Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

	vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu – schopnost se postarat o svou domácnost.	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – základní malířské pomůcky, potřeby k sádrování, žebřík (dvoják), kbelík, fólie na zakrytí; • z čeho (materiál) – sádra, malířská barva, tónovací tekuté barvy; • jak (postup) – viz pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ malování stěn; ○ základní barva, tónovací barva; ○ kolorování; ○ malířský váleček, malířská štětka; ○ tapety. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • učebny Praktických cvičení; • základní výbava pro malíře pokojů; • ostatní pomůcky (fólie, kýbl, hadr);
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • zajistit základní malířskou a tapetářskou výbavu; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností – úklidové práce v místnostech (utírání prachu, umývání nábytku, zametání, vytírání, vysávání, umývání oken, apod.); ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci s vysavačem, při umývání oken. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je pořádkumilovnost, estetické vnímání prostředí, ekonomické a ekologické chování, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

PRÁCE MONTÁŽNÍ A DEMONTÁŽNÍ

MALOVÁNÍ V DOMÁCNOSTI

PROČ? → DŮVODY:

.....

.....

.....

MALÍŘSKÉ A NATĚRAČSKÉ PRÁCE

S ČÍM → POMŮCKY, NÁSTROJE, POTŘEBY:

.....

.....

Z ČEHO → MATERIÁL:

.....
.....

BOZP PŘI PRÁCI NA ŽEBŘÍKU

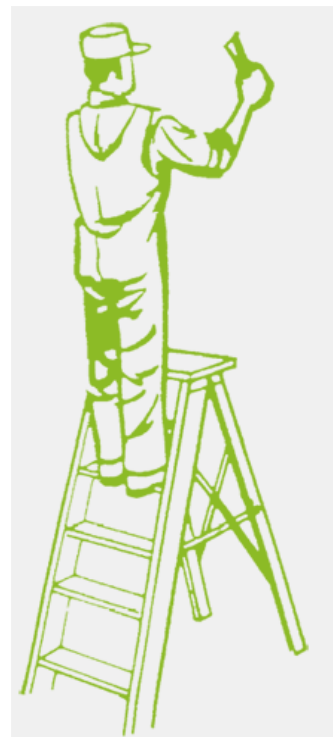
KONTROLA STAVU ŽEBŘÍKU

**BAREVNĚ VYZNAČ NA OBRÁZKU, CO MUSÍME
ZKONTROLOVAT, NEŽ BUDEME PRACOVAT NA
ŽEBŘÍKU:**

BEZPEČNOSTNÍ PRAVIDLA PRÁCE NA ŽEBŘÍKU:

1.
TECHNICKÝ STAV ŽEBŘÍKU;
2. PEVNÁ PRACOVNÍ;
3. TŘI PEVNÉ BODY (NA ŽEBŘÍKU PEVNĚ STOJÍ
NEBO SE DRŽÍ TŘI KONČETINY, ČTVRTÁ SE
POSOUVÁ);
4. K ŽEBŘÍKU JSEM VŽDY OTOČEN
.....;
5. NA ŽEBŘÍKU MŮŽE STÁT
.....

JAK → POSTUP:

DOPLŇ

PŘÍPRAVNÉ PRÁCE →

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

POSTUP PŘI MALOVÁNÍ →

.....

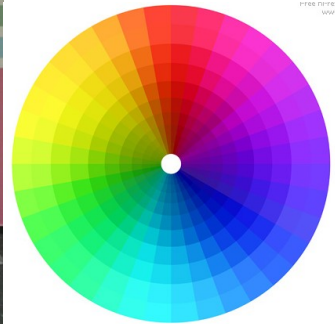
.....

.....

.....

ÚKLIDOVÉ PRÁCE PO MALOVÁNÍ →

1. Odstraníme fólie z nábytku.
2. Omyjeme stropní kazety, stropní lišty a osvětlení.
3. Umyjeme
4. Umyjeme radiátory.
5. Umyjeme a naleštíme
6.
- 7.....
8. Rozestavíme nábytek na své místo, pověsíme obrázky, poličky, záclony.

Co je to **TEKUTÁ TÓNOVACÍ BARVA** ?

- A hustá barva, pomocí které se obarví základní bílá malířská barva;
- B základní malířská barva;
- C barva určená k uměleckým malířským technikám.

Co je to **KOLOROVÁNÍ** ?

- A zdobení stěn barevnými koly pomocí šablon;
- B barvení základní bílé malířské barvy pomocí tónovacích barev;
- C malířská technika, kdy každá stěna pokoje má jinou barvu.

Co je to **TAPETOVÁNÍ** ?

Zdroje:

Obrázky. [cit. 15. 2. 202]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Fotografie potřeb k sádrování a žebříku. Foto archiv autora.

Příloha č. 8: Ošetřování prádla

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PROVOZ A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI	
Téma:	Ošetřování prádla	
Výukový prostor:	„Světlá“ dílna, školní prádelna	
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen vyprat, pověsit, vyžehlit a uložit prádlo.		Způsob kontroly jeho dosažení: vizuální kontrola během práce.
Časové údaje	<p>Celková časová dotace: 315 minut</p> <p>Časový harmonogram:</p> <p>7.00 – 7.30 sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, příprava techniky;</p> <p>7.30 – 8.55 praní prádla - diskuze na dané téma, v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu, nácvik dekódování ikon, nácvik třídění prádla (dle barev, druhu materiálu), seznámení se s funkcemi automatické pračky, prostudování návodu, nastavení a spuštění programu;</p> <p>9.30 – 10.30 návštěva školní prádelny – ukázka provozu, bělení a chemické čištění prádla (vysvětlení pojmů, názorná ukázka);</p> <p>10.40 - 11.55 žehlení – praktický nácvik (nastavení teploty na žehličce, bezpečnost při manipulaci s žehličkou, technologický postup při žehlení rovného prádla, košil, kalhot), skládání prádla, drobné opravy prádla – návlek gumy, přišívání knoflíků;</p> <p>12.00 – 13.30 péče o automatickou pračku po skončení programu, sušení prádla – praktický nácvik, úklid dílny, hodnocení dne, zápis do třídní knihy, plán na příští pracovní den, převlékání do civilního oblečení, kontrola skříněk.</p>	
Dílčí (specifické) cíle	<p>Absolvent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je schopen dekódovat ikonky na štítku oděvu; • je schopen připravit prádlo k praní a rozdělit jej (dle barev a materiálu); • je schopen vyjmenovat druhy praní; • je schopen dle návodu manipulace s automatickou pračkou (nastavení a spuštění programu); • dokáže vysvětlit pojmy - aviváž, bělení, chemické čištění, automatická pračka, vířivá pračka; • udržuje pořádek na pracovišti; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci s žehličkou, při obsluze automatické pračky, zná 	<p>Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

	<ul style="list-style-type: none"> nebezpečí práce s chemikáliemi a základy první pomoci; je schopen nakropit prádlo; je schopen vyžehlit rovné prádlo, košili a kalhoty; je schopen vyžehlené prádlo poskládat a uklidit do šatní skříně; je schopen vyprané prádlo pověsit; zná zásady a postup věšení a sušení prádla; je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu – schopnost se o sebe postarat v běžném životě. 	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> s čím (pomůcky) – vybavení „světlé“ dílny, automatická pračka, sušák na prádlo, kolíčky, koš na prádlo, kroupka, žehlička, žehlicí prkno, šicí potřeby; z čeho (materiál) – špinavé prádlo k praní (s čitelnými ikonkami), vyprané prádlo k žehlení, přípravky pro praní, bělení, chemické čištění, aviváž, knoflíky, nitě; jak (postup) – pracovní list; terminologie: <ul style="list-style-type: none"> praní – prací prášek, aviváž, změkčovač vody, automatická pračka, vířivá pračka; žehlení – žehlicí prkno, žehlička s napařováním, kroupka; chemické čištění; bělení, bělidlo. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> teorie – frontální; praktická část - samostatná práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> metody názorně-demonstrační; výklad s instruktáží; názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> vybavení „světlé“ dílny; vhodné prádlo; automatická pračka s návodem k použití; sušák na prádlo; žehlička; žehlicí prkno; šicí potřeby;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> návod k použití (pračka, žehlička); pracovní listy pro žáky; domluvit návštěvu školní prádelny.

- **Zvláštní didaktická hlediska:**
 - předběžné znalosti žáků:
 - individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma;
 - získané klíčové kompetence:
 - pracovní kompetence;
 - kompetence k řešení problémů;
 - komunikační kompetence;
 - kritická místa:
 - sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků;
 - nedostatečné vybavení učebny – současně pracovat s pračkou nebo žehličkou má možnost pouze jeden žák
=> rozdělení žáků do skupin - drobné opravy prádla (návlek gumy, přišívání knoflíků – opakování);
 - učební úlohy k procvičení:
 - praktický nácvik dovedností – žehlení a skládání prádla, dekodování ikon;
 - jiná hlediska:
 - dodržování BOZP při práci s horkou žehličkou, s elektrozařízením.
- **Výchovné možnosti učiva:**
 - rozvoj osobnostních vlastností jako je pečlivost, pozornost, samostatnost, naučit se žít v čistém prostředí, pořádkumilovnost, estetičnost, hospodárnost, ekologický přístup k životu, rozvoj pozitivního sebehodnocení.
- **Zjišťování výsledků žáků:**
 - pozorování při pracovní činnosti;
 - ústní nebo písemná zkouška (viz kontrolní test).

PRACOVNÍ LIST

PROVOZ A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI

OŠETŘOVÁNÍ PRÁDLA

PROČ PRÁDLO OŠETŘUJEME?

PRÁDLO OŠETŘUJEME

- Z HYGIENICKÝCH DŮVODŮ – ABY BYLO ČISTÉ A BEZ CHOROBOPLODNÝCH ZÁRODKŮ;
- Z ESTETICKÝCH DŮVODŮ – ČISTÉ, VYŽEHLENÉ A VOŇAVÉ, ABYCHOM SE LÍBILI.

KDE ZJISTÍME JAKÝM ZPŮSOBEM PRÁDLO OŠETŘUJEME?

KAŽDÝ ODĚV MÁ, KTERÝ JE UVNITŘ ODĚVU.

NA VISAČCE JSOU IKONKY (OBRÁZKY), KTERÉ NÁM VYSVĚTLUJÍ JAK SE O ODĚV STARAT.

NA NĚKTERÝCH VĚCECH – RUČNÍKY, UTĚRKY, UBRUSY, ZÁVĚSY, ZÁCLONY JSOU IKONKY VYTIŠTĚNY V PEVNÉM LEMU NEBO SE MUSÍME ZEPTAT PRODAVAČKY V OBCHODĚ.

NA CEDULCE JSOU IKONKY, KTERÉ NÁM VYSVĚTLUJÍ JAK SE ODĚV:

- P.....
- B.....
- CH..... Č.....
- S.....
- Ž.....

BEZPEČNOST PŘI PRÁCI

1. PŘI PRÁCI S PRAČKOU A ŽEHLIČKOU SE ŘÍDÍME **POKYNY V NÁVODU POUŽITÍ**;
2. PRANÍ:
 - PŘED ZAČÁTKEM PRANÍ ZAPOJÍME PŘÍVOD ELEKTŘINY A PŘÍVOD VODY;
 - VLOŽÍME PRÁDLO;
 - DOBŘE UZAVŘEME BUBEN PRAČKY;
 - DO NÁDOBKY PRO PRACÍ PRÁŠEK NASYPEME PRACÍ PRÁŠEK A DO NÁDOBKY PRO AVIVÁŽ NALEJEME AVIVÁŽ;
 - PRAČKU DOBŘE ZAVŘEME;
 - NASTAVÍME PRACÍ PROGRAM;
 - SPUSTÍME PRANÍ;
 - PO UKONČENÍ PROGRAMU PRAČKU OTEVŘEME;
 - VYLOŽÍME PRÁDLO;
 - ODPOJÍME PŘÍVOD ELEKTŘINY A ZASTAVÍME VODU;
 - PRAČKU NEZAVÍRÁME !!!;
3. ŽEHLENÍ:
 - PŘIPRAVÍME SI ŽEHLÍCÍ PRKNO A ŽEHLIČKU;
 - ŽEHLIČKU ODKLÁDÁME DO STOJANU NA ŽEHLÍCÍM PRKNĚ;
 - PŘÍVODNÍ ŠŇURA OD ŽEHLIČKY JE VŽDY ULOŽENA; MIMO MŮJ PRACOVNÍ PROSTOR (ABYCH PO NÍ NĚŠLAPAL);
 - PŘI ŽEHLENÍ DÁVÁM POZOR, ABYCH SE NESPÁLIL A NESPÁLIL ŽEHLENÉ PRÁDLO – ŘÍDÍM SE IKONKOU S ŽEHLIČKOU;
 - PO DOKONČENÍ PRÁCE ŽEHLIČKU ODPOJÍM OD PŘÍVODU ELEKTŘINY A ULOŽÍM DO STOJANU (Z DOSAHU DĚTÍ,...).

PRANÍ

IKONKA PRO PRANÍ JE VANIČKA

ŠKRTNUTÁ VANIČKA

VANIČKA S RUKOU

VANIČKA S ČÍSLEM

VANIČKA NEPODTRŽENÁ

VANIČKA JEDNOU PODTRŽENÁ

VANIČKA DVAKRÁT PODTRŽENÁ

BEZPEČNOST PŘI PRANÍ:

1. V případě poruchy odpoj vidlici napájecího **kabelu ze zásuvky a zavři přívod vody.**
2. Pračka je určena pro **použití dospělými** osobami.
3. Před vkládáním prádla **zkontroluj, zda-li je prací buben prázdný.**
4. **Nedotýkej se** pračky, jsi-li bosý anebo máš-li mokré anebo vlhké ruce, či nohy.
5. **Nepoužívej** prodlužování kabely a rozdvojky.
6. **Nevytahuj** filtr, zatímco je pračka v činnosti.
7. Při praní v pračce **nepoužívej** prací prostředky pro ruční praní.
8. Při vytahování napájecího kabelu ze zásuvky ve stěně, **netahej nikdy za kabel.** Zásuvku přidrž rukou.
9. Během činnosti pračky **se nedotýkej vycházející vody.**
10. Dvířka pračky **neotvírej** nikdy násilím.

PRANÍ V AUTOMATIKÉ PRAČCE

Před zahájením praní :

1. **Rozděl prádlo** podle typu tkaniny a stálosti barvy:
 - odděl odolné prádlo od choulostivého;
 - prádlo světlé barvy odděl od prádla tmavých barev.
2. **Vyprázdní všechny kapsy** (mince, papírky, bankovky a jiné drobné předměty) zkontroluj knoflíky. Uvolněné knoflíky přišij anebo je odepni, aby se během praní neutrhly.
3. Pokaždé **zkontroluj visačky**: prozradí ti vše o druhu prádla a nejvhodnějším způsobu jeho praní.
4. Při plnění pračky **střídej malé a velké kusy** prádla. Prádlo **roztřep**, aby nebylo poskládané.
5. **Dodržuj** předepsané množství prádla.

Po vložení prádla, naplnění dávkovače pracími prostředky a aviváže, zkontroluj pokaždé zda:

1. dvířka jsou správně zavřena;
2. vidlice elektrického kabelu je v zásuvce;
3. vodovodní kohoutek je otevřený;
4. program je správně nastaven.

Po ukončení praní...

1. počkej přibližně dvě minuty;
2. pak vypni pračku stisknutím tlačítka zapnutí-vypnutí;
3. nyní můžeš bezpečně otevřít dvířka pračky. Po vyjmutí vypraného prádla nechej dvířka otevřená, aby
4. mohlo dojít k odpaření přebytečné vlhkosti.
5. Vždy zavři vodovodní kohoutek.

Internetový zdroj:

Praní v automatické pračce. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.obchody24.info/navody/bile-zbozi/11386.pdf>.

ŽEHLENÍ

Důležité bezpečnostní pokyny:

1. pečlivě si přečti **Návod k použití**;
2. nesprávné manipulace s přístrojem mohou vést k jeho poruchám anebo způsobit škodu na majetku nebo zranění uživatele;
3. používej žehličku **pouze v domácnosti**;
4. chraň žehličku **před vlhkem**;
5. žehličku připoj do elektrické zásuvky;
6. **bud' velmi pozorný**, pokud používáš žehličku v blízkosti dětí;
7. **nepoužívej** napařovací žehličku pokud je poškozen přívodní kabel nebo zástrčka;
8. udržuj přívodní kabel **z dosahu horké žehlicí plochy**;
9. před uskladněním nech žehličku **důkladně vychladnout**;
10. **neponořuj přívodní kabel** do vody - hrozí úrazu elektrickým proudem;
11. udržuj kabel z dosahu horkých dílů, horké vody a páry žehličky;
12. **bud' pozorný** při postavení žehličky na její stojan, protože v zásobníku může být horká voda;
13. při doplňování vody vždy **odpoj žehličku od elektrické zásuvky**;
14. v případě závady nech žehličku **opravit odborníkem**.

IKONKA PRO ŽEHLENÍ JE

ŽEHLIČKA

ŠKR TNUTÁ ŽEHLIČKA

ŽEHLIČKA S JEDNÍM PUNTÍKEM

ŽEHLIČKA S DVĚMA PUNTÍKY

ŽEHLIČKA S TŘEMI PUNTÍKY

ŽEHLENÍ – JAK NA TO

- Aby šlo žehlení od ruky, prádlo si musíme rozdělit před žehlením na hromádky podle toho, jakou teplotu žehličky a kolik páry bude potřebovat.
- Snadnějšímu žehlení pomáhá též kvalita prášků na praní nebo škrobení prádla, také aviváže vlákno vypnou.

- Žehlení usnadní i „pomůcky“ jako ručníky a plátna, přes které některou látku žehlíme. Například přes látku žehlíme manšestr, tvíd, flanel, vlnu nebo a tmavé obleky, aby se povrch žehlené látky nezačal brzy lesknout. Froté ručník použijeme při žehlení výšivky a krajky či látek s vlasem – chlupatým povrchem – ručníkem je podložíme. Hedvábné prádlo se žehlí z rubové strany.
- Vlněné látky a pletené oděv, pokud je žehlíme, se žehličkou příliš nepřejíždí, lehce se přikládá. Jinak žehlíme pohybem nahoru a dolů, kruhové pohyby jsou nevhodné. Mohou poškodit materiál.
- Pamatujme také na to, že při žehlení je důležitý i fakt, jakou údržbu oděv má – to znamená uložení na ramínku správného tvaru i způsob praní – ze sušičky je méně zmačkané prádlo a také způsob sušení.
- Po usušení prádlo urychleně vyžehlíme, což také jeho žehlení usnadní.

Internetové zdroje:

Návod k použití žehličky. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: http://shop.singer.cz/produkty_files/singer-es118.pdf.

Žehlení nemusí být dřina. [cit. 3. 2. 2012] Přístupno z:

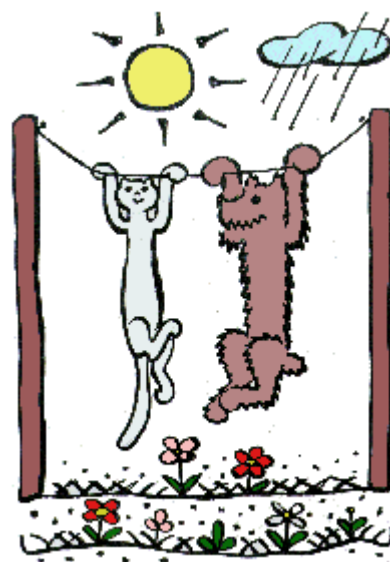
http://www.moda.cz/Kategorie/Rucni_prace/20090315_Zehleni_Nemusi_Byt_Drina_Naucime_Vas_To.html#121.

Praní prádla služby. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: http://www.najistodocista.cz/prani_pradla_sluzby.php.

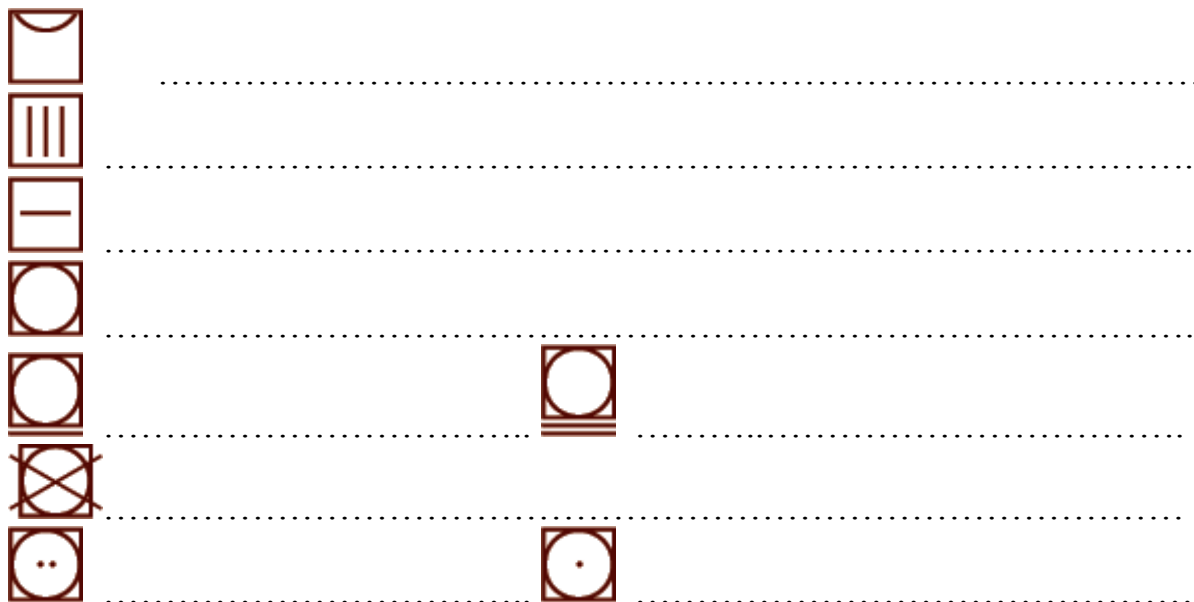
SUŠENÍ

Jak věšet a sušit prádlo?

- Kusy vyrobené z **hedvábných nebo smíšených materiálů** jemně promačkej a suš **na ramínku** nebo je **pověs na šňůru** na prádlo, ale před sušením je **uprav do jejich původních tvarů**.
- **Pletené** svetry a šaty per ručně, ale ždímat je můžeš klidně i v pračce. Naprogramuj šetrný program (nižší otáčky a kratší čas). Prádlo, které jsi takto vyždímal v pračce, uprav **naležato do původního tvaru**. Méně citlivé tkaniny suš **na ramínku**.
- V létě věš prádlo **venku na vzduchu**.
- Šňůru na prádlo vždy **otři vlhkým hadrem**. Použij **čisté kolíčky**.
- Prádlo vždy před věšením pečlivě **protřepej, protáhni a uprav do původního tvaru**.
- Když v zimě věšíme prádlo v bytě, je nejlepší pověsit všechno na ramínka.
- Nikdy **neodkládáme** vyprané prádlo **na topení** (žebra na něm zanechají stopy).
- Suché prádlo, které čeká na žehlení, **skladuj v koši na prádlo**.

IKONKA PRO SUŠENÍ JE ČTVEREC

Internetové zdroje:

Symbole pro údržbu a ošetřování textilu. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.jaknapsat.cz/symbole-pro-udrzbu-a-osetrovani-textilu/>.

Jak věšet prádlo. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.coopclub.cz/jak-veset-pradlo/3028>.

O pejskovi a kočičce. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z:

http://www.abecedapohadek.webz.cz/o_pejskovi_a_kocicce_jak_si_myli_podlahu.htm.

BĚLENÍ A CHEMICKÉ ČIŠTĚNÍ

Bělení nebo chemické čištění textilií je chemická úprava, jejímž hlavním účelem je **odstranění zbarvení, odstranění rostlinných nečistot a tuků.**

Chemické bělení - bělení textilií se provádí různými chemikáliemi, louhy a bělicími prostředky.

Bělení bez chemie – provádí se pomocí **citronu, bílého octa nebo slunce.**

Bělení pomocí slunce - Pamatujete si na staré filmy či pohádky, v nichž některá z postav chodila kropit bílé prádlo na louku či zahradu? Nepodceňujte sílu slunce a jeho schopnost bělit prádlo. Samozřejmě nemusíte pobíhat před domem s konví vody, stačí pověsit mokré prádlo na šňůru či věšák na přímém slunci.

Chemické čištění se provádí většinou v **chemických čistírnách.**

IKONKA PRO BĚLENÍ

TROJÚHELNÍK

IKONKA PRO CHEMICKÉ ČIŠTĚNÍ **KRUH**

Internetové zdroje:

Symboly pro údržbu a ošetřování textilu. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.jaknapsat.cz/symboly-pro-udrzbu-a-osetrovani-textilu/>.

Bílé prádlo můžete mít i bez chemie. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.svet-bydleni.cz/bydleni-1/bile-pradlo-muzete-mit-i-bez-chemie.aspx>.

Příloha č. 9: Úklid v domácnosti

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PROVOZ A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI	
Téma:	Úklid v domácnosti	
Výukový prostor:	učebny Praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa:		Způsob kontroly jeho dosažení:
absolvent je schopen pravidelného úklidu v domácnosti.		vizuální kontrola během práce.
Časové údaje	Celková časová dotace: 270 minut	
	Časový harmonogram:	
	7.00 – 7.30	sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, příprava pomůcek;
	7.30 – 8.55	úklidové práce - diskuze na dané téma, v průběhu diskuze vyplnění pracovního listu, procvičování při slovní abecedě – s čím a z čeho, BOZP při práci s čistícími prostředky;
	9.30 – 11.25	úklid prostor učeben Praktických cvičení → dělba práce mezi žáky (zodpovědnost za úklid v daném prostoru), výběr úklidových pomůcek, výběr vhodných úklidových prostředků, praktický nácvik úklidu – dodržení posloupnosti, efektivní využití čistících prostředků s ohledem na ekologii, dodržení BOZP při práci;
	11.25 – 11.55	kontrola úklidu – hodnocení všemi žáky, zopakování postupu.
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent:	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:
	<ul style="list-style-type: none"> • je schopen zdůvodnit potřebu úklidu v domácnosti; • je schopen rozdělit domácí práce podle časového intervalu vykonávání; • je schopen vyjmenovat úklidové pomůcky; • je schopen vyjmenovat základní úklidové prostředky; • je schopen prakticky provést jednotlivé fáze úklidu; • je schopen provést celkový úklid místnosti s dodržáním posloupnosti prací; • dokáže vysvětlit pojmy – úklid, domácnost, vysavač, filtr, čistící prostředek, ekologie; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci, zná nebezpečí práce s čistícími prostředky a základy první pomoci; • je schopen základní péče o vysavač (výměna pytlíku, filtru); • je schopen očistit úklidových pomůcek; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dobře vykonané práce, je si vědom přínosu pro svou osobu – schopnost se o sebe postarat v běžném životě. 	<ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb.

Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – základní úklidové pomůcky, vysavač s příslušenstvím; • z čeho (materiál) – čisticí prostředky; • jak (postup) – pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ úklid, domácnost; ○ vysavač, filtr; ○ čisticí prostředek; ○ ekologie. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • učebny Praktických cvičení; • úklidové pomůcky; • vysavač s příslušenstvím;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • návod k použití vysavače; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností – úklidové práce v místnostech (utírání prachu, umývání nábytku, zametání, vytírání, vysávání, umývání oken, apod.); ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci s vysavačem, při umývání oken. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je pořádnost, pečlivost, pozornost, samostatnost, schopnost žít v čistém prostředí, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST
PROVOZ A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI
ÚKLID DOMÁCNOSTI
NAJDI 6 ROZDÍLŮ:

OČÍSLUJ POŘADÍ ÚKLIDOVÝCH PRACÍ:

	<ul style="list-style-type: none">• NALEŠTIT NÁBYTEK
	<ul style="list-style-type: none">• ZASTLAT POSTEL
	<ul style="list-style-type: none">• UMÝT NÁBYTEK
	<ul style="list-style-type: none">• VYSÁT KOBEREK
	<ul style="list-style-type: none">• VYŽEHLIT UBRUS A PROSTÍRÁNÍ
	<ul style="list-style-type: none">• VYTRÍT PODLAHU
	<ul style="list-style-type: none">• ZAMÉST PODLAHU
	<ul style="list-style-type: none">• VÝMĚNA LOŽNINY
	<ul style="list-style-type: none">• VYSÁT MATRACE

PROČ?

.....

.....

.....

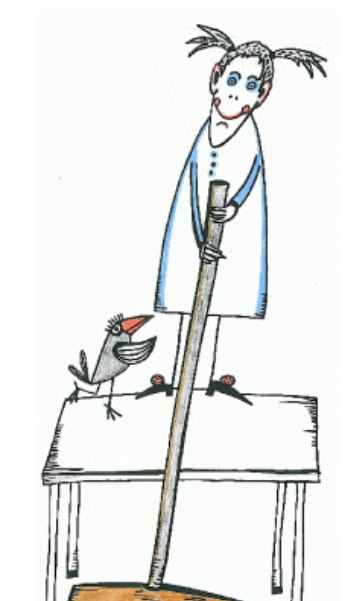
.....

S ČÍM →

.....

.....

.....

Z ČEHO →

.....

.....

JAK →

.....

ORGANIZACE ÚKLIDU

VŠECHNY PRÁCE NEDĚLÁME KAŽDÝ DEN.

ÚKLIDOVÉ PRÁCE DĚLÍME NA PRÁCE, KTERÉ DĚLÁME:

- **KAŽDÝ DEN**

.....

.....

.....

- **1 KRÁT ZA TÝDEN**

.....

.....

.....

.....

- **1 KRÁT ZA MĚSÍC**

.....

.....

.....

.....

- **2 – 3 KRÁT DO ROKA:**

- **UMYJEME OKNA;**
- **VYČISTÍME SVÍTIDLA;**
- **VYČISTÍME NÁBYTEK UVNITŘ;**
- **NAVOSKUJEME PODLAHU.**

- **1 KRÁT ZA ROK**

- **VYTŘEME ZA NÁBYTKEM (SKŘÍNĚ);**
- **VYTEPUJEME KOBEREC A ČALOUNĚNÝ NÁBYTEK;**
- **OPRÁŠÍME KNIHY V POLICÍCH;**
- **VYČISTÍME FILTR V ODSAVAČI PAR V KUCHYNI.**

Zdroje:

ČERNÁ, J. *Úklid – jak ho zvládnout jako profesionál*. [cit. 15. 2. 2012]. Přístupno z: http://hobby.idnes.cz/uklid-tipy-jak-ho-zvladnout-jako-profesional-fn2-/hobby-domov.aspx?c=A110324_112422_hobby-domov_bma.

Obrázky. [cit. 15. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Příloha č. 10: **Zařizování bydlení**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	PROVOZ A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI	
Téma:	Zařizování bydlení	
Výukový prostor:	učebna Praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa:		Způsob kontroly jeho dosažení: vyplněný pracovní list.
absolvent je schopen vysvětlit pojmy: <ul style="list-style-type: none"> • bytový architekt; • hypotéka; • úrok. 		
Časové údaje	Celková časová dotace: 90 minut Časový harmonogram: 7.00 – 7.45 téma dne, příprava pomůcek, projekce pořadu Bydlení je hra, diskuze na téma - zařizování bytu, specifika zařizování jednotlivých místností, výklad, zápis do pracovních listů, praktický nácvik tvorby návrhu studentského pokoje; 7.50 – 8.35 téma – hypotéka, úvěr, financování, diskuze na dané téma, výklad, zápis do pracovního listu, výpočet nákladů na zařízení naplánovaného studentského pokoje (vyhledávání v cenících, katalogích a letácích, sčítání pomocí kalkulátoru).	
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent: <ul style="list-style-type: none"> • je schopen vysvětlit specifika zařízení místnosti dle účelu užívání; • je schopen vyjmenovat údaje, které musí znát při plánování zařízení pokoje; • je schopen popsat obsah práce bytového architekta; • je schopen vysvětlit financování pořízení bytu pomocí hypotéky; • dokáže vysvětlit pojmy – bytový architekt, hypotéka, úvěr, splátka, splátkový kalendář, úrok; • je schopen vnímat nebezpečí neuvážených půjček; • je schopen ocenit potřebnost těchto znalostí pro každodenní život. 	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle: <ul style="list-style-type: none"> • diskuze; • vypracovaný návrh pokoje; • kalkulace zařízení pokoje.
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – svinovací metr, kalkulátor, pravítko, psací potřeby, ceníky; • z čeho (materiál) – výkresy A3; • jak (postup) – pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ bytový architekt; ○ financování; ○ hypotéka, úvěr; 	

	○ splátka, splátkový kalendář.	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • slovní výklad a diskuze; • projekt;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • psací potřeby, pravítka; • kalkulačka; • katalogy, letáky, nabídky nábytkářských firem;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • přístup na internet – projekce pořadu Bydlení je hra; • pracovní listy pro žáky; • domluvit učebnu informatiky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální pracovní tempo žáků; ➔ práce s internetem; ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ DÚ – zařízení koupelny nebo kuchyně (plánování a kalkulace). • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je pečlivost, pozornost, samostatnost, účelnost, estetika, ekonomie, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ hodnocení plánu a kalkulace; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

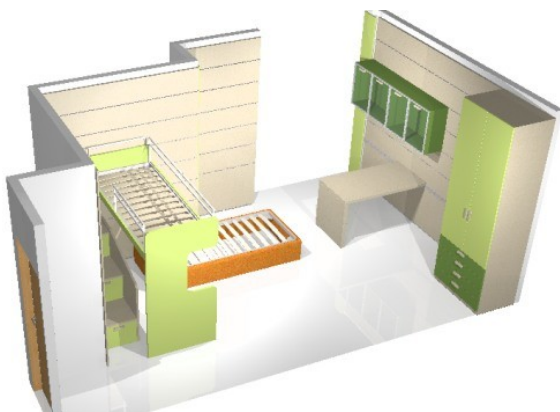
PRACOVNÍ LIST
PROVOZ A ÚDRŽBA DOMÁCNOSTI

ZAŘÍZENÍ BYTU – BYTOVÝ ARCHITEKT

BYTOVÝ ARCHITEKT JE ČLOVĚK, KTERÝ SE ZABÝVÁ:

.....

.....

NEŽ BUDEME PLÁNOVAT ZAŘÍZENÍ MÍSTNOSTI,

MUSÍME ZNÁT:

1.

2. **KDE JSOU**

.....

KALKULACE = ZJIŠŤOVÁNÍ CENY:

**V KATALOGU (NA LETÁKU, POMOCÍ INTERNETU)
NAJDI CENY ZA NÁBYTEK, KTERÝM JSI VYBAVIL/A
STUDENTSKÝ POKOJ NA SVÉM NÁVRHU:**

NÁBYTEK	CENA
POSTEL	
PRACOVNÍ STŮL	
SKŘÍŇ	
LAMPA	
CELKEM	

POMOCÍ KALKULÁTORU CENY SEČTI

FINANCOVÁNÍ =

HYPOTÉKA =

SPLATNOST =

SPLÁTKOVÝ KALENDÁŘ =

ÚROK =

Zdroje:

Obrázky. [cit. 15. 2. 202]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Co je to hypoteční úvěr. [cit. 15. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.finance.cz/bydleni/hypoteky/abeceda-hypotek/definice/>.

Příloha č. 11: **Ruční a strojové šití – dekorativní věneček do okna**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	RUČNÍ PRÁCE	
Téma:	Ruční a strojové šití – dekorativní věneček do okna	
Výukový prostor:	„světlá“ dílna Praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen ušít dekorativní věneček do okna.		Způsob kontroly jeho dosažení: hotový výrobek.
Časové údaje	<p>Celková časová dotace: 315 minut</p> <p>Časový harmonogram:</p> <p>7.30 – 8.55 diskuze na dané téma (jaro, velikonoce, výzdoba domova), vyplnění pracovního listu během výkladu s instruktáží a demonstrace hotového výrobku, vysvětlení postupu, výběr pomůcek a materiálu;</p> <p>9.30 – 11.55 stříhání pásů látky podle vzoru (proužek, kostka, řada puntíků), žehlení, sešpendlení, stehování (přední steh), šití na šicím stroji, obracení tunýlku pomocí vařečky, návlek na vázací drát;</p> <p>12.30 – 13.30 úklid dílny, hodnocení dne, zápis do třídní knihy, plán na příští pracovní den, převlékání do civilního oblečení, kontrola skříněk.</p>	
Dílčí (specifické) cíle	<p>Absolvent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umí si vybrat a připravit pomůcky ke stříhání, ručnímu i strojovému šití; • je schopen po instruktáží nastříhat pruhy látky dle daného rozměru; • je schopen si materiál vhodně připravit k výrobě díla – látku vyžehlit, našpendlit; • je seznámen s odbornou terminologií - zná pojmy – přední steh, stehovací nit, zadní steh; • je schopen předním stehem sestehovat pruhy a připravit je ke strojovému šití; • je schopen zapojit šicí stroj; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci se šicím strojem; • je schopen pod dozorem a vedením učitele sešít sestehovaný díl věnečku; • je schopen dokončit dílo – vypárat stehování, obrátit sešitý pás pomocí vařečky, navléci na drát, vytvarovat; 	<p>Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola zpracování materiálu učitelem – korekce chyb; • hotový výrobek.

	<ul style="list-style-type: none"> • je schopen dle návodu samostatně pracovat; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dokončeného díla, je si vědom přínosu pro svou osobu (nová dovednost, zkušenost). 	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – nůžky, špendlíky, jehla, šicí stroj, vařečka, žehlička, žehlicí prkno; • z čeho (materiál) – látka s vhodným vzorem, stehovací nit, šicí nit, vázací drát; • jak (postup) – viz pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ ruční šití - přední steh, zadní steh, stehování; ○ strojové šití - spodní a horní nit, člunek, cívka, pedál, patka. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží; • názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • nůžky; • špendlíky; • jehly; • šicí stroj s příslušenstvím; • žehlička; • žehlicí prkno; • materiál – látky, nitě, vázací drát;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • ukázka hotového výrobku; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ▪ základní stehy pro ruční šití; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikativní kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; <ul style="list-style-type: none"> • rozdělení práce na fáze, v časové proluce práce na přípravě materiálu ke tkaní na kolíčkovém stavu (stříhání pruhů látky); • využití možnosti asistentky pedagoga (práce se žáky s pomalejším tempem); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností – stříhání textilu, špendlení, návlek jehly, ruční šití, rovné strojové šití; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je kladný vztah k práci, vztah k tradicím, estetický přístup k prostředí, život v příjemném prostředí, rozvoj pozitivního sebehodnocení. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ hodnocení hotového výrobku; ○ útní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

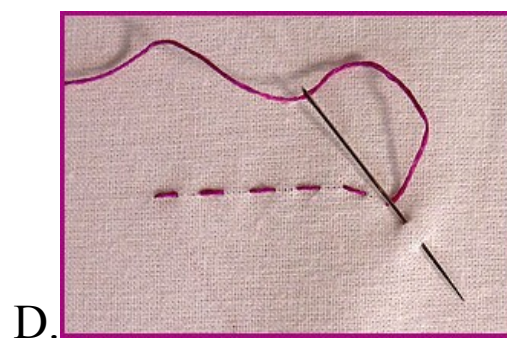
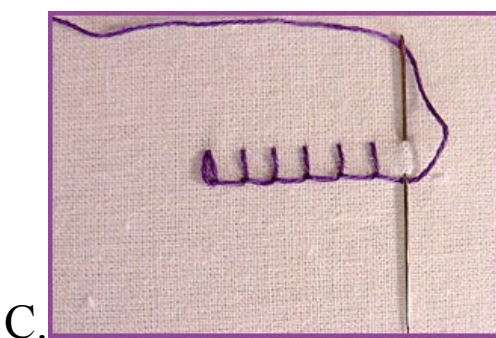
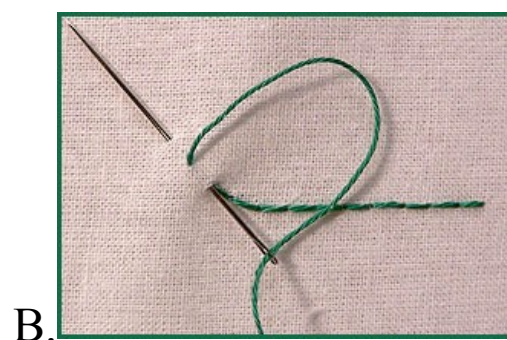
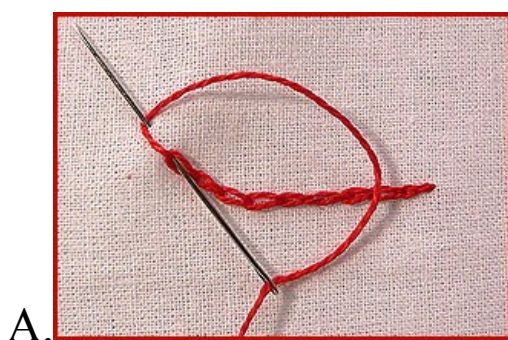
RUČNÍ PRÁCE

DEKORATIVNÍ
VĚNEČEK DO OKNA

OPAKOVÁNÍ:

PŘIŘAĎ POMOCÍ OBRÁZKŮ

PŘEDNÍ STEH

.....

ŘETÍZKOVÝ STEH

.....

KROUŽKOVÝ STEH

.....

..... STEH

.....

ŠICÍ STROJ

KDE BYS NA ŠICÍM STROJI HLEDAL/A:

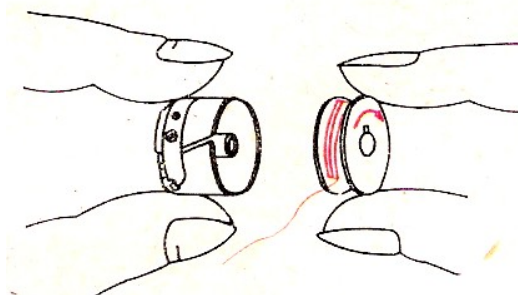
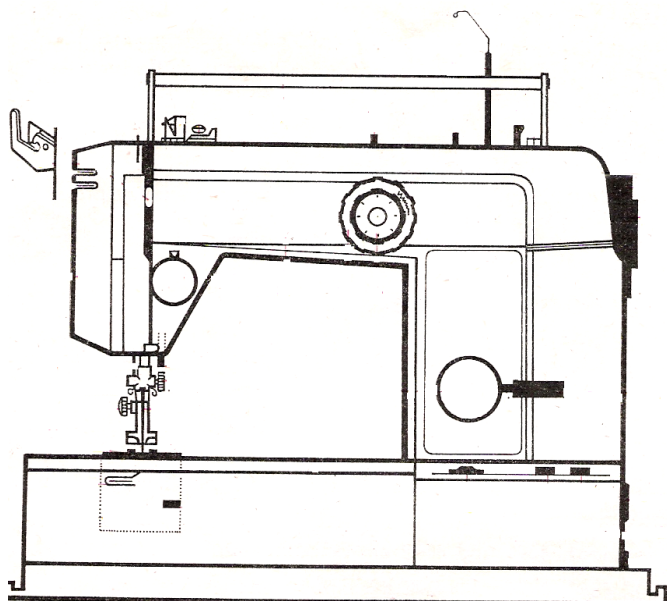
PATKU

PEDÁL

ČLUNEK

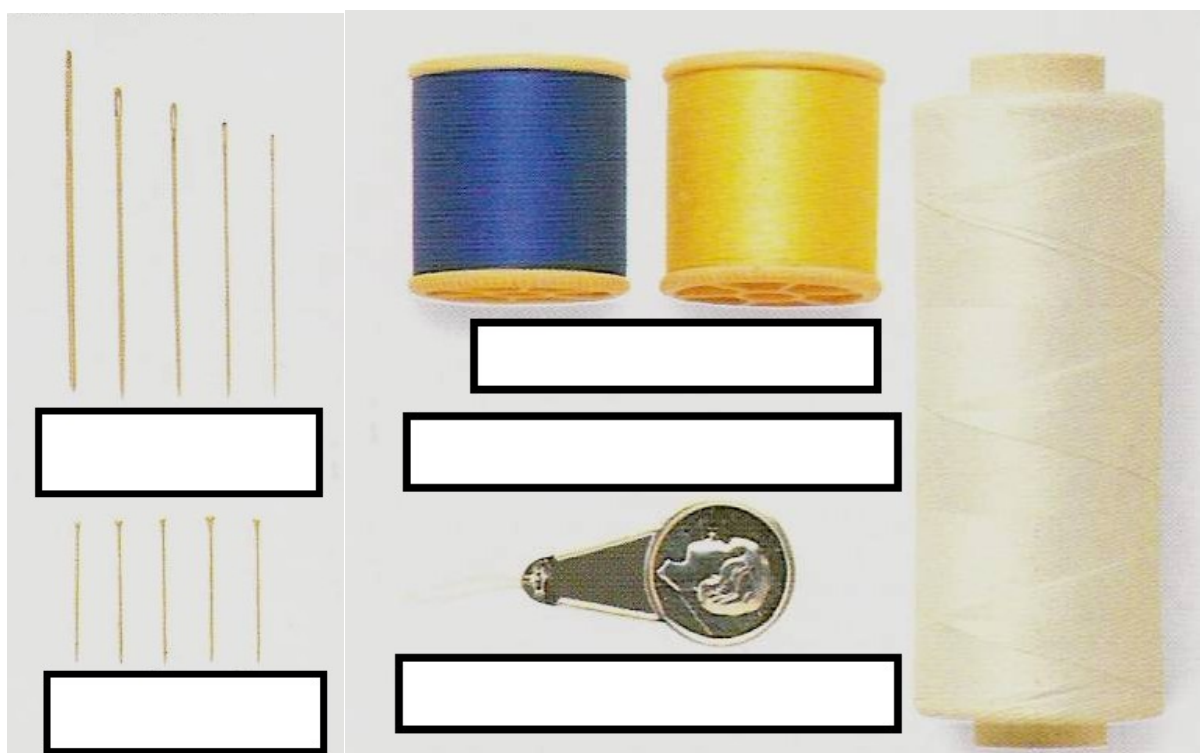
CO JE NA OBRÁZKU?

..... A

S ČÍM - POMŮCKY K RUČNÍMU ŠITÍ

DOPLŇ NÁZVY:

DOPLŇ OSTATNÍ POMŮCKY:

PRO ŽEHLÉNÍ:

.....

PRO STROJOVÉ ŠITÍ:

.....

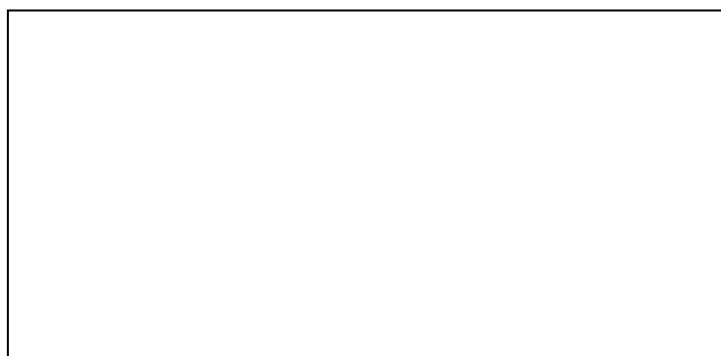
Z ČEHO (MATERIÁL) → DOPLŇ

.....

JAK (POSTUP)

1. VYBEREME VHODNÝ MATERIÁL A PŘIPRAVÍME SI VŠECHNY ŠICÍ POTŘEBY;
2. PODLE VZORU NA LÁTCĚ NASTŘÍHÁME STEJNĚ ŠIROKÉ PÁSY LÁTKY;
3. PÁSY SEŽEHLÍME NA POLOVINU A SEŠPENDLÍME;
4. SPOJÍME POMOCNÝMI STEHY – STEHOVÁNÍ PŘEDNÍM STEHEM;
5. SEŠIJEME NA ŠICÍM STROJI (POZOR NA BOZP);
6. OBRÁTÍME POMOCÍ VAŘEČKY, VYŽEHLÍME;
7. NAVLÉKNEME NA VÁZACÍ DRÁT;
8. VYTVARUJEME SRDCE (VĚNEČEK).

ZDE NALEP VZOREK LÁTKY, KTERÝ JSI POUŽIL/A:

Zdroje:

Základní stehy. [cit. 20. 2. 2012]. Přístupno z: http://www.kubesova.cz/vy_ivani_zakladni_stehy.

Příloha č. 12: Háčkování I.

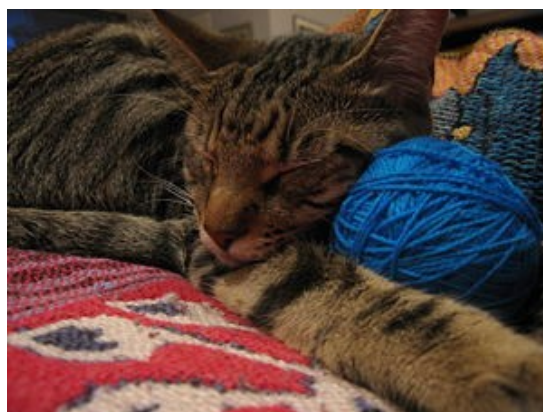
PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět:	PRAKTICKÁ CVIČENÍ	
Tématický celek:	RUČNÍ PRÁCE	
Téma:	Háčkování I.	
Výukový prostor:	„světlá“ dílna Praktických cvičení	
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen uháčkovat řadu řetízkových ok.		Způsob kontroly jeho dosažení: hotový výrobek.
Časové údaje	<p>Celková časová dotace: 270 minut</p> <p>Časový harmonogram:</p> <p>7.30 – 8.55 výstavka háčkovaných prací, vyplnění pracovního listu během výkladu s instrukcemi a demonstrace hotového výrobku, vysvětlení postupu, výběr pomůcek a materiálu;</p> <p>9.30 – 11.55 praktický nácvik úchopu háčku, protažení příze mezi prsty, vytvoření prvního řetízkového oka, uháčkování řady ok, úklid dílny.</p>	
Dílčí (specifické) cíle	<p>Absolvent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je schopen vysvětlit význam ručních prací v životě člověka; • je schopen si vybrat a připravit pomůcky k háčkování; • je schopen vybrat vhodnou přízi k háčkování; • je seznámen s odbornou terminologií - zná pojmy – háček, příze, vlna, řetízkové oko; • je schopen po instrukci správně uchopit háček; • je schopen protáhnout přízi mezi prsty správným způsobem; • je schopen uháčkovat řetízkové oko a řadu řetízkových ok; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci; • je schopen dle návodu samostatně pracovat; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dokončeného díla, je si vědom přínosu pro svou osobu – nová dovednost, zkušenost. 	<p>Způsob kontroly dosažení dílčího cíle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb; • hotový výrobek.
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – háček; • z čeho (materiál) – příze k háčkování, vlna; • jak (postup) – dle pracovního listu a instrukce učitele; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ háček k háčkování; 	

		<ul style="list-style-type: none"> ○ příze, vlna; ○ řetízkové oko, krátký sloupek, dlouhý sloupek.
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> ● teorie – frontální; ● praktická část - samostatná práce s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> ● metody názorně-demonstrační; ● výklad s instruktáží; ● názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> ● háček; ● příze; ● vlna;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> ● ukázka hotového výrobku; ● příručka Ruční práce – háčkování; ● pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> ● Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ individuální zkušenosti z praktického života – diskuze na dané téma; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikativní kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků; <ul style="list-style-type: none"> ● žáci (žákyně), kteří umějí háčkovat pracují samostatně na konkrétním výrobku (pouzdro na mobilní telefon); ● využití možnosti asistentky pedagoga (práce se žáky s pomalejším tempem); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ praktický nácvik dovedností – nácvik řetízkových ok; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ dodržování BOZP při práci. ● Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je kladný vztah k práci, schopnost vnímat tvořivou práci jako prostředek relaxace, manuální zručnost, estetické cítění, samostatnost, schopnost organizace práce, schopnost dělby práce a spolupráce, rozvoj pozitivního sebehodnocení. ● Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ hodnocení hotového výrobku; ○ ústní nebo písemná zkouška (viz kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

RUČNÍ PRÁCE

HÁČKOVÁNÍ - ZAČÍNÁME

S ČÍM → POMŮCKY:

.....

Z ČEHO → MATERIÁL:

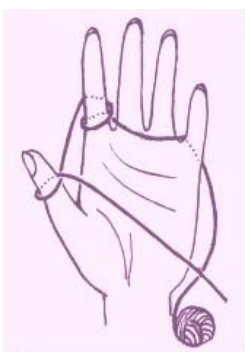
.....
.....
.....
.....
.....

JAK → JAK ZAČÍT?

NAVINOVÁNÍ PŘÍZE PRO PRVNÍ OKO

DO PRAVÉ RUKY VEZMEME KONEC PŘÍZE, POLOŽÍME JI PŘES LEVOU RUKU MEZI MALÍČEK A PRSTENÍK Z VNĚJŠÍ STRANY DOVNITŘ, PAK JI VEDEME PŘES PRSTENÍK A PROSTŘEDNÍK Z VNITŘNÍ STRANY DLANĚ VEN, OTOČÍME JI KOLEM UKAZOVÁČKU K DLANI A JEŠTĚ JEDNOU KOLEM UKAZOVÁČKU. DÁLE JI OTOČÍME KOLEM PALCE, ČÍMŽ JE PŘIPRAVENA K VYTVOŘENÍ ZÁKLADNÍHO OKA.

DRŽENÍ HÁČKU

HÁČEK VEZMEME DO PRAVÉ RUKY TAK, ABY KONEC PROCHÁZEL POD SEVŘENÝMI PRSTY.

UKAZOVÁČEK A PALEC DRŽÍ HÁČEK NAHOŘE POD ZOBÁČKEM A ŠPIČKA ZOBÁČKU MÍŘÍ DOLŮ.

PŘI NAHAZOVÁNÍ A PROTAHOVÁNÍ SMĚRUJE ŠPIČKA ZOBÁČKU VŽDY DOLŮ !!!

ZÁKLADNÍ OKO

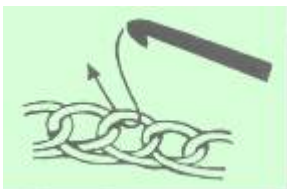
PŘÍZI NAVINEME NA PRSTY PODLE OBRÁZKU. DO SMYČKY NA PALCI VSUNEME HÁČEK A NAHODÍME PŘÍZI MEZI UKAZOVÁČKEM A PALCEM. PŘÍZI PROTÁHNEME SMYČKOU, TU PAK S PALCEM SPUSTÍME A VZNIKLÉ OKO PŘITÁHNEME KONCEM PŘÍZE. PRÁVE JSME VYTVOŘILI PRVNÍ ŘETÍZKOVÉ OKO !!!

ŘETÍZKOVÉ OKO

PRVNÍ OKO PŘIDRŽÍME PALCEM A PROSTŘEDNÍKEM DRUHÉ (LEVÉ) RUKY. NAHODÍME PŘÍZI VEDOUcí OD UKAZOVÁČKU A PROTÁHNEME JI PRVNÍM OKEM.

KAŽDÝM DALŠÍM NAHOZENÍM A PROTAŽENÍM VZNIKNE NOVÉ ŘETÍZKOVÉ OKO.

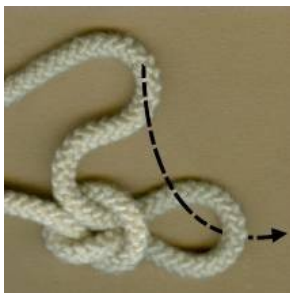
ZABODÁVÁNÍ

DŮLEŽITÁ PRAVIDLA

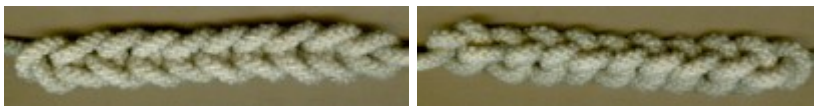
→ PŘI HÁČKOVÁNÍ PRVNÍ ŘADY SLOUPKŮ ZABODÁVÁME ZA JEDNU NITKU OKA ZÁKLADNÍHO ŘETÍZKU. OKRAJ HÁČKOVÁNÍ BUDE PEVNĚJŠÍ.

→ DALŠÍ ŘADY – ZABODÁVÁME ZA DVĚ VODOROVNÉ NITKY SLOUPKŮ.

ŘETÍZKOVÉ OKO

ŘADA ŘETÍZKOVÝCH OK

Zdroje:

Obrázky. [cit. 20. 3. 2011]. Přítupno z: <http://www.google.cz/search>.

Ruční práce – háčkování. [cit. 20. 3. 2012]. Přítupno z: <http://www.rucniprace.cz/hackovani.php>.

Příloha č. 13: **Zeleninová polévka s drožd'ovými knedlíčky, Kuře na paprice, Máslové noky, Palačinky s džemem.**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět: PRAKTICKÁ CVIČENÍ		
Tématický celek: VÝŽIVA A PŘÍPRAVA POTRAVIN		
Téma: <ul style="list-style-type: none"> • Zeleninová polévka s drožd'ovými knedlíčky; • Kuře na paprice; • Máslové noky; • Palačinky s džemem. 		
Výukový prostor: Cvičná kuchyňka s jídelnou		
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen uvařit zadaný pokrm.		Způsob kontroly jeho dosažení: hotové menu.
Časové údaje	Celková časová dotace: 315 minut	
	Časový harmonogram: 7.00 – 7.30 sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, vyzvednutí surovin ve skladu školní kuchyně; 7.30 – 8.55 diskuze na dané téma, vyplnění pracovních listů, rozdělení do skupin, výběr pomůcek a surovin, předběžná příprava potravin, výklad, instruktáž; 9.30 – 11.55 skupina 1. - drožd'ové knedlíčky, zeleninová polévka; skupina 2. - omáčka, palačinky s džemem; skupina 3. - máslové noky, palačinky s džemem; 12.00 – 13.30 příprava stolu, servírování, úklid kuchyně a jídelny, celkové hodnocení dne, zápis do třídní knihy, převlečení do civilu, úklid skříněk.	
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent: <ul style="list-style-type: none"> • je schopen si vybrat vhodné kuchyňské nádobí a náčiní k přípravě pokrmu (dbá na ekonomiku vaření, ekologii); • je schopen předběžné přípravy potravin; • je schopen zpracovat suroviny dle receptu; • udržuje pořádek na pracovišti; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci s noži, při vaření a smažení; • je schopen pod dozorem a vedením učitele dodržovat fáze výroby pokrmu; • je schopen pokrm dochutit; • je schopen připravit stůl a servírovat jídlo; • je schopen se u stolu chovat způsobně; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dokončeného díla, je si vědom přínosu pro svou 	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle: <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb; • hotový pokrm – hodnocení chutě všemi žáky i učitelem.

	osobu – nová dovednost, zkušenost.	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – vybavení kuchyňky a jídelny; • z čeho (suroviny) – kořenová zelenina, cibule, česnek, kuřecí maso, droždí, strouhanka, vejce, mléko, smetana, mouka, koření, sůl, tuk, džem; • jak (postup) – viz pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžná příprava potravin; ○ vaření, dušení, smažení; ○ ekonomie, ekologie. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce ve skupinkách dle instrukcí v pracovním listě s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instrukcemi; • názorná ukázka;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • vybavení kuchyně; • vybavení jídelny;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • receptury; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ předběžná příprava potravin – úlohy v PL; ▪ BOZP – práce v kuchyni; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zápis v PL- pro žáky s problematickým psaním (pomoc asistenta pedagoga); ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků (žáci s rychlejším pracovním tempem budou vyhledávat obdobné recepty v časopisech – materiály na nástěnku); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ úlohy v PL; ▪ praktický nácvik dovedností – předběžná příprava potravin (škrábání brambor, krájení, úprava masa); ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kontrola pracovního oděvu; ▪ dodržování osobní hygieny při vaření. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je pečlivost, vztah k jídlu a ke zdravé výživě, hospodárnost, ekologický přístup k přípravě pokrmů. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

VÝŽIVA A PŘÍPRAVA POKRMŮ

- ZELENINOVÁ POLÉVKA S DROŽŽOVÝMI KNEDLÍČKY;
- KUŘE NA PAPRICE;
- MÁSLOVÉ NOKY;
- PALAČINKY S MALINOVÝM DŽEMEM.

OPAKOVÁNÍ

PŘEDBĚŽNÁ PŘÍPRAVA POTRAVIN

BAREVNĚ OZNAČ ČIŠTĚNÍ POTRAVIN MOKRÝM

ZPŮSOBEM:

<ul style="list-style-type: none">• PROUDEM VODY;• PŘEBÍRÁNÍM;• LOUPÁNÍM;• NAMÁČENÍM VE SLANÉ VODĚ;• ŠKRÁBÁNÍM;• VYPECKOVÁNÍM;• SPRCHOVÁNÍM;• OKRAJOVÁNÍM;	<ul style="list-style-type: none">• VYLUPOVÁNÍM;• OPLACHOVÁNÍM;• ROZTLOUKÁNÍM;• VYKRAJOVÁNÍM;• PONOŘENÍM DO VODY;• LISOVÁNÍM;• ODDĚLOVÁNÍ STOPEK, STONKŮ, SEMENÍKŮ
---	--

MECHANICKÉ ZPRACOVÁNÍ POTRAVIN ROSTLINNÉHO PŮVODU

POMOCÍ ŠIFROVACÍ TABULKY ROZLUŠTI:

•	♥		≡	Ω	♣	♠		
♣	♠		Φ	Δ		♣	♠	
		♥	Φ	Ψ			♣	♠

△	☺	●	♥		≡	Φ	△		♣	♠

DROŽDOVÉ KNEDLÍČKY

Z ČEHO (SUROVINY):

- 80 DROŽDÍ
- 1 KUS CIBULE
- 1 KUS VEJCE
- STROUHANKA
- 1 LŽÍCE OLEJE
- MAJORÁNKA
- ČESNEK
- SŮL

JAK (POSTUP):

1. CIBULI OLOUPEME A NAKRÁJÍMA NA DROBNO
2. ORESTUJEME NA PÁNVIČCE, PŘIDÁME DROŽDÍ
3. AŽ SE DROŽDÍ ROZPUSTÍ PŘIDÁME VEJCE
4. STÁHNEME Z PLOTNY
5. PŘIDÁME KOŘENÍ, STROUHANKU, SŮL
6. Z HMOTY VYTVOŘÍME MALÉ KULATÉ KNEDLÍČKY
7. KNEDLÍČKY ZAVARÍME V ZELENINOVÉ POLÉVCE

ZELENINOVÁ POLÉVKA

S ČÍM:

.....

Z ČEHO (SUROVINY):

KOŘENOVÁ ZELENINA →

.....

CIBULE

ČESNEK

KOUSEK MÁSLA

SŮL

POLÉVKOVÉ KOŘENÍ

JAK (TECHNOLOGICKÝ POSTUP):

1. ZELENINU OČISTÍME, OMYJEME
2. NAKRÁJÍME NA DROBNO
3. ORESTUJEME NA MÁSLE
4. ZALIJEME VODOU A VAŘÍME DO MĚKKA
5. ZAVAŘÍME DROŽŽOVÉ KNEDLÍČKY
6. DOCHUTÍME SOLÍ, POLÉVKOVÝM KOŘENÍM

KUŘE NA PAPRICE

PODLE OBRÁZKU VYPIŠ

Z ČEHO (SUROVINY):

.....

.....

.....

JAK (TECHNOLOGICKÝ POSTUP):

MÁSLOVÉ NOKY

DOPIŠ SUROVINY PODLE OBRÁZKŮ:

..... TŘEME SE A

PŘIDÁME HRUBOU, ČTVRT LITRU

A VYPRACUJEME TUŽŠÍ TĚSTO. PŘES SÍTO NA HALUŠKY
 PROTLAČÍME TĚSTO DO VAŘÍCÍ VODY. ZLEHKA ZAMÍCHÁME A
 KDYŽ ZAČNOU NOČKY VYPLAVÁVAT, TAK JE VYBÍRÁME SÍTKEM
 DO MISKY S KOUSKEM MÁSLA.

PALAČINKY S MALINOVÝM DŽEMEM

DOMÁCÍ ÚKOL:

VYHLEDEJ RECEPT NA PŘÍPRAVU PALAČINEK

Zdroje:

Skvělé kuře na paprice. [cit. 12. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.prozeny.cz/recepty/recepty-a-vareni/babicciny-recepty/23693-babicciny-recepty-skvele-kure-na-paprice>.

Obrázky. [cit. 12. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

ŠIFROVACÍ TABULKA

A	B	C	Č	D	E	F	G	H	CH
	⊖	⊖	€		Ω	♯	‡		☀
I	J	K	L	M	N	O	P	R	Ř
♠	‡	●	↳	♯	♣	Φ	♪	♥	
S	Š	T	U	V	W	X	Y	Z	Ž
			Ψ	Δ		□	☉	Ε	▼

Příloha č. 14: **Hrstková polévka, Country maso, Vařené brambory.**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět: PRAKTICKÁ CVIČENÍ		
Tématický celek: VÝŽIVA A PŘÍPRAVA POTRAVIN		
Téma: <ul style="list-style-type: none"> • Hrstková polévka; • Country maso; • Vařené brambory. 		
Výukový prostor: Cvičná kuchyňka s jídelnou		
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen uvařit zadaný pokrm.		Způsob kontroly jeho dosažení: hotové menu.
Časové údaje	Celková časová dotace: 315 minut	
	Časový harmonogram:	
	7.00 – 7.30	sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, vyzvednutí surovin ve skladu školní kuchyně;
	7.30 – 8.55	diskuze na dané téma, v průběhu diskuze vyplnění pracovních listů, rozdělení do skupin, výběr pomůcek a surovin, předběžná příprava potravin, výklad, instruktáž;
	9.30 – 11.55	skupina 1. – hrstková polévka; skupina 2. – country maso; skupina 3. – vařené brambory;
	12.00 – 13.30	- v prolukách doplňování úkolů v pracovním listu; příprava stolu, servírování, úklid kuchyně a jídelny, celkové hodnocení dne, zápis do třídní knihy, převlečení do civilu, úklid skříněk.
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent: <ul style="list-style-type: none"> • je schopen si vybrat vhodné kuchyňské nádobí a náčiní k přípravě pokrmu (dbá na ekonomiku vaření, ekologii); • je schopen předběžné přípravy potravin; • je schopen zpracovat suroviny dle receptu; • udržuje pořádek na pracovišti; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci s noži, při vaření a smažení; • je schopen pod dozorem a vedením učitele dodržovat fáze výroby pokrmu; • je schopen pokrm dochutit; • je schopen připravit stůl a servírovat jídlo; • je schopen se u stolu chovat způsobně; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dokončeného díla, je si vědom přínosu pro 	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle: <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb; • hotový pokrm – hodnocení chutě všemi žáky i učitelem.

	svou osobu – nová dovednost, zkušenost.	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – vybavení kuchyňky a jídelny; • z čeho (suroviny) – luštěniny, kořenová zelenina, cibule, česnek, tuk, hladká mouka, vepřové maso, směs zeleniny (rajčata, papriky, pórek, cibule), žampiony, fazole ve slaném nálevu, koření, sůl, brambory; • jak (postup) – viz pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžná příprava potravin; ○ vaření, dušení, smažení; ○ ekonomie, ekologie. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce ve skupinkách dle instrukcí v pracovním listě s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • vybavení kuchyně; • vybavení jídelny;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • receptury; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ předběžná příprava potravin – úlohy v PL; ▪ BOZP – práce v kuchyni; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků (žáci s rychlejším pracovním tempem budou plnit úkoly v PL); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ úlohy v PL; ▪ praktický nácvik dovedností – předběžná příprava potravin (škrábání brambor, krájení, úprava masa); ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kontrola pracovního oděvu; ▪ dodržování osobní hygieny při vaření. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je pečlivost, pozornost, dodržování zdravé výživy, zdravotního životního stylu. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

VÝŽIVA A PŘÍPRAVA POKRMŮ

- HRSTKOVÁ POLÉVKA
- COUNTRY MASO
- VAŘENÍ BRAMBORY

HRSTKOVÁ POLÉVKA

S ČÍM → KUCHYŇSKÉ NÁDOBÍ

A NÁČINÍ - DOPLŇ

.....
.....
.....

Z ČEHO → SUROVINY:

- 50 g HRÁCH
- 50 g ČOČKA
- 50 g FAZOLE
- 50 g CIZRNA (KROUPY)
- 50 g KOŘENOVÁ ZELENINA –

.....
.....
.....

CIBULE

LŽÍCE OLEJE

2 LŽÍCE HLADKÉ MOUKY

1,5 LITRU VODY

Autor: HankaPu

toprecepty.cz

2 STROUŽKY ČESNEKU

SŮL

PEPŘ

MAJORÁNKA

JAK → TECHNOLOGICKÝ POSTUP

1. PŘEDBĚŽNÁ PŘÍPRAVA POTRAVIN - DOPLŇ

• **HRÁCH**

• **ČOČKA**

• **FAZOLE**

• **CIZRNA**

• **KOŘENOVÁ ZELENINA**

.....

• **CIBULE**

• **ČESNEK**

2. HRÁCH, ČOČKU, FAZOLE A CIZRNU DÁME VAŘIT, VAŘÍME DO POLOMĚKKA.

3. OČISTÍME A NAKRÁJÍME KOŘENOVOU ZELENINU, CIBULI A ČESNEK.

4. Z OLEJE A HLADKÉ MOUKY UDĚLÁME JÍŠKU.

5. POLÉVKU ZAHUSTÍME JÍŠKOU, OSOLÍME A DOCHUTÍME KOŘENÍM.

6. PODÁVÁME V HLUBOKÝCH TALÍŘÍCH A SYPEME ZELENOU PETRŽELKOU.

COUNTRY MASO

Autor: 1iwule

toprecepty.cz

S ČÍM → KUCHYŇSKÉ NÁDOBÍ A NÁČINÍ - DOPLŇ

.....
.....
.....

Autor: 1iwule

toprecepty.cz

Z ČEHO → SUROVINY

<i>600 gramů</i>	<i>VEPŘOVÉ MASO (PANENKA NEBO KÝTY)</i>
<i>600 gramů</i>	<i>ZELENINA (RAJČATA, CIBULE, PAPRIKY, PÓREK)</i>
<i>1 konzerva</i>	<i>ŽAMPIONY</i>
<i>1 konzerva</i>	<i>ČERVENÉ FAZOLE VE SLANÉM NÁLEVVU</i>
	<i>ZELENÁ PETRŽELKE</i>
	<i>MARINÁDA NA MASO NEBO SMĚS KOŘENÍ</i>

JAK → TECHNOLOGICKÝ POSTUP

1. PŘEDBĚŽNÁ PŘÍPRAVA POTRAVIN - DOPLŇ

- *MASO*

.....

.....

- *ZELENINA*

.....

.....

MASO NALOŽÍME DO SMĚSI KOŘENÍ (MARINÁDY)

2. ZELENINU NAKRÁJÍME NA VĚTŠÍ KOUSKY

3. OTEVŘEME KONZERVY A SLIJEME NÁLEV

4. MASO NECHÁME ULEŽET 30 MINUT

5. MASO OSMAŽÍME NA OLEJI ZE VŠECH STRAN

6. *DO TUKEM VYMAZANÉHO PEKÁČKU DÁME – MASO, ZELENINU, ŽAMPIONY, FAZOLE A PODLEJEME TROCHOU VODY*
7. *DÁME DO TROUBY A DUSÍME POD POKLICÍ 20 – 30 MINUT*
8. *ODKRYJEME A NECHÁME 10 MINUT V TROUBĚ DODĚLAT*

VAŘENÉ BRAMBORY – DOPLŇ CHYBĚJÍCÍ

S ČÍM → NÁDOBÍ A NÁČINÍ

.....

.....

.....

Z ČEHO → SUROVINY:

.....

.....

.....

.....

JAK → TECHNOLOGICKÝ POSTUP

.....

.....

.....

.....

KŘÍŽOVKA - DOPLŇ PODLE OBRÁZKŮ:

..... ZELENINA, KTERÁ SE POUŽÍVÁ K VÝROBĚ
POLÉVEK, SALÁTŮ A PŘÍLOH.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
								R
				H				
						H		
Č								
		Š	Ť					
				K			Ě	K
Z					B			
						Z		
		Á						
	C							

Zdroje:

Obrázky. [cit. 10. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Hrstková polévka, Country maso. [cit. 10. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.toprecepty.cz/>.

Příloha č. 15: **Hrachová polévka, Rybí špíz s jogurtovým dipem, Vařené brambory.**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět: PRAKTICKÁ CVIČENÍ		
Tématický celek: VÝŽIVA A PŘÍPRAVA POTRAVIN		
Téma: <ul style="list-style-type: none"> • Hrachová polévka; • Rybí špíz s jogurtovým dipem; • Vařené brambory. 		
Výukový prostor: Cvičná kuchyňka s jídelnou		
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen uvařit zadaný pokrm.		Způsob kontroly jeho dosažení: hotové menu.
Časové údaje	Celková časová dotace: 315 minut	
	Časový harmonogram:	
	7.00 – 7.30	sdělení cíle pracovního dne, převlékání do pracovního oděvu, vyzvednutí surovin ve skladu školní kuchyně;
	7.30 – 8.55	diskuze na dané téma, v průběhu diskuze vyplnění pracovních listů, rozdělení do skupin, výběr pomůcek a surovin, předběžná příprava potravin, výklad, instruktáž;
	9.30 – 11.55	skupina 1. – hrachová polévka; skupina 2. – rybí špízy; skupina 3. – vařené brambory, jogurtový dip; - v prolukách doplňování úkolů v pracovním listu;
	12.00 – 13.30	příprava stolu, servírování, úklid kuchyně a jídelny, celkové hodnocení dne, zápis do třídní knihy, převlečení do civilu, úklid skříněk.
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent: <ul style="list-style-type: none"> • je schopen si vybrat vhodné kuchyňské nádobí a náčiní k přípravě pokrmu (dbá na ekonomiku vaření, ekologii); • je schopen předběžné přípravy potravin; • je schopen zpracovat suroviny dle receptu; • udržuje pořádek na pracovišti; • je schopen dodržovat zásady BOZP při práci s noži, při vaření a pečení; • je schopen pod dozorem a vedením učitele dodržovat fáze výroby pokrmu; • je schopen pokrm dochutit; • je schopen připravit stůl a servírovat jídlo; • je schopen se u stolu chovat způsobně; • je schopen pociťovat radost a uspokojení z dokončeného díla, je si vědom přínosu pro 	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle: <ul style="list-style-type: none"> • vizuální kontrola; • průběžná kontrola učitelem – korekce chyb; • hotový pokrm – hodnocení chutě všemi žáky i učitelem.

	svou osobu – nová dovednost, zkušenost.	
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> • s čím (pomůcky) – vybavení kuchyňky a jídelny; • z čeho (suroviny) – luštěniny, kořenová zelenina, cibule, česnek, tuk, hladká mouka, rybí filety, měkký salám, anglická slanina, koření, sůl, brambory, jogurt, majonéza; • jak (postup) – viz pracovní list; • terminologie: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžná příprava potravin; ○ vaření, dušení, smažení, pečení; ○ jogurtový dip; ○ ekonomie, ekologie. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> • teorie – frontální; • praktická část - samostatná práce ve skupinkách dle; • instrukcí v pracovním listě s dohledem učitele;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> • metody názorně-demonstrační; • výklad s instruktáží;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> • vybavení kuchyně; • vybavení jídelny;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • receptury; • pracovní listy pro žáky.
<ul style="list-style-type: none"> • Zvláštní didaktická hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ○ předběžné znalosti žáků: <ul style="list-style-type: none"> ▪ základní tepelné úpravy potravin – úlohy v PL; ▪ BOZP – práce v kuchyni; ○ získané klíčové kompetence: <ul style="list-style-type: none"> ▪ pracovní kompetence; ▪ kompetence k učení a k řešení problémů; ▪ komunikační kompetence; ○ Kritická místa: <ul style="list-style-type: none"> ▪ sjednocení postupu prací s individuálním pracovním tempem žáků (žáci s rychlejším pracovním tempem budou plnit úkoly v PL); ○ učební úlohy k procvičení: <ul style="list-style-type: none"> ▪ úlohy v PL; ▪ praktický nácvik dovedností – předběžná příprava potravin, tepelná úprava potravin; ○ jiná hlediska: <ul style="list-style-type: none"> ▪ kontrola pracovního oděvu; ▪ dodržování osobní hygieny při vaření. • Výchovné možnosti učiva: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozvoj osobnostních vlastností jako je pečlivost, pozornost, dodržování zdravé výživy, zdravotního životního stylu. • Zjišťování výsledků žáků: <ul style="list-style-type: none"> ○ pozorování při pracovní činnosti; ○ ústní nebo písemná zkouška (kontrolní test). 		

PRACOVNÍ LIST

VÝŽIVA A PŘÍPRAVA POTRAVIN

- HRACHOVÁ POLÉVKA;
- RYBÍ ŠPÍZY S JOGURTOVÝM DIPEM;
- VAŘENÉ BRAMBORY.

OPAKOVÁNÍ → ZÁKLADNÍ TEPELNÉ ÚPRAVY POTRAVIN

.....

Je tepelná úprava, kdy na potravinu působíme horkou tekutinou (voda, mléko, víno) o teplotě 100 °C v uzavřené nádobě.

.....

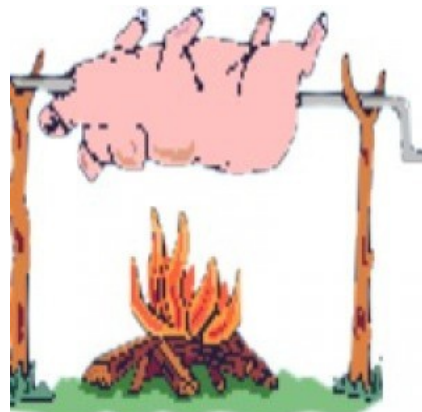
Je tepelná úprava v uzavřené nádobě, kdy na potravinu působíme zespodu horkým základem a shora horkou párou.

.....

Je tepelná úprava, při které na potravinu působíme ze spodní části horkým tukem a z horní části horkým vzduchem při teplotě 180 – 300°C.

.....

Je tepelná úprava, kdy na potravinu působíme větším nebo menším množstvím horkého či rozpáleného tuku.

.....

HRACHOVÁ POLÉVKA

S ČÍM:

.....

.....

.....

.....

.....

Z ČEHO:

.....

.....

.....

.....

JAK:

.....

.....

.....

.....

.....

RYBÍ ŠPÍZ

S ČÍM:

.....

.....

.....

.....

Z ČEHO:

.....

.....

.....

.....

JAK:

.....

.....

.....

.....

VAŘENÉ BRAMBORY

SLOŽENÍ BRAMBOR - DOPLŇ:

- S Y (Š . . . B)
- V A
- M Í L . . . Y
- V Y

DOPLŇ CHYBĚJÍCÍ SLOVA:

STROJE PRO MECHANICKÉ ZPRACOVÁNÍ – UNIVERZÁLNÍ STROJE

- NA M A Ř MASA
- NA P MASA
- NA S ZELENINY, OVOCE
- NA M STROUHANKY, MAKU, KÁVY
- O OVOCE A ZELENINY

Pomoc hledej u obrázků:

SYMBOLY MÍSTO PÍSMEN

VEPIŠ SLOVA PODLE OBRÁZKŮ

1									
2									
3									
		K				K			
4									
		L			K				
5									
	K						L		K
6									
		Ě						L	
7									
	K								
8									
					Ě				
9									
				L					

A DOPLŇ PÍSMENKA K SYMBOLŮM V TAJENCE

☐	☹	❖	☺	☒	💣	⌘	💣	🌸	☐	☠	🔪	⌘	☹	👍
★	☹	👍	★	🌸	★	🔪	☒	☐	✈	💣	🔪			
☯	♻	☐	⬆	🔪	☹	🔪	⌚	☺	⌘	♻	★	☎	⬇	.

Zdroje:

Obrázky. [cit. 10. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

RUNŠTUK, J. *Receptury teplých pokrmů.* 5. vydání. Hradec Králové.: R PLUS, 2007. ISBN 978-80-902492-7-1.

Příloha č. 16: **Kontrolní práce**

PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ		2. ročník
Předmět: PRAKTICKÁ CVIČENÍ		
Tématický celek: Kontrolní test znalostí (období – únor, březen)		
Téma: Kontrolní práce		
Výukový prostor: učebna Praktických cvičení		
Programový výukový cíl - profil absolventa: absolvent je schopen vypracovat kontrolní test znalostí.		Způsob kontroly jeho dosažení: vyplněný pracovní list.
Časové údaje	Celková časová dotace: 120 minut Časový harmonogram: 7.00 – 7.30 příprava pomůcek, pokyny k vypracovávání kontrolní práce; 7.30 – 8.30 vypracovávání kontrolní práce; 8.30 – 9.00 sebereflexe a zpětná vazba (sdělení správných odpovědí).	
Dílčí (specifické) cíle	Absolvent: <ul style="list-style-type: none"> je schopen samostatně nebo s asistencí pedagoga na základě svých vědomostí, dovedností a zkušeností vypracovat úlohy v kontrolní práci; je schopen sebereflexe svého výkonu. 	Způsob kontroly dosažení dílčího cíle: <ul style="list-style-type: none"> výsledky testu; diskuze.
Učivo	<ul style="list-style-type: none"> s čím (pomůcky) – kontrolní práce, psací pomůcky; z čeho (materiál); jak (postup); terminologie. 	
Strategie	organizační formy	<ul style="list-style-type: none"> instrukce a pokyny – frontální; kontrolní práce - samostatná práce nebo práce s asistencí pedagoga;
	metody	<ul style="list-style-type: none"> samostatná práce;
	pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> psací potřeby;
	prostředky	<ul style="list-style-type: none"> pracovní listy pro žáky;

- **Zvláštní didaktická hlediska:**
 - předběžné znalosti žáků:
 - vědomosti, dovednosti, zkušenosti a postoje získané ve výuce;
 - získané klíčové kompetence:
 - kompetence k učení a k řešení problémů;
 - komunikační kompetence;
 - kritická místa:
 - individuální pracovní tempo žáků;
 - ➔ asistent pedagoga (interpretace úloh testu a zápis odpovědí).
- **Zjišťování výsledků žáků:**
 - písemná zkouška (kontrolní test).

KONTROLNÍ PRÁCE

datum

Obor: PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ

... .ročník

JMÉNO PŘÍJMENÍ

OŠETŘOVÁNÍ PRÁDLA

NAPIŠ PROČ PRÁDLO OŠETŘUJEME?

PRÁDLO OŠETŘUJEME

➤ Z DŮVODŮ – ABY BYLO

..... A BEZ

➤ Z DŮVODŮ –,

....., ABYCHOM SE

LÍBILI

4 body

OŠETŘOVÁNÍ PRÁDLA – VYSVĚTLI VÝZNAM IKONEK

ŠKRTNUTÁ VANIČKA

VANIČKA S RUKOU

.....

ŽEHLIČKA S TŘEMI PUNTÍKY

.....

5 bodů

DOPLŇ ZÁSADY BEZPEČNOSTI PŘI PRÁCI

S ELEKTROTECHNIKOU

1. PŘED ZAČÁTKEM PRÁCE SI PŘEČTI

.....

2. PŘI ZAPOJOVÁNÍ VIDLICE DO ZÁSUVKY A VYPOJOVÁNÍ

VIDLICE ZE ZÁSUVKY MUSÍME:

➤

➤3 body

MĚŘENÍ A ŘEZÁNÍ – VYJMENUJ NÁŘADÍ, POMŮCKY, POTŘEBY

K MĚŘENÍ A ŘEZÁNÍ → S ČÍM

.....

.....

8 bodů

PÉČE O POKOJOVÉ KVĚTINY:

ZÁKLADNÍ PODMÍNKY RŮSTU ROSTLIN

DOPLŇ CHYBĚJÍCÍ:

SVĚTLO – NA SLUNCI – POLOSTÍN - STÍN

.....

ZÁLIVKA

.....

2 body

VÝSADBA HLÍZ JIŘIN

VYPIŠ Z ČEHO → VÝSADBA

.....2 body

HODNOCENÍ:

KONTROLNÍ PRÁCE

datum

Obor: PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ

... .ročník

JMÉNO PŘÍJMENÍ

PŘED ODCHODEM Z DOMOVA MUSÍME:

KŘÍŽKEM VYZNAČ NA OBRÁZCÍCH VŠE, CO JE POTŘEBA

ZAJISTIT:

DOPLŇ CO CHYBÍ:

..... 10 bodů

MALOVÁNÍ V DOMÁCNOSTI

Z ČEHO – MATERIÁL – VYJMENUJ:

..... 2 body

DOPLŇ, KDE ZJISTÍME JAKÝM ZPŮSOBEM PRÁDLO

OŠETŘUJEME?

KAŽDÝ ODĚV MÁ, KTERÝ JE
ODĚVU.

NA VISAČCE JSOU, KTERÉ NÁM
VYSVĚTLUJÍ JAK SE O ODĚV STARAT. NA NĚKTERÝCH VĚCECH –

RUČNÍKY, UTĚRKY, UBRUSY, ZÁVĚSY, ZÁCLONY JSOU IKONKY
VYTIŠTĚNY V PEVNÉM LEMU NEBO SE MUSÍME ZEPTAT

..... 4 body

OŠETŘOVÁNÍ PRÁDLA – VYSVĚTLI VÝZNAM IKONEK:

ŽEHLIČKA S JEDNÍM PUNTÍKEM

..... 3 body

ROSTLINY NA OBRÁZKU NEJSOU ZDRAVÉ – NAPIŠ PROČ?

1.

.....

.....

2.

.....

..... 2 body

BAREVNĚ OZNAČ BEZPEČNOSTNÍ PRVKY

NA ŽEBŘÍKU DVOJÁKU:

3 body

HODNOCENÍ:

KONTROLNÍ PRÁCE

datum

Obor: PRAKTICKÁ ŠKOLA DVOULETÁ

... .ročník

JMÉNO PŘÍJMENÍ

POJMENUJ PILKY NA OBRÁZKU A JAKÝ MATERIÁL SE S NIMI

ŘEŽE

8 bodů

.....
.....
.....
.....

ZIMNÍ PROŘEZ STROMŮ

NAPIŠ PROČ STROMY PROŘEZÁVÁME:

ABY MOHLO DO KORUNY

ABY BYLO LEPŠÍ

TVARUJEME 3 body

Co je to TEKUTÁ TÓNOVACÍ BARVA? ZAKROUŽKUJ 1 bod

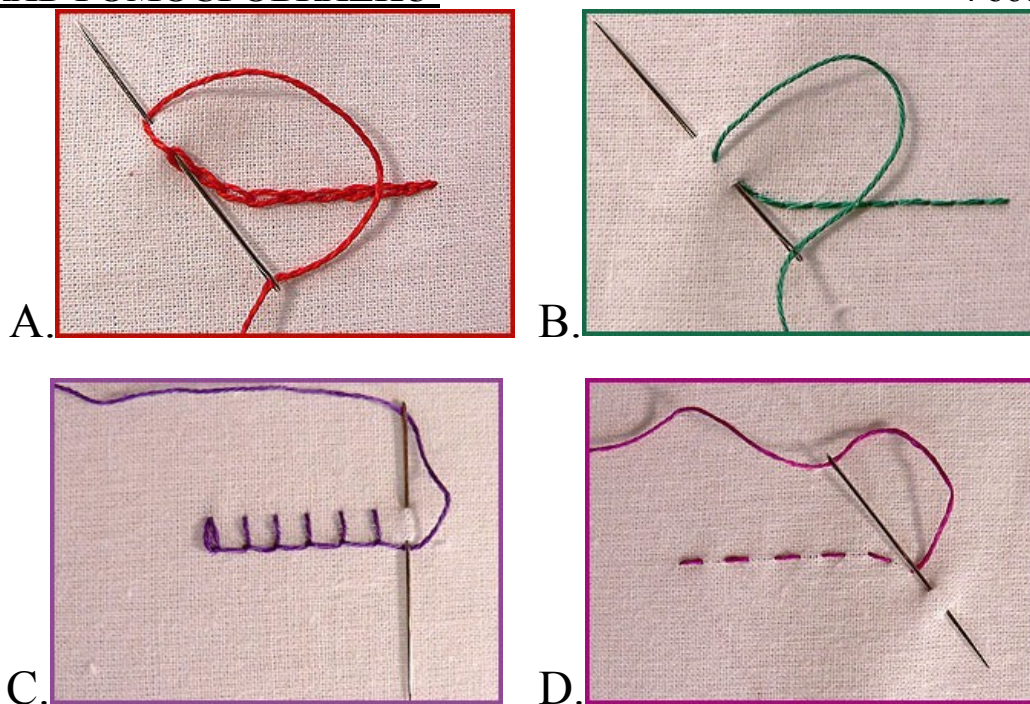
- A hustá barva, pomocí které se obarví základní bílá malířská barva
- B základní malířská barva
- C barva určená k uměleckým malířským technikám

VYJMENUJ ÚKLIDOVÉ PRÁCE, KTERÉ DĚLÁME KAŽDÝ DEN

.....3 body

**RUČNÍ PRÁCE – ZÁKLADNÍ STEHY
PŘIŘAĎ POMOCÍ OBRÁZKŮ**

4 body

PŘEDNÍ STEH

ŘETÍZKOVÝ STEH

KROUŽKOVÝ STEH

..... STEH

PŘEDBĚŽNÁ PŘÍPRAVA POTRAVIN

BAREVNĚ OZNAČ ČIŠTĚNÍ POTRAVIN MOKRÝM ZPŮSOBEM:

5 bodů

<ul style="list-style-type: none"> • PROUDEM VODY; • PŘEBÍRÁNÍM; • LOUPÁNÍM; • NAMÁČENÍM VE SLANÉ VODĚ; • ŠKRÁBÁNÍM; • VYPECKOVÁNÍM; • SPRCHOVÁNÍM; • OKRAJOVÁNÍM; 	<ul style="list-style-type: none"> • VYLUPOVÁNÍM; • OPLACHOVÁNÍM; • ROZTLOUKÁNÍM; • VYKRAJOVÁNÍM; • PONOŘENÍM DO VODY; • LISOVÁNÍM; • ODDĚLOVÁNÍM STOPEK, STONKŮ, SEMENÍKŮ
--	---

HODNOCENÍ:

Zdroje:

GILBERT, R. *200 pokojových rostlin pro každého*. Praha: Euromedia Group k.s., 2001. ISBN 80-242-0716-8.

Fotografie nářadí, pilek, pomůcek k měření. Foto archiv autora.

Fotografie potřeb k sádrování a žebříku. Foto archiv autora.

Obrázky. [cit. 15. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.google.cz/search>.

Symboly pro údržbu a ošetřování textilu. [cit. 3. 2. 2012]. Přístupno z: <http://www.jaknapsat.cz/symboly-pro-udrzbu-a-osetrovani-textilu/>.

Základní stehy. [cit. 20. 2. 2012]. Přístupno z: http://www.kubesova.cz/vy_ivani_zakladni_stehy.